

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Porovnávání hodnot a ideálů prvorepublikových skautských organizací

Vypracovala: Kateřina Dvořáčková
Vedoucí práce: doc. PhDr. Stanislav Holubec, Ph.D. et Ph.D.

České Budějovice 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Počátkách dne 29. 12. 2021

.....

Kateřina Dvořáčková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce doc. PhDr. Stanislavu Holubcovi, Ph.D. et Ph.D. za jeho odborné vedení a poskytnutí cenných rad a připomínek. Poděkování patří i mé rodině a přátelům, že mi byli oporou po celou dobu studia.

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na český skauting v meziválečném období. Objektem zkoumání jsou tři prvorepublikové skautské organizace, konkrétně Svaz junáků – skautů Republiky československé, Sdružení socialistických skautů a skautek a Československá obec junáků volnosti. Cílem je porovnat rozdíly mezi vyznávanými hodnotami a ideály těchto organizací. Výzkum je prováděn na základě analýzy článků z časopisů, jež byly těmito organizacemi v této době vydávány. Teoretická část popisuje historii anglického a českého skautingu do roku 1939 včetně zkoumaných organizací, dále uvádí do kontextu problematiku skautských hodnot a ideálů položených samotným zakladatelem skautského hnutí. V empirické části je popsána metodologie, cíl a výzkumné otázky práce a následně je provedeno samotné porovnání hodnot a ideálů skautských organizací. Závěr pak shrnuje zjištěné výsledky a snaží se odpovédět na stanovené výzkumné otázky.

Klíčová slova

Svaz junáků – skautů Republiky československé, Sdružení socialistických skautů a skautek, Československá obec junáků volnosti, skauting, historie, hodnoty, ideály, skautské časopisy

Abstract

This bachelor thesis focuses on Czech scouting in the interwar period. The object of research are three First Republic scouting organizations, namely the Union of Scouts of the Czechoslovak Republic, the Association of Socialist Scouts, and the Czechoslovak Community of Freedom Scouts. The aim is to compare the differences between the professed values and ideals of these organizations. The research is carried out by analysing articles from magazines published by these organizations during this period. The theoretical part describes the history of English and Czech scouting up to 1939, including the organizations under study, and then puts into context the issue of scouting values and ideals laid down by the founder of the scout movement himself. In the empirical part, the methodology, aim and research questions of the thesis are described and then the actual comparison of values and ideals of Scouting organisations is carried out. The conclusion summarizes the findings and attempts to answer the research questions posed.

Key words

the Union of Scouts of the Czechoslovak Republic, the Association of Socialist Scouts, the Czechoslovak Community of Freedom Scouts, scouting, history, values, ideals, scout's magazines

OBSAH

ÚVOD	8
1 HISTORIE ANGLICKÉHO SKAUTINGU DO ROKU 1939	10
1.1 Definice skautského hnutí a jeho cíl	10
1.2 Anglický skauting a jeho rozšiřování do zahraničí.....	11
1.3 Vznik dívčího skautingu	14
1.4 Štěpení skautské organizace	15
2 HODNOTY A IDEÁLY SDÍLENÉ PŮVODNÍM SKAUTSKÝM HnutíM	16
2.1 Počátky utváření skautských hodnot a ideálů	16
2.2 Skautské principy	18
2.3 Skautský zákon a slib	19
2.4 Přístup k dívkám	21
3 HISTORIE ČESKÉHO SKAUTINGU DO ROKU 1939.....	24
3.1 Svaz junáků – skautů Republiky československé	28
3.2 Sdružení socialistických skautů a skautek	31
3.3 Československá obec junáků volnosti	32
3.4 Zákony zkoumaných skautských organizací.....	34
3.5 Sliby zkoumaných skautských organizací.....	39
4 POROVNÁVÁNÍ HODNOT A IDEÁLŮ PRVOREPUBLIKOVÝCH SKAUTSKÝCH ORGANIZACÍ.....	43
4.1 Metodologie a výzkumné otázky	43
4.2 Charakteristika skautských časopisů.....	43
4.3 Hlavní idea.....	46
4.4 Ideální vlastnosti, znalosti a dovednosti skauta.....	48
4.5 Tělovýchova a sport	52
4.6 Tramping	54

4.7	Socialismus	56
4.8	Služba vlasti, vlastenectví a mezinárodní bratrství	60
4.9	Politika a politické strany	63
4.10	Náboženství	65
4.11	Příroda	68
4.12	Dívky v organizacích	69
	ZÁVĚR.....	74
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	78
	SEZNAM PŘÍLOH	98

ÚVOD

Skautské hnutí se za více než sto let své existence dostalo do povědomí mnoha lidí, a to převážně pro svoji hodnotnou výchovu mládeže a službu společnosti. Méně známá je však jeho historie a utváření myšlenkové základny společně s hodnotovým systémem, s čímž právě souvisí určitý odklon od těchto hodnot a následný vznik dalších skautských organizací.

Předkládaná bakalářská práce se zaměřuje na meziválečné období dějin skautingu v Československu. Jejím cílem je na základě skautských tištěných médií porovnat ideály a vyznávané hodnoty tří prvorepublikových skautských organizací, a to Svazu junáků – skautů Republiky československé, Československé obce junáků volnosti a Sdružení socialistických skautů a skautek. Vlivem tehdejších společenských poměrů došlo k rozštěpení skautské organizace. Mnoho nově vzniklých organizací se tak odchýlilo od původní myšlenky skautingu, jiné organizace pak sdružovaly mládež z různých společenských skupin a více se tak zaměřovaly na charakteristické hodnoty vyznávané jejich příslušníky. Zkoumané organizace Sdružení socialistických skautů a skautek a Československá obec junáků volnosti byly právě těmi, které chtěly jít svým vlastním směrem a vydaly se cestou socialismu a některými hodnotami a ideály se odlišovaly nebo přímo stály jak proti Svazu junáků – skautů Republiky československé, tak i v některých případech proti sobě.

Práce je rozdělena na teoretickou a analytickou část. Teoretická část uvádí téma do kontextu a stručně seznamuje čtenáře s historií světového a českého skautingu do roku 1939 včetně historie zkoumaných organizací. Dále srovnává zákony a sliby těchto organizací (přičemž je porovnán i zákon a slib Svazu junáků – skautů Republiky československé s původním zákonem a slibem anglických skautů) a zaměřuje se na hodnoty sdílené původním skautingem a počátky jejich utváření, přičemž poukazuje i na to, jak bylo ve skautském hnutí přistupováno k dívkám. Empirická část se zabývá analýzou a komparací hodnot a ideálů tří výše zmíněných českých skautských organizací na základě studia jejich periodik. Snaží se zjistit, do jaké míry se organizace v některých přístupech odlišovaly a zda si odštěpené organizace, respektive Sdružení socialistických skautů a skautek a Československá obec junáků volnosti zachovaly některé prvky existující v původní české organizaci. Tou byl Junák – český skaut, jenž se stal základem pro vznik Svazu junáků – skautů Republiky československé.

V teoretické části práce je využita jak česká, tak zahraniční literatura. Z českých titulů byla velkým informačním zdrojem *Kronika čs. skautského hnutí 1900-1990* od Bruna Břečky (1999), která chronologicky a přehledně mapuje dějiny skautského hnutí v Československu s přesahem do zahraničí. Náhled do historie českého skautingu umožňuje i soubor rukopisů Rudolfa Plajnera z let 1970-1988. Další často citovanou publikací je *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu* od Romana Šantory et al. (2012) nebo *Hledání zaváté stezky* od Milana Svobody (1994). Ze zahraniční literatury byl často využíván český překlad knihy Laszlo Nagyho (*250 miliónů skautů*, 1999) nebo publikace Eduarda Valloryho (2012) *World Scouting: Education for Global Citizenship*. Kromě monografií bylo v teoretické části čerpáno i z časopisů, a to většinou zahraničních. Takovými jsou např. *Gender and Society*, *Environmental History* nebo *Gender, Place and Culture*. K hlubšímu porozumění skautskému hodnotovému systému je vhodná poměrně obsáhlá příručka *Základy junáctví* od zakladatele českého skautského hnutí Antonína Benjamina Svojsíka (1912) a příručka *Scouting for Boys* od Roberta Baden-Powella (1908), který je zakladatelem samotné skautské organizace. Analytická část pak stojí na časopisech vydávaných skautskými organizacemi. Těmi jsou časopis *Vůdce* (a sekundárně časopis *Junák*) vydávaný Svazem junáků – skautů Republiky československé, *Skaut průkopník*, který byl časopisem Sdružení socialistických skautů a skautek a *Plamen*, jenž byl periodikem Československé obce junáků volnosti, kteří po jeho ukončení vydávali své články ve skautské rubrice časopisu *Sport a hry*.

1 HISTORIE ANGLICKÉHO SKAUTINGU DO ROKU 1939

1.1 Definice skautského hnutí a jeho cíl

Vallory (2012, s. 54) definuje skauting jako „výchovné hnutí mladých lidí s vlastní samosprávou; je nezávislé, nestranné, dobrovolné a otevřené všem bez ohledu na původ, národnost, rasu, náboženské vyznání na základě sdíleného smyslu, principů a metody“. Díky tomu, že je hnutí organizované, je schopné fungovat jednotně a řídit se podle určitých pravidel, která pro všechny platí stejně. Zároveň samospráva umožňuje organizacím rozhodovat se o vlastních záležitostech. Důležitý je i fakt, že skauting je nestranný a neměl by podporovat žádnou politickou ideologii¹. Jednotlivé skautské organizace jsou sdružovány do dvou celosvětových organizací – World Organization of the Scout Movement (WOSM) – pro chlapce a World Association of Girl Guides and Girl Scouts (WAGGGS) – pro dívky (Vallory 2012, s. 54). Dnes je po celém světě 171 členských organizací s více než 54 miliony skauty a dalšími 10 miliony skautek ze 150 členských organizací (WOSM b. r. (a), WAGGGS b. r.). Rozdílnost mezi počtem chlapců a počtem dívek v organizaci pravděpodobně vyplývá z faktu, že skauting nabízí dobrodružství, a i přes snahy jejího zakladatele o její demilitarizaci, má skauting stále určitý vojenský charakter, který spíše více přitahuje chlapce.

Skauting si v době svého vzniku dával za cíl vychovávat mladé lidi v samostatné, čestné a zodpovědné občany ochotné vždy pomoci druhým lidem (Nagy 1999, s. 42) a se smyslem „pro bratrství² mezi svými členy bez ohledu na rozdíly národnostní náboženské nebo třídní“ (Nagy 1999, s. 44), což je podstatou generace zdravého charakteru, která bude plnit povinnosti vůči své vlasti a usilovat o mír (Nagy 1999, s. 44). V současné době je cíl skautingu více specifikován, ale ve svém základu je toto pojetí stejné. Na základě stanov WOSM a WAGGGS podává Vallory (2012, s. 59) ucelenou definici dnešního pojetí skautingu – skauting vychovává generaci mladých lidí „podílením se na jejich osobním rozvoji, a to prostřednictvím jejich fyzického,

¹ Během let se ale vytvářely organizace, které s politickými stranami sympatizovaly. U nás se např. jedná o komunistické Spartakovy skauty práce nebo Československou obec junáků volnosti. V Německu se ve 20. století některé skautské oddíly přidávaly k nacistické organizaci Hitlerjugend, která se snažila převzít některé skautské prvky, avšak transformovala je do ideologie nacismu.

² Baden-Powell nezdůrazňuje „sesterství“. Původní smysl organizace spočíval ve výchově chlapců, proto vzniklé oddíly dívek nebyly řazeny pod WOSM, ale vznikla vlastní organizace pro skautky WAGGGS.

intelektuálního, sociálního a duchovního potenciálu jako jednotlivců, zodpovědných občanů a jako členů jejich místních, národních a mezinárodních společenství“. Tohoto je dosahováno skautskou výchovnou metodou, která byla určena již samotným zakladatelem skautské organizace Robertem Baden-Powellem a je definována souborem prvků, jimiž jsou „slib a zákon, učení se zkušeností, družinový systém, spolupráce mezi mladšími členy a dospělými, osobní rozvoj, příroda a venkovní aktivity a symbolický rámec“ (Vallory 2012, s. 64).

1.2 Anglický skauting a jeho rozšiřování do zahraničí

Samotný skauting se začal formovat v Anglii na počátku 20. století, za rok jeho vzniku je označován 1907. Ještě před skautingem jako takovým se v 19. století tvořily organizace, které lze považovat za jeho předchůdce. Takovou organizací je například Young Men's Christian Association – Křesťanské sdružení mládeže (YMCA). Tato mládežnická organizace vznikla v roce 1844 v Anglii, brzy se začala rozvíjet i v jiných státech. Její hodnotový systém je založen na křesťanství a cílem je podporovat lidi v jejich seberozvoji (World YMCA c2019). Dále je vhodné se zmínit o organizaci Boys' Brigades (Brigády hochů) založené roku 1883 v Anglii, která disponovala křesťanskými a vojenskými prvky (Historická komise 1994, s. 4).

Velkou ideovou základnu lze nalézt v původně americkém woodcrafterském hnutí, jehož zakladatelem je spisovatel, ilustrátor, filozof a přírodovědec Ernest Thompson Seton (1860-1946). V přírodě viděl obrovský výchovný potenciál, a tak v roce 1902 založil kmen Woodcraft Indians, ve kterém se chlapci učili zálesáctví a zabývali se činností inspirovanou indiány. Woodcrafterské hnutí se později sloučilo s organizací Boy Scouts of America, jehož spoluzakladatelem je právě Seton (Historická komise 1994, s. 5).

Zakladatelem skautingu je Robert Stephenson Smyth Baden-Powell (1857-1941). Tento britský generál nabyl při svých vojenských výpravách mnoho zkušeností v oblasti průzkumu krajiny³, což ho v roce 1899 vedlo k sepsání příručky určené pro výcvik mladých vojáků *Aids to Scouting: for N.C.O.s and Men (Rady pro průzkum pro poddůstojníky a muže)*, ve které sepsal své poznatky o výzvědné činnosti. V ten samý

³ Slovo „skaut“ znamená v překladu průzkumník, zvěd, stopař (Historická komise 1994, s. 5).

rok Baden-Powell podrobil výcviku skupinu hochů při bitvě o Mafeking. Tato bitva proběhla během války na jihu Afriky, v níž se střetlo britské vojsko s Búry. V bitvě se Britové snažili prolomit obležení pevnosti Mafeking, což se nakonec po více než půl roce podařilo (Šantora et al. 2012, s. 15). Skupina mladých vojáků fungovala natolik dobře, že se Baden-Powellovi zalíbila myšlenka družinového výchovného systému (Historická komise 1994, s. 5-6).

Příručka *Aids to Scouting for N.C.O.s and Men* získala úspěch i u anglických chlapců a Baden-Powellovy myšlenky oslovily v ostatních západních zemích mnoho mladých lidí. Rozhodl se tak založit výchovné hnutí zbavené vojenských prvků – tedy skauting. Inspirován myšlenkami zakladatele Boys' Brigades Williama A. Smitha (1854-1914) a Ernesta Thompsona Setona, začal Baden-Powell pracovat na knize *Scouting for Boys (Skauting pro chlapce)* (Nagy 1999, s. 32-35). V srpnu roku 1907 se tak uskutečnil první skautský tábor na ostrově Brownsea v jižní Anglii. Baden-Powell zde strávil společně s dvaceti chlapci deset dní, během nichž mohl pozorovat, zda skautská výchovná metoda funguje. Zde se také začal utvářet družinový systém, chlapci byli rozděleni do skupin po pěti, z nichž každá měla svého rádce (Historická komise 1994, s. 6).

Baden-Powell původně chtěl, aby se jeho kniha stala jakýmsi podkladem pro výchovu mládeže v jiných organizacích, jako je třeba již zmiňovaná YMCA nebo Boys' Brigades (Vallory 2012, s. 9), avšak myšlenky ve *Scouting for Boys* oslovily mládež natolik, že začala vytvářet menší skupiny, rostla v nich touha po založení skautské organizace s určitou hierarchií, a tak když Baden-Powell viděl zájem mladých lidí, kteří v roce 1909 dorazili na první skautské setkání do Crystal Palace (Vallory 2012, s. 12), podnítilo ho to k založení oficiální skautské organizace s názvem Boy Scouts Association of Great Britain (Sdružení hochů skautů Velké Británie), jejímž náčelníkem se stal právě Baden-Powell a postupně si organizace vybudovala velkou členskou základnu. Následovalo zakládání organizací po celém světě, velký rozmach zaznamenávala Evropa, ve které bylo možno nalézt skautskou organizaci skoro v každém státě. V USA vznikla organizace v roce 1910 pod názvem Boy Scouts of America a jejím náčelníkem se stal Seton, přičemž dále vedl woodcrafterské hnutí. Během první světové války se ale s Baden-Powellem nepohodl, proto skautskou organizaci opustil a věnoval se jen woodcraftu (Historická komise 1994, s. 7-8). Baden-

Powell dále podnikal cesty po světě, aby zjistil, jak skautská organizace funguje v jiných zemích (Nagy 1999, s. 45).

Roku 1914 začal realizovat myšlenku výchovy mladších chlapců než je 11 let (což je věk, od kterého se běžně chlapci do organizace nabírali). Dostali název „vlčata“ a během výchovného programu na ně byly kladeny menší nároky než na starší chlapce. Dostali svůj zjednodušený slib a zákon. Svého výchovného programu se dočkali i skauti straší čtrnácti let. Získali název „rovers⁴“ (u nás používáme označení „roveři“, v překladu slovo znamená poutníci nebo tuláci). Jejich program je už náročnější a často se podílejí na fungování oddílů mladších skautů (Nagy 1999, s. 47, 51).

Po první světové válce došlo navzdory očekávání k posílení organizace o nové členy. Baden-Powell toužil v této době po míru víc než kdy jindy. „Obrana míru prostřednictvím skautingu se měla stát základní zásadou Baden-Powella po zbytek jeho života“ (Nagy 1999, s. 52).

V roce 1920 se v Londýně uskutečnilo první jamboree⁵ (v překladu veselice, hlučné radovánky). Jedná se o setkání skautů z celého světa. Náplní programu bývají hry, různé přednášky umělecké aktivity, skauti se seznamují se zvyklostmi jiných zemí apod. Během tohoto jamboree došlo k setkání skautů až ze 34 zemí světa. Baden-Powel sice prohlásil, „že skauting může sjednotit národy do jednoho stejného kroje duchem míru a přátelství“ (Historická komise 1994, s. 10), nicméně jamboree se zúčastnili pouze bílí chlapci, a to nejen z evropských zemí, ale i z Indie či Jižní Afriky. Jamboree se pochopitelně nezúčastnili skauti ze zemí poražených ve válce, Německa a Rakouska. Těsně před jamboree proběhla první Mezinárodní konference skautů a jednalo se o ustavení Mezinárodní skautské kanceláře, což se také stalo. V následujících dvou letech se organizace stávala strukturovanější, v Paříži proběhla druhá Mezinárodní konference skautů, byla přijata Skautská ústava a ustanoven Mezinárodní výbor. Organizace stále sílila, v roce 1922 měla již přes 1,3 milionů členů (Nagy 1999, s. 57-58).

⁴ Starším skautkám se říká „rangers“ (u nás mají stejné pojmenování) a zastávají podobnou činnost jako roveři. Naopak dívkám na úrovni vlčat se v Anglii říká „brownies“ (skřítci). U nás se pro tuto mladší věkovou kategorii děvčat ujalo pojmenování „šotci“ a od roku 1938 až do současnosti se používá označení „světlušky“ (Břečka 1999, s. 154).

⁵ Na prvním jamboree bylo rozhodnuto, že se bude konat každé čtyři roky. Od té doby tak proběhlo 24 jamboree a zatím poslední se uskutečnilo v roce 2019.

Konec 20. let a 30. léta přinesl organizaci problémy v podobě hospodářské krize a totality, se kterou se skauting v některých zemích začal potýkat. Vůdci těchto států nesouhlasili s jeho myšlenkou či se organizací cítili být ohroženi a hnutí bylo likvidováno nebo nahrazováno jinou organizací, která byla v souladu s ideologií režimu (Nagy 1999, s. 60-63). Jako první přišlo na řadu Rusko, skautská organizace byla nahrazena pionýrskou a po roce 1945 šly podle tohoto vzoru i další země Sovětského bloku, kromě Polska. Mezi další země, které zakázaly skauting nebo ho nahradily svojí organizací, patří například fašistická Itálie, nacistické Německo, fašistické Španělsko nebo Japonsko. Roku 1939 započala druhá světová válka, skautská organizace v tu dobu čítala přes 3 miliony členů (Vallory 2012, s. 27).

1.3 Vznik dívčího skautingu

Že by i dívky mohly být členkami skautského hnutí, zamýšlel Baden-Powell již v roce 1907. To se mu potvrdilo v roce 1909 na prvním skautském setkání v Crystal Palace, kam dorazilo i několik dívek, rozhodl se proto založit organizaci Girl Guides, již vedla jeho sestra Agnes (1858-1945) (Vallory 2012, s. 13). Byla vytvořena příručka *The Scheme for Girl Guides*, která obsahovala upravenou verzi výchovného programu (Vallory 2012, s. 13-14). Po pozdějších neshodách zapříčiněných růstem organizace a růstem ženské emancipace, byl Baden Powell nucen v roce 1915 provést reorganizaci v hnutí (Nagy 1999, s. 51). Roku 1918 se Olave Baden-Powellová (1889-1977) – manželka Baden-Powella – stala náčelní skautek a zřídila Mezinárodní radu pro dívčí skauting. V roce 1928 byla ustanovena na konferenci dívčího skautingu v Maďarsku Světová asociace skautek (WAGGGS). O dva roky později se Olave Baden-Powell stala světovou skautskou náčelní. V té době bylo v organizaci asi 1 milion dívek (Vallory 2012, s. 22-23). V USA vznikla dívčí skautská organizace v roce 1912 díky Juliette Gordon Low (1860-1927) a nesla název Girls Scouts (Historická komise 1994, s. 8).

1.4 Štěpení skautské organizace

Během let docházelo ke vzniku dalších skautských organizací, které se odštěpovaly od té hlavní. Důvody štěpení byly nejčastěji náboženské, kulturní nebo vycházející z chápání skautské tradice. I přes to, že skautské hnutí klade důraz na duchovní rozvoj jedince a je nábožensky tolerantní, vznikají samostatné organizace prosazující konkrétní náboženství (např. křesťanství). Nejčastěji se jedná o katolické skauty. Z kulturního důvodu se štěpí ty organizace, které buďto nechtějí být pod vlivem celostátní autority (tzn. že odmítají fungovat pod skautskou organizací jako je např. anglická British Boy Scouts) nebo organizace, jejíž členové pocházejí z „neuznaných kulturních či národních komunit“ (Vallory 2012, s. 100). Takto zakládali organizace ve 20. letech uprchlíci z Arménie nebo Ruska. Některé organizace jsou vytvářeny i národními menšinami. Důvod štěpení na základě chápání skautské tradice spočívá v konzervativnosti některých jedinců nesouhlasících se změnami, které někdy v oficiální skautské organizaci probíhají (Vallory 2012, s. 98-101). Dalším důvodem, proč se některá sdružení odštěpují od hlavního proudu, je nevyhovující myšlenkový směr.

Vedle skautingu vznikaly další organizace, zaměřené na výchovu mládeže ve spojení s přírodou. Příkladem je anglická pacifistická organizace Kibbo Kift Kindred (1920) stojící na myšlenkách Setona. Za jejím založením stál spisovatel a umělec John Hargrave (1894-1982), který byl znepokojen se stále rostoucím vojenským charakterem skautského hnutí. Hargrave podroboval mládež přísné disciplíně, což později vedlo k tomu, že byl jeho styl vedení označován za příliš autokratický, a proto docházelo k odchodu některých členů, kteří chtěli jít spíše demokratičtější směr a založili organizaci The Woodcraft Folk (1925). Podobně jako v Kibbo Kift i v této organizaci byly dětské oddíly koedukované (Prynn 1983, s. 81-83) a její členská základna byla také často tvořena jedinci z dělnických rodin (Prynn 1983, s. 79), na které skauting příliš nepamatoval. To je jeden z dalších důvodů, proč se skauting štěpil a tvořily se organizace stavěné na socialistických myšlenkách a toužících po spravedlivém světě (Šimsa 1928 cit. podle Studenovský 2017, s. 181).

2 HODNOTY A IDEÁLY SDÍLENÉ PŮVODNÍM SKAUTSKÝM HNUTÍM

„Hodnoty udávají, jakým způsobem jednotlivci, organizace a společnosti jednají, o co usilují a co považují za důležité. Hodnoty jsou kulturně schválená, internalizovaná přání, která motivují naše jednání (...), podněcují naše přesvědčení a postoje a určují, o co usilujeme“ (Jaspers 2016). Jiná definice popisuje hodnoty „jako představu nebo standard, a to buď kulturní nebo pouze individuální, jíž jsou věci porovnávány a schvalovány nebo neschvalovány ve vztahu k jiným, tzn. jsou považovány za relativně žádoucí nebo nežádoucí, více nebo méně cenné, více nebo méně správné“ (Johnson 1968 cit. podle Geist, Hajda 1993, s. 104). Ideál je „vzor (model) jednání nebo mravního chování, který sami hodláme či jinému navrhuje následovat či dodržovat“ (Durozoi et al. 1994, s. 124).

2.1 Počátky utváření skautských hodnot a ideálů

V myšlenkových základech skautingu se odráží britské prostředí, ve kterém se skauting formoval. V Anglii na počátku 20. století byl kladen velký důraz na víru v Boha a věrnost králi a také na výchovu nové generace, která bude schopna ubránit svou vlast v případě války (Nagy 1999, s. 6-8). Svou roli v hnutí hraje i woodcraft, z něhož se ve skautingu objevuje mnoho prvků, zdůrazňující potřebu návratu k přírodě.

Ještě před rokem 1907 zaznamenal Baden-Powell, který se vrátil z jedné ze svých vojenských cest, úpadek britské společnosti po fyzické i morální stránce, přičemž mládež byla lhostejná k jejímu stávajícímu stavu. Společnost, zejména její nižší vrstvy, se potýkala s hladem, alkoholismem a kriminalitou (Nagy 1999, s. 31). Důvod tohoto úpadku viděl Baden-Powell v rostoucím individualismu a sílící industrializaci, která měnila společnost i její řízení. Současně zde panovalo napětí mezi Německem a Anglií (Warren 1986 cit. podle Vallory 2012, s. 10). Obava o národ byla jedna z motivací, proč založit mládežnické hnutí, které by stálo na patriotických hodnotách, dokázalo by se o Anglii postarat a usilovalo by o mír a zároveň tím mládež podporovala svůj vlastní rozvoj v mnoha ohledech (Mills 2011, s. 541).

Velkým faktorem na podobu skautského hnutí byl Baden-Powellův život a jeho vojenská praxe. Rád se věnoval sportovním aktivitám a pobýval v přírodě (Nagy 1999, s. 14-16). Právě přírodu viděl jako obrovský zdroj, ze kterého je možné získat velké

množství zkušeností. Měl velkou praxi v průzkumu krajiny a stopování, což použil v jeho příručkách původně zaměřených na výcvik mladých vojáků. I přesto, že se snažil hnutí demilitarizovat, vojenské prvky, jako je družinový systém, odznaky, nástupy, služba vlasti apod., v něm zůstaly dodnes (Nagy 1999, s. 32-33). Příručka *Scouting for Boys* uvádí, jaké ideální vlastnosti by měl skaut mít a jaké znalosti a dovednosti by měl mít v oblasti pozorování a průzkumu krajiny, poznávání přírody, zálesáctví, šifrování nebo v oblasti první pomoci. Příručka dále ukazuje, jaké hry jsou dobré pro rozvoj jedince.

Skauting je také neodmyslitelně spjat s ochranou přírody, ale ne vždy tomu tak bylo. Touto problematikou se ve svém článku zabývá Ben Jordan (2010). Činnost prvních amerických skautů zahrnovala aktivity stojící proti ochraně přírody. Jednalo se totiž o kácení stromů za účelem stavby tábora a jiných předmětů. U ochránců přírody se skauting jevil v negativním světle, protože to vypadalo, že vychovává neohleduplnou generaci bez úcty k přírodě. Skautští vůdci se těmito představám snažili bránit, a proto za pomoci vládních úředníků přišli s návrhem, jak zachovávat přírodní zdroje a zároveň dále zlepšovat manuální schopnosti skautů. Místo kácení živých a zdravých stromů měly být využívány stromy již padlé nebo mrtvé (Jordan 2010, s. 617-620). Obrat k ochraně přírody byl dobře vidět v některých příručkách. Ty první nabádaly ke kácení stromů za účelem něco z nich vyrobit. Po úpravě těchto příruček už byli skauti vedeni k zasazení nového stromu, pokud jiný pokácí a později už bylo zdůrazňováno, aby byl strom pokácen pouze v tom nejnnutnějším případě a věci, jako jsou např. stany, byly vyráběny z takových materiálů a takovým způsobem, aby se daly opakovaně využívat (Jordan 2010, s. 623).

Za velký hodnotový zdroj je možné považovat woodcrafterské hnutí, které je neodmyslitelně spjaté s Ernestem Thompsonem Setonem. Všiml si činnosti chlapců při jejich hrách, kdy se věnovali různým zálesáckým aktivitám a hráli si na indiány. On sám obdivoval umění amerických indiánů a zajímal se o ně. Tyto skutečnosti ho vedly k založení woodcrafterského hnutí, jehož členi se nazývali Woodcraft Indians (Chalmers, Dancer 2008, s. 184). Členové hnutí se snažili žít podle stylu života původních obyvatel Ameriky – tedy v souznění s přírodou – a pěstovat v sobě jejich morální hodnoty, jako je laskavost, čestnost, rozumnost či bystrost. Podstatným znakem je dobrá znalost přírody – umění se v ní orientovat, poznávat rostliny, zvířata i jejich stopy, umět si v přírodě uvařit i obstarat přístřeší. Spoustu znaků, jako je budování tee-pee i jiných

přístřešků, střílení lukem nebo symbolika totemů, skauting převzal (Hargrave 1924, s. 23-27, 33).

2.2 Skautské principy

Princip je „pravidlo, případně mravní norma jednání, vyslovená jednoduchou formou“ (Durozoi et. al 1994, s. 235). Dalo by se tedy říci, že principy vycházejí ze samotných hodnot a pomocí nich jsou i utvářeny.

Skauting stojí na třech základních principech, jimiž jsou „povinnost k bohu, povinnost k druhým, povinnost k sobě“ (WOSM b. r. (b)). V prvním principu – „povinnost k bohu“ – je obsažena duchovní stránka skautingu. Tento princip vyjadřuje „vztah člověka k duchovním hodnotám života a k základní víře v sílu přesahující lidské bytí“ (WOSM b. r. (b)). Baden-Powell pocházel ze silně věřící rodiny, jeho otec byl pastorem protestantské církve. Křesťanská víra tak provázela Baden-Powella celý život a silně ovlivnila jeho hodnoty, které se promítly do hodnotového základu skautingu (Plajner 1978). Dle jeho názoru by každý správný skaut měl směřovat k některému náboženství, konkrétně neříká k jakému, protože všechna náboženství „uctívají boha, avšak každé jiným způsobem“ (Baden-Powell 2014, s. 406). Z toho tedy vyplývá, že byl nábožensky tolerantní, tudíž i samotný skauting by takový měl být. Nabízí se otázka, zda se smí stát skautem nevěřící jedinec? Důraz kladený na roli náboženství se ve skautských organizacích ve světě značně lišil a je tomu tak i v současné době. Přísný postoj zaujímá americká skautská organizace, která do svých řad nepřijímá nikoho, kdo nevěří v boha a popírá jeho existenci. Američtí skauti jsou i během své činnosti dotazováni, jak se jim daří plnit povinnosti vůči bohu (Wendell 2014). Liberálnější je naopak skautské hnutí v Anglii, kde se členem smí stát i jedinec, který se nehlásí k žádnému náboženství, avšak je veden k tomu, aby se k němu pokusil najít cestu (The Scout Association c2021a). Jinak se k náboženství staví český skauting, ve kterém je tento aspekt spíše upozaděn a členy se stávají i jedinci, kteří sami sebe považují za ateisty.

Druhý princip – „povinnost k druhým“ – má sociální charakter. Skaut by měl vykazovat „soudržnost na místní, národní i mezinárodní úrovni“ (Nagy 1999, s. 121). Snaha o prosperitu vlastní země, ale i rodiny a blízkého okolí by měla být samozřejmostí stejně jako podpora mezinárodního míru. Posledním principem –

„povinnost k sobě“ – je myšlen seberozvoj jedince. Skaut by měl dbát na rozvoj svých schopností, a snažit se dosáhnout svých cílů, a to prostřednictvím skautské výchovné metody (Vallory 2012, s. 63).

2.3 Skautský zákon a slib

Výše zmiňované skautské principy jsou zároveň obsaženy ve slibu a zákonu, které jsou jakýmsi mravním závazkem skauta a představují tak skautský ideál. Text zákona se v každé zemi trochu odlišuje a během let se formulace vět mění. Rozvinutá verze zákona daného Baden-Powellem, která je uvedena ve *Scouting for Boys*, ukazuje, že měl zákon ve svém jádru poměrně vojenský charakter (což nebylo běžné pro české prostředí). Původní zákon anglických skautů z roku 1908 měl devět bodů a byl v této podobě (příčemž je zde uvedena i jeho rozvinutá verze) (Baden-Powell 2014, s. 74-77):

„1. Na skautovu čest se lze spolehnout.

Řekne-li skaut: „Na mou čest, je to tak“, znamená to, že to tak opravdu je, jako kdyby složil ten nejzávaznější slib. Stejně jako když řekne skautský vůdce skautovi: „Věřím ti na tvou čest, že to uděláš,“ skaut je povinen vykonat rozkaz nejlépe, jak dovede a nedopustí, aby mu v tom něco zabránilo. Pokud by skaut svou čest znevážil tím, že by lhal, nebo tím, že nesplní rozkaz, už není skautem a musí odevzdat svůj skautský odznak a už mu nikdy nebude dovoleno nosit ho.

2. Skaut je oddaný

králi, svým vůdcům, své zemi a svým zaměstnavatelům⁶. Musí s nimi stát v dobrém i ve zlém a proti každému, kdo je jejich nepřítelem nebo kdo o nich špatně mluví.

3. Skautovou povinností je být užitečný a pomáhat jiným.

Tato povinnost je pro něj na prvním místě, i kdyby se kvůli tomu měl vzdát vlastního požitku, pohodlí nebo bezpečí. Když se ocitne v potížích a neví, jak rozhodnout, co má dělat, musí se zeptat sám sebe, „Co je mou povinností?“ a „Co je nejlepší pro ostatní?“ – a to udělat. Musí být vždy připravený zachránit život nebo pomoci zraněným. A každý den by měl udělat jeden dobrý skutek.

4. Skaut je přítelem všech a bratrem každého skauta, bez ohledu na to, do jaké společenské vrstvy ten druhý patří⁷.

Setká-li se skaut s jiným skautem, kterého nezná, musí s ním mluvit a pomoci mu, jak jen nejlépe dovede, nebo mu pomůže splnit povinnost, kterou právě plní, či mu dá své jídlo anebo cokoli, co zrovna potřebuje. Skaut se nikdy nesmí chovat jako snob. Snob je ten, který se na

⁶ Není ale zřejmé, co má skaut udělat, pokud tyto authority porušují zákony nebo jinak nejednají v souladu s morálními zásadami.

⁷ V této formulaci se projevuje třídní charakter tehdejší anglické společnosti.

druhého dívá svrchu, protože je chudší, nebo je snob ten, kdo je chudý a má odpor k druhému, protože je bohatý. Skaut přijme druhého takového, jaký je a hledá v něm to nejlepší. „Kim⁸“ byl indiány nazýván jako „Malý přítel celého světa“ a takovouto přezdívku by se měl snažit získat každý skaut.

5. Skaut je zdvořilý.

To znamená, že je slušný ke všem – ale hlavně k ženám a dětem a ke starým lidem a invalidům, mrzákům atd.⁹ A za svou pomoc nesmí přijmout žádnou odměnu.

6. Skaut je přítelem zvířat.

Měl by je chránit před bolestí a zbytečně je nezabíjet, i kdyby to byla moucha – vždyť je to jedno z Božích stvoření.

7. Skaut poslouchá rozkazy

svých nadřízených nebo svých vůdců, a to bez otázek. I když dostane rozkaz, který se mu nelíbí, musí se zachovat jako vojáci nebo námořníci a splnit ho, protože je to jeho povinnost. A teprve potom, co ho splní, může vznést proti němu připomínky: ale rozkaz musí vykonat hned. To je disciplína¹⁰.

8. Skaut se usmívá a za všech okolností si píská¹¹.

Když dostane rozkaz, měl by ho vykonat s radostí a rychle, ne pomalu jako zbitý pes. Skaut si nikdy nestěžuje na svoje těžkosti, nefňuká ani nenadává. Když zmeškáte vlak nebo vám někdo šlápne na kuří oko – ne že by skaut musel mít takové věci, jako jsou kuří oka – nebo za jakýchkoliv jiných nepříjemných okolností, měli byste se přinutit k úsměvu a zapískat si. Rozveselí vás to a povzbudí ostatní. A pokračujte v tom, zvláště v nebezpečné době. Trestem za použití nadávek nebo sprostých slov je hrnek studené vody, který ostatní skauti vylijí pachateli za rukáv¹².

9. Skaut je spořivý.

To znamená, že šetří každou penci, kterou může a vkládá ji do banky¹³, aby měl peníze, když zrovna bude bez práce a nebyl tak přítěží pro ostatní, nebo aby měl peníze pro druhé, když zrovna budou potřebovat.“

V roce 1911 přidal Baden-Powell ještě desátý bod, který byl v tomto znění: „10. Skaut je čistý v myšlenkách, slovech i skutcích“ (Vallory 2012, s. 63).

⁸ Kim je hlavním hrdinou stejnojmenné knihy Rudyarda Kiplinga. Baden-Powell dával postavu Kima za vzor skautům.

⁹ Z této formulace je zřejmé, že anglické skautské hnutí nepočítalo s účastí dívek.

¹⁰ Tento bod je velmi sporný – co má skaut dělat, pokud se rozkaz přičí obecným principům lidské morálky?

¹¹ V přeneseném slova smyslu to znamená, že má mít dobrou náladu.

¹² Takovéto tresty ale mohly být v budoucnu zdrojem šikany a strachu. České skautské organizace se proti nim vymezovaly.

¹³ Toto bylo někdy kritizováno za naivní důvěru v ekonomický systém (kdo ví, co banka s těmi penězi udělá?).

Aby se jedinec mohl stát oficiálním členem skautské organizace, musí splnit skautský slib. V jednotlivých bodech se výrazně projevují skautské principy. Každá země při přebírání slibu vycházela z toho původního od Baden-Powella, právě první bod slibu se nejčastěji měnil v závislosti na specifických podmínkách dané země (Plajner 1992, s. 129). Anglický slib je v tomto znění (Baden-Powell 2014, s. 32): „Slibuji na svou čest, že se vynasnažím ze všech sil: 1. Být věrný Bohu a králi. 2. Pomáhat lidem v každé době. 3. Dodržovat skautský zákon.“

2.4 Přístup k dívkám

Skautské hnutí vznikalo zrovna v době, kdy rostl feminismus a s ním spojený boj za práva žen. Přesto skauting stál na myšlence Baden-Powella „vytvořit prostor pro muže a chlapce z různých prostředí, kteří by vytvořili mužskou komunitu spojenou s myšlenkami vlastenectví, patriarchy a budování říše“ (Mills 2011, s. 541).

Skauting ale začal oslovovat mnoho dívek a jejich touha po začlenění do organizace rostla. Dříve však byly dívky a ženy po fyzické stránce podceňované, a proto bylo nemyslitelné, aby byly vystavovány fyzické zátěži, která byla ve skautingu poměrně běžná. Registrační postupy se dívkám snažily jejich činnost v organizaci a získávání oficiálních skautských materiálů znemožňovat. Dívky však přišly s několika způsoby, jak tento systém obcházet. Rozhodujícím okamžikem bylo již zmiňované první skautské setkání v Crystal Palace, po němž se dívky dočkaly založení alespoň samostatné dívčí skautské organizace. Důvod, proč dívky nebyly sloučeny do jedné organizace společně s chlapci, byl právě její původní smysl založený na jednopohlavnosti (Mills 2011, s. 542-546). Na začátku 20. století vzrůstaly obavy, že rostoucí míra „industrializace, urbanizace a přehnaná starostlivost matek“ (Honeck 2016, s. 443) neumožní chlapcům podpořit jejich mužnost. Skauting se proto snažil vychovat z chlapců muže (Honeck 2016, s. 443), kteří budou samostatní, silní, odvážní, dokáží se o sebe postarat i za velmi obtížných podmínek a nabídnou pomoc každému, kdo ji potřebuje (Baden-Powell 2014, s. 22).

Podobná byla situace v USA. V důsledku nastupujícího feministického hnutí a s tím související „krize mužství“ rostla popularita skautingu pro chlapce. Zakladatelka americké dívčí skautské organizace ale věřila, „že i všechny dívky by měly mít možnost

rozvítet se fyzicky, mentálně i duševně (...) a právě skauting jim nabízí aktivity běžně pro mladé dámy nepřístupné“ (Denny 2011, s. 32).

I přes rostoucí emancipaci žen byl kladen důraz na genderové role. Pro společnost bylo nepřijatelné, aby se dívky věnovaly stejným aktivitám jako chlapci. Byl proto vytvořen výchovný program pro dívky, který podtrhával ženskost, učil je jejich budoucí roli „žen v domácnosti“ a doplňoval účel chlapecké skautské organizace – dívky byly vychovávány, aby v budoucnu byly podporou mužů při budování národa (Mills 2011, s. 546).

Autorka Kathleen E. Denny (2011) ve svém výzkumu provedla analýzu příruček pro skauty a skautky a porovnávala aktivity, které tyto příručky nabízejí. Zjistila, že dívkám je nabídnuto více skupinových a uměleckých aktivit. Aktivity pro chlapce mají spíše vědecký charakter a je z nich patrný důraz na individualitu. U dívek a žen se obecně předpokládalo, že disponují kreativitou, ale nemají logické myšlení, a naopak chlapcům a mužům chybí cit pro umění apod. (Denny 2011, s. 36). Velká genderová stereotypizace se projevovala v tzv. odborkách¹⁴, které nabízely typicky ženská a mužská témata (Denny 2011, s. 38). Americké skautky byly vychovávány podobně, ale i přesto, že byly domácí práce podle Juliette Low důležité a potřebné, žena by jimi neměla trávit všechn svůj čas a dívky by se proto měly rozvíjet i v jiných schopnostech. Do příruček tak byly přidány znalosti v oblastech „vlastenectví, pobytu v přírodě a službě společnosti“, Low zařadila i některé odborky podporující schopnosti pro budoucí profese vhodné pro ženy – např. „účetní, tlumočnice, fotografka (...), ale i méně typické profese jako elektrikářka a telegrafistka“ (Perry 1993 cit. podle Matten 2014, s. 25).

Postupem času dochází k jejich proměně ve smyslu modernizace. Odráží se v nich aktuálnost doby, co je zrovna moderní a v oblibě. Jsou tedy pozměňovány a nahrazovány jinými odborkami. Došlo i k oslabování vlivu genderu na odborky. V USA ani v Anglii nejsou v současnosti odborky skautů a skautek sjednoceny, liší se v počtu (odborek pro chlapce je více), mají jiné názvy, požadavky a různý stupeň náročnosti. Některé americké dívčí odborky, které existují dnes, by v dřívějších dobách

¹⁴ Jedná se o odborné zkoušky z různých dovedností, které vyžadují dobré znalosti oboru. Mají za úkol rozvíjet jedincovy schopnosti a znalosti. Jedinec si je často vybírá na základě svých zájmů a za jejich splnění získává odznak.

pravděpodobně nemohly být skautkám předkládány a byly by určeny pouze pro chlapce. Jedná se zejména o poměrně rozsáhlou oblast „vědy, technologie, inženýrství a matematiky“ a jak je zmiňováno výše – logické, matematické a technické schopnosti byly přisuzovány hlavně chlapcům. Mezi odborkami britských skautek se sice objevuje několik oblastí, které mají za úkol rozvíjet manuální či technické schopnosti, ale většina odborek je stále kreativně nebo prosociálně zaměřena. Britští skauti mají podobné typy odborek jako ti američtí – tedy s velkým zaměřením na zálesácké, manuální nebo technické dovednosti, sportovní aktivity a znalostní rozvoj v různých oblastech (Girl Scouts 2020, Scouts BSA c2021, The Scout Association c2021b, Girl Guides c2021). Obecně by se dalo říci, že chlapcům jsou nabízeny rozmanitější druhy odborek a mnohdy jsou svým charakterem atraktivnější. Odlišný systém odborek je možno nalézt u nás. V současnosti existují odborky stejné jak pro skauty, tak skautky nehledě na náročnost a aktivitu, která se v nich objevuje. Dívka si tak může splnit např. odborku kutilky nebo elektrotechničky stejně jako chlapec, a naopak i chlapci mají možnost získat odznak výtvarníka nebo třeba kuchaře (Junák – český skaut 2018).

Denny (2011) si během analýzy všimla rozdílného postoje, jakým jsou dívky a chlapci vedeni k vykonávání různých činností nebo závazků. Zatímco u dívek je podporován postoj „pokusím se“, z příruček pro chlapce vyplývá postoj „jsem“. Tyto postoje jsou dobře viditelné ve znění slibu skautek a skautů. Slib skautek začínal slovy „Slibuji, že se budu snažit...“ naopak slib skautů začínal „Slibuji na svou čest...“. Opět to odkazuje na stereotypní vnímání vlastností žen a mužů. Ženy jsou pokorné a mají menší šance na dosažení úspěchu, proto je vhodnější řídit se postojem „pokusím se“. Muži jsou naopak spatřováni jako sebevědomí jedinci, kteří neúspěch odmítají, a proto jsou řízeni sebejistým postojem „já jsem“ (Denny 2011, s. 39). V těchto souvislostech ale nelze mluvit o tom, že by byla podporována otevřená podřízenost dívek a žen. Podoba skautské výchovy dívek a přístup k dívkám a ženám obecně vycházela z kontextu doby.

3 HISTORIE ČESKÉHO SKAUTINGU DO ROKU 1939

Zakladatelem českého skautingu je středoškolský profesor tělocviku Antonín Benjamin Svojsík (1876-1938). Se skautingem se více začínal seznamovat v roce 1909, ten rok se o hnutí poprvé dozvěděl od přítele inženýra Josefa Meilbecka, který v té době v Anglii žil. V roce 1911 odjel do Anglie, aby poznal blíže skautskou činnost. Při zpáteční cestě navštívil ještě jiné evropské státy, ve kterých skauting už fungoval. Z cesty si Svojsík odnesl mnoho informací o skautském životě, zalíbila se mu myšlenka reformace výchovy, protože mimoškolní spolky pro mládež, které do té doby v českých zemích existovaly, nepřinášely do výchovy nic nového, a právě skauting byl jakousi její nadstavbou (Svoboda 1994, s. 11-12). Významnými (neskautskými) tělovýchovnými mimoškolními spolky byly Sokol, Dělnické tělovýchovné jednoty nebo Orel, který spravovala katolická církev. Další mimoškolní výchova byla dětem nabízena např. ve Spolku hasičů, Klubu českých turistů nebo na prázdninových táborech a osadách¹⁵.

Výchovný vliv měla na děti také církev (Břečka 1999, s. 12). Tehdejší společnost považovala skauting pouze za další tělovýchovnou organizaci (Plajner 1992, s. 21), ale ve skutečnosti se zde děti dočkaly programu, který je sice taktéž cvičil po jejich fyzické stránce, ale k tomu se rozvíjela jejich stránka duševní, rozvíjely si své znalosti a dovednosti, a to všechno zábavnou formou, přičemž byla uspokojována jejich touha po dobrodružství (Plajner 1992, s. 13). Na základě těchto faktů byl skauting „pokládán pedagogy za moderní ucelený výchovný systém“ (Plajner 1992, s. 22).

Ještě tentýž rok si začal Svojsík dopisovat s Baden-Powellem a pustil se do překladu příručky *Scouting for Boys*. Skautskou výchovnou metodu chtěl zavést i u nás, ale podobně jako Baden-Powell nezamýšlel, že by založil samostatnou skautskou organizaci, ale měl v úmyslu výchovnou metodu zapojit do Sokola, ve kterém aktivně působil. Jeho návrh byl ale vedením Sokola odmítnutý. Svojsík se tak scházel se svými přáteli a dalšími osobnostmi pohybujícími se hlavně v politické a pedagogické sféře

¹⁵ Během první republiky, ale i před ní, byly tábory a různé osady běžné. Pořádaly je různé spolky a sdružení – např. Spolek pro feriální osady, Spolek prázdniny, Ochrana matek a dětí či politické strany nebo tělovýchovné organizace (např. Sokol) (Machačová 1930 cit. podle Šoukal 2015, s. 58). Skautské tábory však začaly získávat na velké popularitě, kdežto běžné letní tábory na oblíbenosti ztrácely, a to i přesto, že náplň programu a atmosféra byla velmi podobná těm skautským. Za hlavní důvod by se dal považovat fakt, že skautské děti se mohly se svými vedoucími tábora a kamarády scházet po celý rok a pokračovat v činnosti na schůzkách, kdežto děti z běžných táborů činnost provozovaly pouze po určitou dobu během léta na táboře a nově vzniklé vztahy tam většinou i skončily (Šoukal 2015, s. 67-68).

a vysvětloval jim náplň skautského programu a bral v úvahu jejich připomínky. První skautský oddíl pod vedením Svojsíka se v Česku objevil v roce 1911 a byl složený z žáků žižkovského gymnázia, kde Svojsík učil (Svoboda 1994, s. 12). Poté, co se Svojsíkovi nepodařilo zapojit skauting do Sokola, byl ve Svazu českých spolků a přátel tělesné výchovy mládeže v Praze založen Junácký odbor (Břečka 1999, s. 25). Zde je vhodné zmínit, jak Svojsík přišel k ekvivalentu k anglickému slovu „skaut“. „Chtěl vytvořit skauting s ryze národní ideou“ (Čáka 1990, s. 30), a tak původní návrh názvu pro české skauty byl Chodové, kteří byli obdivováni za svou vytrvalost v obraně proti germanizačnímu tlaku (Čáka 1990, s. 31). Název se však nesetkal s pozitivní odezvou, zejména u malíře Mikoláše Aleše, který měl navrhnout znak českých skautů. Dalším návrhem byl např. název Svojané (odvozený od jména Svojsík) či Stopaři. Nakonec se ale ujal název Junák navržený zemským školním inspektorem Františkem Bílým (1854-1920) (Plajner 1992, s. 56-57).

V témže roce napsal Svojsík spis s názvem *Český skaut* a krátce nato dopsal s pomocí dalších třiceti spolupracovníků knihu *Základy junáctví* (1912). V úvodu spisu *Český skaut* se pozastavuje nad nedostatečnou výchovou v tělocvičných spolcích pro mládež. Dále se zabývá popisem svého pobytu v Anglii, jak se zde během několika dnů seznámil s prvními skauty, přičemž mohl pozorovat jejich činnost a pokoušel se vyzdvihnout ctnosti, které chlapci skautskou výchovnou metodou nabyli (Svojsík 2002). V *Základech junáctví* se snažil podat návod pro skautskou výchovu mládeže. Vycházel z přístupů Baden-Powella i Setona, ale program přizpůsoboval českým potřebám a podmínkám. Snažil se, aby český skauting svou činností nebyl nijak napojen na Rakousko-Uhersko, vypustil tak brannou výchovu mládeže a věrnost panovníkovi nahradil věrností k české vlasti. Co se týče náboženství, nikoho do víry nenutil a náboženskou výchovu zavedl jako dobrovolnou (Břečka 1999, s. 23).

Svojsík a další činovníci kladli velký důraz na to, aby organizace nestraničila žádným politickým stranám. Velkým Svojsíkovým oponentem se stal pedagog, přírodovědec a spisovatel Miloš Seifert (1887-1941), který našel mnohem větší zálibení ve woodcraftu a díky němu u nás vzniklo několik woodcrafterských organizací, z nichž nejvýznamnější je Zálesácká liga československá (později nesla název Liga lesní moudrosti) (Břečka 1999, s. 17). Seifert byl pacifista, měl odpor k válkám a násilí. Na rozdíl od Svojsíka se stavěl odmítavě ke křesťanství a monarchii (Studenovský 2017,

s. 31), byl fascinován přírodní mystikou (Studenovský 2017, s. 23) a později se začal zajímat o buddhismus (Šantora et al. 2012, s. 70). Tyto skutečnosti ukazují, proč anglický baden-powellovský skauting považoval za „příliš klerikální, militaristický, příliš detektivní, příliš sloužící tamnímu imperialismu, veskrze povrchní a bez mravní hloubky“ (Plajner 1977a) a odmítal fakt, že organizace sdružovala zejména mládež z vyšších vrstev společnosti. Nepovažoval za vhodné, aby byla česká mládež vychovávána v tomto stylu (Plajner 1977a).

V roce 1912 Svojsík uskutečnil v Lipnici nad Sázavou se členy svého oddílu a dalšími dobrovolníky první skautský tábor. Tábor se vydařil a myšlenka skautingu získávala stále více příznivců, Svojsík pořádal přednášky o skautingu v několika českých městech. Postupně začaly vznikat další oddíly, rozšiřovala se členská základna (Svoboda 1994, s. 14-15) a v roce 1915 tak organizace začala vydávat pro své členstvo časopis *Junák* (který byl zároveň prvním českým skautským časopisem). Ještě roku 1912 vznikla díky spisovatelce a veřejné pracovníci Popelce Biliánové (1862-1941) první dívčí skautská osada v Chodouni.

O dění v této osadě se Biliánová rozepisovala ve své brožuře (1914), kde zároveň pojednávala o rozdílnosti dívčí a chlapecké skautské výchovy. Upozorňovala na odlišnosti v chování a odlišnosti ve vývoji, protože chlapci dospívají pomaleji než dívky, což je jeden z důvodů, proč program vyžaduje rozdílný přístup. Biliánová tvrdila, že jemný dívčí charakter není přizpůsoben pro program chlapců a ani by je nezaujal. Dívky považovala za velmi křehké a také měla velkou obavu o jejich čest (panenství), která byla ohrožena mladými muži. Proto dívky nabádala ke zvýšené opatrnosti, a to jak během skautské činnosti, tak i v běžném životě. Bylo nemyslitelné, aby dívky samy hlídaly v noci tábor a pokud nemají žádnou mužskou ochranu, neměly by ani tábořit ve stanech, ale v budově. Biliánová s dívkami prováděla činnost méně náročnou, než na jakou byli zvyklí chlapci ve svých oddílech. Např. pro chlapce bylo normální, že při svých výpravách putovali z místa na místo, kdežto dívky se utábořily na jednom místě, na kterém strávily celý čas (Biliánová 1914, s. 9-12). I přes to se snažila neodepírat dívkám zlepšování jejich fyzické kondice pomocí každodenního otužování, cvičení nebo hrami. Neminula je ani fyzická práce, jako je třeba obstarání dřeva a jeho štípání a řezání. Podobně jako skauti si i skautky rozšiřovaly své znalosti pozorováním přírody, navštěvovaly hrady, zámky a jiné kulturní památky. Na jejich výchovu tedy zastávala

podobný názor, jako byl propagován pro anglické skautky, že dívky by měly být vychovávány pro domácnost. Dívky se tedy hojně věnovaly vaření, praní, žehlení nebo úklidu (Biliánová 1914, s. 29-30).

V roce 1914 se Junácký odbor osamostatnil a došlo k založení spolku Junák – český skaut, který získal vlastní samosprávu. Jeho starostou se stal Čeněk Klika (1865-1938) a Svojsík zastával funkci vrchního vůdce (Plajner 1992, s. 112-115). V roce 1915 byl při spolku Junák – český skaut založen Odbor pro dívčí výchovu skautskou. Jeho předsedkyní se stala botanička, doktorka a pedagožka Anna Berkovcová (1881-1960) (Plajner 1992, s. 182-185). Ta se neshodovala s konzervativním tvrzením Biliánové týkajícího se skautské výchovy dívek. Taktéž skautky se chtěly věnovat náročnějšímu programu (Plajner 1992, s. 186). Poprvé se skautky představily veřejnosti na ukázkovém skautském táboře v pražské Klamovce roku 1915. Během války bylo uskutečněno několik dívčích táborů. Roku 1918 se dívčí odbor osamostatnil a novou předsedkyní se stala spisovatelka, překladatelka a pedagožka Bronislava Herbenová (1861-1942) (Šantora et al. 2012, s. 55, 71).

Během první světové války sloužili skauti ve službách Červeného kříže, někteří skautští vůdci byli posláni na frontu. Svojsík pořádal tábory i během válečných let a snažil se skauting stále rozvíjet, ale válka jeho růst zpomalovala a po válce v českých zemích bylo asi jen 300 členů. Stalo se tak za první kvůli rozpadu několika oddílů, jejichž vůdci šli na frontu (Svoboda 1994, s. 18-20) a za druhé v důsledku nedůvěry společnosti ke skautingu pramenící z obviňování spolku Junák – český skaut z kolaborace s rakouskými úřady. To se dělo již během války a trvalo to do roku 1922, kdy náčelnictvo Junáku vydalo brožuru *Na obranu českého skautingu* (Břečka 1999, s. 82). Po vzniku Československé republiky dostali skauti příležitost prokázat svoji věrnost vlasti, když byli povoláni do služeb Národního výboru za účelem pomoci nově vzniklé republice. Velká část skautů fungovala jako tzv. skautská pošta. Skauti při této službě pomáhali rozvážet poštovní zásilky. Byly vydávány i skautské známky s nápisem „Pošta českých skautů – ve službách národní vlády“ (Svoboda 1994, s. 20-22).

3.1 Svaz junáků – skautů Republiky československé

Po válce se začaly objevovat skautské organizace, které se oddělily od Junáku. Některé vznikly už před válkou – takovou organizací byly např. Děti Živěny založené Seifertem a pedagogem Milošem Maixnerem (1873-1937), Československá obec Psohlavců nebo organizace Děti Žižkovy – některé organizace se začaly od Junáku oddělovat až po ní (Svoboda 1994, s. 30). Vznikaly i organizace sympatizující s politickými stranami, těmi jsou např. Spartakovi skauti práce nebo Československá obec junáků volnosti (Svoboda 1994, s. 30). Svoje organizace vytvářeli i skauti z národnostních menšin, kteří chtěli sdílet společné hodnoty. Příkladem je organizace Pfadfinder, kde se sdružovali němečtí skauti (Břečka 1999, s. 42) nebo česko-německé Sdružení skautů svornosti (Břečka 1999, s. 83). Na Mezinárodní skautské konferenci v Kanderstegu bylo rozhodnuto, že se Maďarští skauti budou moci organizovat pouze ve Svazu. Ke konci 20. let tvořily jejich oddíly skoro 300 členů (Břečka 1999, s. 54). Své organizace zakládali také ukrajinští skauti – vzniklo tak Sdružení ukrajinských oldskautů v ČSR-PLAST nebo Sdružení ukrajinských skautů-emigrantů (Břečka 1999, s. 77). Jiné organizace se oddělovaly na základě náboženského důvodu (Břečka 1999, s. 54-55).

Aby se předešlo negativním důsledkům tohoto vývoje, vznikl v červnu v roce 1919 Svaz junáků-skautů Republiky československé (dále Svaz), který pod sebe sloučil odštěpené organizace (Svoboda 1994, s. 30). Starostou se stal sportovec a zakladatel vodního skautingu (který vznikl v roce 1912) Josef Rössler-Ořovský (1869-1933), náčelníkem Svojsík a po založení dívčího odboru byla do funkce náčelní zvolena pedagožka Emilie Milčicová (1889-1969) (Břečka 1999, s. 62).

Konkrétně se spojily tyto organizace: Junák – český skaut, Děti Svobody, Skauti besídkoví a po čase se zde vytvořil spolek Baden-Powellových skautů (Břečka 1999, s. 61-62). Organizace Děti Svobody a Skauti besídkoví se ve svém výchovném stylu mládeže poměrně odlišovaly od původního junáckého směru. Děti Svobody spojily woodcrafterskou výchovnou metodu, české prostředí, historii a slovanskou tradici. Používaly slovanské názvosloví pro pojmenování družin, oddílů a jejich vůdců (Břečka 1999, s. 53). Sdružení Skautů besídkových bylo určeno pro učňovský dorost a jejich název se odvozoval od učňovských besídek v Praze (Plajner 1977a). Fungovali po vzoru husitů a legionářů a jejich výchova byla založena na vojenské kázni. Organizovali se do skupin Táboritů a Legionářů, tyto dva sbory se dále dělily na menší podskupiny.

Táborité sestávali z tzv. korouhví a ty ještě z menších houfců. Legionáři byli rozděleni do čtyř divizí, které byly dále členěny na roty. Později došlo k jejich přejmenování na Spojené sbory junáků skautů (Břečka 1999, s. 53). Důsledkem tohoto odlišného pojetí skautské výchovy jednotlivými organizacemi byly narůstající názorové neshody ve Svazu, což vyvrcholilo k odchodu Děti Svobody a Skautů besídkových a krátce nato se osamostatnil i spolek Baden-Powellových skautů (Břečka 1999, s. 62-63). Po těchto událostech vytvořily organizace stojící mimo Svaz v prosinci téhož roku Federaci československých skautů (dále Federace). V ní se převážně sdružovaly woodcrafterské a často i levicově zaměřené organizace (Šantora et al. 2012, s. 75-76).

Na první schůzi Ústřední rady Svazu junáků – skautů Republiky československé přijal Svaz za svůj odznak lilii se psí hlavou uprostřed (Břečka 1999, s. 62). Znak se psí hlavou se objevil v knize *Psohlavci* (1884) od spisovatele Aloise Jiráska a jeho tvůrcem je Mikoláš Aleš (Čáka 1990, s. 30). Název *Psohlavci* je přezdívka Chodů. V roce 1920 se na prvním světovém jamboree stal Svojsík členem mezinárodního výboru skautů a Svaz byl oficiálně zařazen do světové skautské organizace (Svoboda 1994, s. 34).

Každá z organizací měla pro své členy zavedené věkové stupně, které se dále dělily podle pohlaví. Svaz rozděloval členy do oddílů vlčat, kde byli sdružováni chlapci ve věku od 8 do 12 let. Těmto oddílům se říkalo smečky. Dívky v tomto věku byly organisovány v oddílech (respektive rojích) šotků. Mládež od 12 do 21 let fungovala v oddílech skautů a skautek. Pro členy starší 21 let tu byl klub old skautů. Rodiny členů se pak mohly sdružovat v oddílech táborníků (Svojsík 1930, s. 16).

Na počátku 20. let měl Svaz asi 10 000 členů. Jeho pozice se vůči ostatním organizacím upevňovala, ale i přesto se ze strany společnosti projevovala ke skautingu určitá nedůvěra v důsledku stálých neshod mezi Svazem a Federací (Šantora et al. 2012, s. 76-77). V roce 1921 došlo k neúspěšnému pokusu o jejich sjednocení. Místo toho se do Svazu připojil spolek Spojené sbory junáků skautů, část Československé obce Psohlavců a vrátili se Baden-Powellovi skauti. Skauting nebyl ze strany státu finančně podporován, ale roku 1921 se stal inspektorem skautingu Miloš Seifert, který díky této pozici dokázal zajistit finanční podporu pro Federaci, ale Svaz si musel dále finanční prostředky získávat sám, což mělo negativní dopady na jeho fungování (Šantora et al. 2012, s. 77). Seifert však nevydržel na této pozici ani rok. Ještě, než se stal inspektorem, začal vyučovat na gymnáziu v Kladně, ale měl spory s ředitelem

Jaroslavem Šťastným, který nesouhlasil s jeho názory a obvinil Seiferta (patrně důvodně) z udržování homosexuálních styků se studenty. Seifert byl nakonec po několika měsících, kdy probíhalo disciplinární řízení, přeložen do Mostu. Útoky na jeho osobu neustávaly ani v době, kdy působil na ministerstvu jako skautský inspektor. Poslední ránou pro něj byla cenzura jeho knihy *Přírodou a životem k čistému lidství*. Po této události ze své funkce inspektora odstoupil (Studenovský 2017, s. 104-116).

S počátkem 30. let byla členská základna Svazu tvořena zhruba 30 000 členy (Šantora et al. 2012, s. 96). Tou dobou se k němu začala přidružovat další sdružení. Jednalo se o katolické organizace sdružované do Ústředí katolických skautů v Čechách, Ústředí katolických skautů junáků v zemi Moravsko-slezské a Ústředí katolických skautů Slovenska. Právě kvůli poměrně velkému počtu katolických organizací byla v roce 1931 vytvořena Liga katolických skautů a organizace se v ní sjednotily (Břečka 1999, s. 114). Některé pražské oddíly se sdružovaly ve spolku Legio angelica. Obě sdružení – Legie katolických skautů a Legio angelica – začala fungovat pod záštitou Svazu (Plajner 1978). První oddíl katolických skautů Orelská svornost vznikl v roce 1922, své počátky měl v tělocvičném spolku Orel, ale po čase z něj vystoupil, protože zde panovaly podobné neshody, jako u Junáku a Sokola (Břečka 1999, s. 83). Vydělily se tak skautské katolické oddíly, které byly vedeny skautskými katolickými vůdci a sdružovaly k sobě děti z křesťanských rodin. Cílem katolického skautingu bylo vychovat mladého člověka tak, „aby byl připraven za každých okolností zachovávat zákony Boží“ (Martinovský 1938 cit. podle Plajner 1978). Některé katolické organizace vydávaly i svůj časopis, konkrétně se jedná o Ústředí katolických skautů junáků v zemi Moravskoslezské. Jejich časopis se jmenoval Naše hnutí a později změnilo název na Katolický skaut (Švec 2014, s. 671). Svůj časopis vydávali i skauti z Legio angelica se stejnojmenným názvem (Švec 2014, s. 341).

V roce 1931 se uskutečnilo první Slovanské jamboree, kde se sešlo až 10 000 skautů a skautek. Československému skautingu toto setkání pomohlo více prorazit ve světě a byl shledán jako jedno z nejvýznamnějších výchovných hnutí (Svoboda 1994, s. 40-46). Roku 1935 byl pozměněn název organizace, a to na Svaz junáků – skautů a skautek Republiky československé (Šantora et al. 2012, s. 99). Během tohoto období byla organizace na vzestupu, účastnila se světových jamboree a začala se vydávat

i odborná skautská literatura, pro níž bylo speciálně zřízeno nakladatelství „Skautská edice“.

V roce 1938 se skauti a skautky zapojili do služby pro ohrožené Československo (Svoboda 1994, s. 52-54). Některé skautské organizace se v této době stávaly více vojenskými a více se zaměřovaly na obranu národa (Šoukal 2015, s. 60). V září téhož roku zemřel Svojsík na následky nemoci (Svoboda 1994, s. 54). Po rozpadu první republiky v roce 1938 byl na požádání vlády na mimořádném sněmu Svazu založen Junák – ústředí junácké výchovy. Do něj se sdružil Svaz, Československá obec junáků volnosti, obě ústředí katolických skautů, Švehlovi junáci a dále několik dalších menších skautských organizací. Všechny tyto organizace fungovaly v Junáku jednotně jako jedna organizace (Břečka 1999, s. 152-154). Tento čin byl nutný, jinak by se český skauting zřejmě neudržel (Svoboda 1994, s. 57). I přes vyhlášení protektorátu Čechy a Morava se skauti snažili pokračovat ve svém programu, ale po vypuknutí války došlo na pokyn nacisty Karla H. Franka v roce 1940 k rozpuštění organizace (Šantora et al. 2012, s. 120).

3.2 Sdružení socialistických skautů a skautek

Sdružení socialistických skautů a skautek (dále Sdružení nebo Socialističtí skauti) vzniklo v roce 1919. Za jeho založením stál zubní lékař Bohuslav Vrbenský (1882-1944) a novinářka a poslankyně Národního shromáždění Luisa Landová-Štychová (1885-1969) s jejím manželem inženýrem Jaroslavem Štychem (1881-1941). Všichni tři pracovali v Československé straně socialistické, přičemž se klonili více k levici této strany. Později byli ze strany vyloučeni a stali se členy Komunistické strany Československa (Břečka 1999, s. 63-64).

Hlavním účelem této organizace bylo sjednotit dělnickou mládež a vychovávat ji dle skautských, a hlavně socialistických zásad. Vymezovali se proti Svazu, který podle nich dělnické mládeži nedával žádný prostor a organizoval hlavně děti z vyšších vrstev. Baden-powellovské pojetí skautingu jim připadalo příliš vojenské a klerikální, a proto od něj do určité míry přejali pouze způsob organizování se. Měli blíže k woodcraftu, ale neztotožňovali se s jeho mystičností. Zakládali si proto na vlastním charakteru své organizace, a to na charakteru vědeckém a průkopnickém (Štych 1921a, s. 5). Socialističtí skauti často pořádali zájezdy k moři. Poprvé vyrazili v roce 1920, a to k moři

Jaderskému a strávili u něj dva měsíce. Snažili se pobyt uzpůsobit tak, aby na něj mohli finančně dosáhnout i zájemci z pracujících vrstev (Štych 1921b, s. 43).

Nejmladší věkovou kategorií byly oddíly vlčat, ty tvořily děti ve věku od 8 do 14 let. Vlčaty nebyli pouze chlapci, ale i dívky. Nebyli však vychováváni společně, nýbrž odděleně. Mládež mezi 14 a 21 lety tvořila oddíly skautů a skautek. Dalšími skupinami byly cyklistické a turisticko-tábornické odbory, které plnily podobný účel jako oddíly old skautů a táborníků ve Svazu (Anon 1923a, s. 2).

Starostou Sdružení se stal Vrbenský a Štych jeho náčelníkem. Landová-Štychová pak byla ve funkci náčelní skautek. Po vzniku Federace československých skautů se stali jejími členy, přičemž tvořili její nejpočetnější část (Břečka 1999, s. 64-65). V roce 1921 bylo Sdružení zaregistrováno a Socialističtí skauti, tak mohli začít fungovat úředně (Ahistorie 2018). Tou dobou čítala organizace asi 1 500 členů a během dalších čtyř let vzrostl tento počet na dvojnásobek. Postupem dalších let se však členská základna snižovala (Břečka 1999, s. 64, Ahistorie 2018). V roce 1923 se kvůli názorovým neshodám od Socialistických skautů oddělilo několik kmenů a vytvořilo spolek Skautů volnosti (Břečka 1999, s. 64). Roku 1930 se Socialističtí skauti přidružili ke komunistické Federaci proletářské tělovýchovy. Ta vznikla v roce 1926 sloučením dalších proletářských tělocvičných organizací (Mucha 1975, s. 152, 181). Předcházela jí Federace dělnických tělocvičných jednot, která se v roce 1921 odštěpila od Svazu dělnických tělocvičných jednot (Břečka 1999, s. 76). Socialističtí skauti ve Federaci původně fungovali autonomně a později z ní vystoupili. K zániku jejich Sdružení došlo v roce 1938 z důvodu malého počtu členů i pomnichovského omezování levicových organizací ze strany vlády (Ahistorie 2018).

3.3 Československá obec junáků volnosti

Organizace Československá obec junáků volnosti (dále ČOJV nebo Junáci volnosti) vznikla v roce 1923 po roztržce Vrbenského ve Sdružení socialistických skautů a skautek. Část členů se tehdy oddělila a založila spolek Skauti volnosti, jak se organizace ČOJV až do roku 1925 jmenovala. Hlavní důvod rozporu byl politický, protože členy, kteří odešli od Socialistických skautů, chtěli organizaci vést více národně socialistickým směrem, kdežto Socialističtí skauti směřovali spíše ke komunismu (Břečka 1999, s. 84). Každá z organizací však chtěla vytvořit opravdový socialistický

skauting, ale rozdělovala je cesta, jak k němu dojít. Výchovný program ČOJV vycházel z myšlenek Setonova woodcraftu a stejně jako Socialističtí skauti baden-powellovský skauting odmítali. Hlásili se k zásadám národně socialistické strany, a tedy idea spravedlivé společnosti spojená s vlastenectvím se stala myšlenkovým základem organizace (Bureš, Záruba 1924, s. 6).

Junáci volnosti ponechali věkové kategorie stejné, jako byly ve Sdružení socialistických skautů a skautek. Neměli ale oddíly cyklistů. Pracovali tedy s oddíly vlčat, skautů a skautek a táborníků (Hokeš 1933a, s. 162).

Náčelníkem se stal profesor Otakar Bureš. V roce 1923 měli Junáci volnosti skoro 450 členů, kteří se sdružovali do 21 kmenů (Břečka 1999, s. 84). Do roku 1925 počet kmenů vzrostl na 103 a členskou základnu tvořilo asi 3 000 členů (Břečka 1999, s. 93). I přes to, že se ke skautské výchově ve Svazu stavěli negativně, vztahy mezi sebou měly obě organizace poměrně dobré až na občasná spory.

ČOJV se společně s Rakouskou obcí junáků volnosti a Jihoslovanským zvezem slovinskih tabornikov stala základem Federace socialistických junáků, jejímž záměrem bylo prosazování socialistických myšlenek (Plajner 1977b). Při příležitosti jubilejního sjezdu roku 1928 byli významní činovníci oceněni odznaky stříbrné a bronzové svastiky, která se udělovala za zvláště prospěšnou činnost v organizaci (Břečka 1999, s. 105). Roku 1933 proběhla oslava desetiletého výročí založení ČOJV, akce nesla název Slavnosti mládí. S proslovem zde vystoupil místopředseda senátu Václav Klofáč a akce se zúčastnil i Svojsík (Břečka 1999, s. 127). V roce 1935 vzrostl počet členů organizace na 10 000 (Šantora et al. 2012, s. 76). Roku 1938 byla Československá obec junáků volnosti sloučena s dalšími organizacemi do Junáku – ústředí junácké výchovy a s Junákem i následně zanikla.

3.4 Zákony zkoumaných skautských organizací

Zákon Svazu junáků – skautů Republiky československé (Svojsík 1930, s. 195)¹⁶: „1. Skaut je pravdomluvný. 2. Skaut je věrný a oddaný. 3. Skaut je prospěšný a pomáhá jiným. 4. Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta. 5. Skaut je zdvořilý. 6. Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských. 7. Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců. 8. Skaut je veselý myslí. 9. Skaut je spořivý. 10. Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích.“

Zákon Sdružení socialistických skautů a skautek (Anon 1926, s. 75): „1. Žije co nejvíce na zdravém vzduchu, otužuje se a cvičí své tělo. 2. Dbá o tělesnou čistotu a své zdraví. 3. Je zdrženlivý v jídle, pití a ve všech požitcích. 4. Je poslušný svých vedoucích druhů. 5. Spoléhá sám na sebe, ale je vždy hotov pomoci druhým. 6. Je veselý myslí a kdykoliv připraven k dobrým a odvážným činům. 7. Dané slovo dodrží přesně a dochvilně. 8. Je poctivý v myšlenkách, slovech i skutcích. 9. Je přítelem každého pracujícího člověka. 10. Je přítelem a ochráncem přírody.“

Zákon Československé obce junáků volnosti (Bureš, Záruba 1924, s. 16-17): „I. Síla ducha: 1. Buď odvážný, neb věz, že odvaha je nejvyšší ctností. 2. Buď skromný ve svých požadavcích, méně mluv, více přemýšlej. 3. Buď poslušen jiných, především však hlasu svého svědomí. II. Krása těla: 4. Buď čistý sám a dbej čistoty svého okolí. 5. Měj úctu ke svému tělu, které je schránkou tvého ducha. 6. Ochraňuj přírodu, dbej, aby ani ty, ani kdo jiný pustošil, naopak zkrášluj jí prostředí, v němž žiješ. III. Pravda myslí: 7. Buď čestný, plň příkaz o hledání pravdy (Hus), neruš daného slova. 8. Buď poctivý, v nenávisti měj přetvářku a podvod; i podvod při plnění úkolu je porušením této ctnosti. 9. Buď moudrý, měj v úctě tajemství života i celého vesmíru, buď radou nápomocen druhým. IV. Služba lásky: 10. Buď obětavý, pracuj pro dobro druhých bez nároku na odměnu. 11. Raduj se ze života, nehleď na něj škarohlídsky a rozumně užívej, čeho ti život poskytuje. 12. Buď každému bratrem, nejen slovem, ale hlavně skutkem, nejen v táboře, ale i v ostatním životě.“

¹⁶ Současný zákon skautů současné organizace Junák – český skaut se odlišuje pouze v devátém bodě, kdy slovo „spořivý“ bylo nahrazeno slovem „hospodárný“.

Zákon Svazu byl v základu stejný jako ten původní anglický (anglické zákony viz strana 19). Výklad celého zákona podává Svojsík (1912, s. 674-677) ve svých *Základech junáctví*. Druhý bod zákona jasně neříká, komu má být skaut věrný a oddaný. Podle Svojsíkova výkladu je skaut „věrně dbalý povinností k svým rodičům, k své vlasti, nadřízeným i k svým zaměstnavatelům“ (Svojsík 1912, s. 674). Naopak Baden-Powell ve *Scouting for Boys* vysvětloval, že skautova věrnost by měla být směřována zejména ke králi a vlasti (Baden-Powell 2014, s. 74). Odlišnost lze nalézt ve čtvrtém bodě, ve kterém je anglickým skautům (stejně jako českým) ukládána povinnost být přítelem všech lidí, avšak toto je doplněno větou „bez ohledu na to, do jaké společenské třídy patří“, což znamená, že by se skaut neměl chovat povýšeně ke skautům (a lidem obecně) z chudších poměrů, a naopak by jim měl pomoci, pokud je to potřeba (Baden-Powell 2014, s. 75). Tento požadavek měl smysl v hluboce třídně rozdělené společnosti, jakou bylo Spojené království, zatímco zákon českého Svazu tento dovětek neobsahoval. Rozdíly mezi společenskými třídami ale zdůrazňovali Junáci volnosti, a hlavně Socialističtí skauti, kteří se v souladu se svou socialistickou ideologií identifikovali s pracujícími a kriticky vymezovali proti buržoazii.

Dále se zákon anglických skautů se zákonem Svazu liší v šestém bodě, který je v zákonu Svazu pojatý více obecně. Anglický zákon jej charakterizuje jako „skaut je přítelem zvířat“, kdežto v českém je „skaut ochráncem přírody“ a k tomu je povinen chránit „cenné výtvořiny lidské“. V sedmém bodě anglického zákona má být skaut poslušný vůči autoritám, avšak v dovětku je uvedeno „bez otázek“ (Baden-Powell 2014, s. 76). V *Základech junáctví* se Svojsík (1912, s. 676) v části o zákoně vyjadřoval podobně, avšak pozdější články v časopisech Svazu dokazují, že kladl důraz na dobrovolnou kázeň a odmítal kázeň nucenou (vojenskou), což platilo i pro další dvě zkoumané organizace. Rozdílně vyjádřený je osmý bod, kdy v anglickém je, že „skaut se usmívá a za všech okolností si píská“, což je v češtině vyjádřeno opět obecněji, ale význam je ve své podstatě stejný.

Desátým zákonem je myšleno, že skaut by se neměl snížit k používání sprostých slov ve své mluvě a už vůbec by neměl špatně smýšlet či se tak chovat. Dovětek osmého bodu anglického zákona se dotýká i významu desátého bodu zákona Svazu. V tomto dovětku píše Baden-Powell o tom, jak se má potrestat skaut v případě, že použije vulgární slova: „Trestem za použití nadávek nebo sprostých slov je hrnek

studené vody, který ostatní skauti vylijí pachateli za rukáv“ (Baden-Powell 2014, s. 77). Proti takovým trestům se ale čeští skauti (a obecně pedagogové) vymezovali, protože v budoucnu mohlo takové jednání být zdrojem šikany a strachu (Plajner 1939, s. 49, R. S. 1934, s. 135).

Ve skautském zákoně není žádný bod, který by zakazoval krádež. Skaut je samozřejmě také občanem, a tudíž pro něj platí zákony stejné jako pro ostatní. V *Základech junáctví* Svojsík (1912, s. 636-640) upozorňuje, že skaut se může dopustit krádeže nedopatřením, a to jen díky neznalosti zákona. Měl by se s ním proto seznámit, a tak Svojsík v knize definuje krádež, polní a lesní pých.

Skautské zákony zkoumaných organizací si byly v zásadě velmi podobné, většinou se lišila formulace jednotlivých zásad. Každý z nich byl souborem hodnot a ctností, kterými se měl skaut řídit. Zákon Svazu a Socialistických skautů měl deset bodů, které byly poměrně konkrétně stanoveny. Junáci volnosti se inspirovali v zákonu woodcraftu, který stál na principu čtyř světél – síly, krásy, pravdy a lásky (Liga lesní moudrosti b. r.). Síla se pojila s duchem, krása s tělem, pravda s myslí a láska se službou. Každé z těchto světél se dále rozdělovalo do tří příkázání. Principy těchto čtyř světél pojící se s aspekty lidské osobnosti se určitým způsobem projevovaly i v zákonu Svazu a Socialistických skautů.

„Síla ducha“ zahrnovala taková pravidla, která usměrňovala jedincovu osobnost ve vztahu k sobě i ostatním. Junáci volnosti řadili do této oblasti příkaz odvahy, skromnosti a poslušnost vůči autoritám. Poslední zmíněné se objevovalo jak v zákonu Svazu, tak Socialistických skautů. Zásadu odvahy měli Junáci volnosti společnou se Socialistickými skauty, ale v zákonu Svazu zmíněna nebyla. To ale neznamená, že tuto vlastnost po svých skautech nepožadovali. Místo skromnosti uváděl Svaz spořivost a Socialističtí skauti zdrženlivost v požitcích, což jsou vlastnosti, které se skromností úzce souvisejí. V souvislosti se „sílu ducha“ je možné připojit i další bod zákona Socialistických skautů, který po skautech požaduje spolehlivost a dochvilnost.

Další oblastí jsou zákony upravující jedincův vztah k vlastnímu tělu a okolí, v zákonu Junáků volnosti se tato oblast nazývala „krása těla“ a zahrnovala bod o úctě k vlastnímu tělu a jeho čistotě a dále pak příkaz k ochraně přírody a okolí. Svaz uváděl pouze bod o ochraně přírody, k čemuž ještě připojoval příkaz k ochraně cenných výtvarů lidských. Socialističtí skauti měli v této oblasti v podstatě to stejné, co Junáci

volnosti, avšak úcta k tělu byla vyjádřena jako zdravá životospráva. Z jejich zákonu je možné do „krásy těla“ zahrnout i zdrženlivost, která je již zmíněna v principech „síly ducha“.

Zásada „pravdy myslí“ určovala jakým směrem se má ubírat jedinec ve svých myšlenkách a skutcích, a to vůči sobě i ostatním. Junáci volnosti požadovali po svých skautech čestnost, se kterou souvisí pravdomluvnost, dále pak poctivost a moudrost. Zákon Socialistických skautů definoval tuto oblast jako poctivost v myšlenkách, slovech i skutcích, přičemž tento bod měl v zákonu i Svaz. Ten v rámci principu „pravdy myslí“ uváděl ještě zásadu zdvořilosti a pravdomluvnosti, což ale souvisí i s čistotou myšlenek a skutků.

„Služba lásky“ v sobě obsahovala zákony, které se vztahovaly zejména k jiným lidem. Junáci volnosti v rámci tohoto principu po svých skautech požadovali obětavost, radost ze života a aby byli bratrem či sestrou každému dobrému člověku. Svaz a Socialističtí skauti se v tomto ohledu svými zásadami Junákům volnosti dost podobali. Jejich zákon ale neuváděl bod o obětavosti, místo toho Svaz od svých skautů vyžadoval věrnost, oddanost a prospěšnost jiným lidem. Socialističtí skauti navíc zdůrazňovali, že skaut se má spoléhat sám na sebe. V zákonu Junáků volnosti a Svazu byl bod, který dával skautům povinnost být bratrem každého skauta a přítelem každého člověka dobré vůle. Socialističtí skauti tuto zásadu v zákonu taktéž uváděli, avšak v konkrétnějším pojetí, kdy měl být skaut přítelem každého pracujícího člověka.

Tabulka 1: Porovnání jednotlivých bodů zákona zkoumaných skautských organizací

	JUNÁCI VOLNOSTI	SWAZ	SOCIALISTIČTÍ SKAUTI
SÍLA DUCHA	Buď odvážný		Je veselé myslí a kdykoliv připraven k dobrým a odvážným činům
	Buď skromný	Skaut je spořivý	Je zdrženlivý v jídle, pití a ve všech požitcích
	Buď poslušný	Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců	Je poslušný svých vedoucích druhů
			Dané slovo dodrží přesně a dochvilně
KRÁSA TĚLA	Buď čistý		Dbá o tělesnou čistotu a své zdraví
	Měj úctu k svému tělu		Žije co nejvíce na zdravém vzduchu, otužuje se a cvičí své tělo
	Chraň přírodu	Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských	Je přítelem a ochráncem přírody
			Je zdrženlivý v jídle, pití a ve všech požitcích
PRAVDA MYSLI	Buď čestný	Skaut je pravdomluvný	
	Buď poctivý	Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích	Je poctivý v myšlenkách, slovech i skutcích
	Buď moudrý	Skaut je zdvořilý	
SLUŽBA LÁSKY	Buď obětavý	Skaut je věrný a oddaný	Spoléhá sám na sebe, ale je vždy hotov pomoci druhým
	Raduj se ze života	Skaut je veselé myslí	Je veselé myslí a kdykoliv připraven k dobrým a odvážným činům
	Buď každému bratrem	Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta	Je přítelem každého pracujícího člověka
		Skaut je prospěšný a pomáhá jiným	

3.5 Sliby zkoumaných skautských organizací

Slib Svazu junáků – skautů Republiky československé (Svojsík 1930, s. 84)¹⁷: „Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe: 1. milovati vlast svou, republiku Československou a sloužiti jí v každé době, 2. plniti povinnosti vlastní a zachovávatí zákony skautské, 3. duší i tělem býti hotov(a) pomáhati bližnímu.“

Slib Sdružení socialistických skautů a skautek (Anon 1921a, s. 21): „Hlásím se dobrovolně (a se souhlasem svých rodičů) za člena „Sdružení skautů socialistů“ a uvědomuji si, že přijímám tím vážnou zodpovědnost k úkolům, které si Sdružení vytklo.

Skauting je světové hnutí, které má mládež sblížit s přírodou, dáti jí spartanskou otužilost a tělesnou sílu, zoceliti nervy, naučiti ji samostatnosti a svépomoci, zušlechtiti ducha i city. Skauting přejímá odkaz středověkého rytířství v heslo, jež ukládá: statečnost, obětavost, spravedlivost a čestnost!

Skautovi jest proto vždy cizí lež, přetvářka a surovost, každému člověku jest přítelem, každému skautovi bratrem, zvířeti a přírodě ochráncem.

Jako socialista hlásím se k velké myšlence sbratření všech lidí, pracujících hmotně nebo duševně, budu vždy pomáhati slabým v boji proti útisku a přičiním se o vítězství socialismu.

Podřizuji se dobrovolně skautské kázni a slibuji, že ochotně a bez odmluvy vykonám vše, co mi vůdce mého oddílu uloží. Dané slovo bude mi příkazem, pro nějž není překážek, dochvilnost a přesnost bude mojí hrdostí.

To vše sobě a svým druhům slibuji plniti rád, cílevědomě, čestně a závazně.“

Slib Československé obce junáků volnosti (Bureš, Záruba 1924, s. 11-12): „Slibuji, že pamětiv budu vždy všech skautských zákonů, že neučiním ničeho, co by se jim přičilo, že chci se státi lepším člověkem. Proto varovati se budu všeho, čím mohl bych zotročiti

¹⁷ Současný slib skautů organizace Junák – český skaut je v tomto znění: Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe: 1. Sloužit Nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době. 2. Plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské. 3. Duší i tělem být připraven(a) pomáhat vlasti a bližním. (K tomu mi dopomáhej Bůh). Služba a věrnost vlasti je tak zmiňována ve třetím bodě. Nejvyšší Pravda a Lásky zastupují právě onu duchovní stránku skautingu (Šantora et al. 2012, s. 25).

svého ducha nebo tělo, budu bojovati proti všem neřestem, pití lihových nápojů a kouření.

Slibuji, že chci milovati svou vlast a národ československý stejně jako ostatní lidstvo, pracovati oddaně k jejímu povznesení, že budu paměťiv našich osvoboditelů a jejich ideí, že chci býti opravdovým socialistou.

Slibuji, že říditi se budu vždy zákonem skautským, a proto přihlásil jsem se do kmene Obce Skautů Volnosti v ..., k jehož prospěchu chci pracovati. Přihlásil jsem se dobrovolně, a právě tak chci pracovati pro myšlenku skautskou; byl bych hoden vyloučení, kdybych tento slib a zásady skautské porušil.“

Sliby skautských organizací se kromě určitých bodů odlišovaly jak ve své formě, tak do jisté míry i ve svém obsahu. Zatímco slib Svazu byl krátký, výstižný a rozdělený pouze do tří bodů, sliby Junáků volnosti a Socialistických skautů odkazovaly na jejich socialistickou ideologii, byly ve formě souvislého textu a mnohem obsáhlejší.

Slib svazových skautů byl stejně jako zákon přejatý od Baden-Powella a částečně tak kopíroval skautské principy. Ve vztahu k národním podmínkám však musel být jeho první bod pozměněn, protože slib anglických skautů skládal věrnost bohu a králi, ale to nevyhovovalo českému prostředí (v této části tak není zachován první skautský princip). V úplně první verzi slibu z roku 1915 byla slibována věrnost vlasti, nebylo však konkrétně specifikováno, které zemi, protože rakousko-uherská monarchie sestávala z několika zemí. Bylo tak na každém jedinci, které zemi bude slibovat věrnost (Jiráň 2019, s. 73). Po vzniku samostatné republiky Svojsík slib opět upravil, a tak v roce 1921 vešla v platnost nová verze slibu, ve které skaut v prvním bodě sliboval věrnost Československu, čímž byla myšlena věrnost jak státu, tak i jeho historii a předkům, kteří mají na jeho vzniku svůj podíl (Novák 1922, s. 50).

Druhý bod je zavazoval k plnění skautského zákona a zodpovědnosti vůči sobě samým. Ve třetím a posledním bodě slibovali prokazování pomoci bližním a zároveň zde bylo vyjádřeno i skautské heslo „buď připraven“ (Novák 1922, s. 51). Onou připraveností duše je myšlena schopnost skauta adekvátně reagovat za každé situace. Musí být na tyto případy připraven a mít dopředu promyšlené, jak by se daly zvládnout. Být připraven tělem je myšleno být v dobré tělesné kondici, být čilý a bystrý, aby mohla být pomoc co nejdříve a co nejlépe vykonána (Svojsík 1912, s. 673-674).

V roce 1933 byl slib Svazu doplněn o dovětek „Tak mi pomáhej Bůh!“, ale během třicátých let panovaly mezi představiteli Junáku spory o tom, zda má být dovětek dobrovolný nebo povinný. Na náboženský rozměr skautingu nebyl ve Svazu kladen příliš velký důraz (Šantora et al. 2012, s. 25). Oproti tomu WOSM, vycházející ze zásad Baden-Powella, který pokládal víru v boha za nezbytný aspekt každého skauta (Baden-Powell 2014, s. 406), měla ve svých podmínkách, že „nikdo, kdo popírá existenci boha, nemůže být skautem“ (Břečka 1999, s. 154). V roce 1938 byla ve stanovách Junáka zavedena výchova v křesťanském duchu, což vylučovalo náboženskou toleranci. Za těchto okolností, a i přes poměrně velké množství ateistických junáckých činovníků bylo téhož roku ustanoveno, že dovětek bude povinný (Břečka 1999, s. 154). V lednu roku 1939 se na dalším shromáždění upustilo od povinné křesťanské výchovy a dovětek byl opět zaveden pouze jako dobrovolný (Břečka 1999, s. 160) a zůstal tak až do dnešní doby.

Princip povinnosti k druhým a sobě samotnému se projevoval i ve slíbech Junáků volnosti a Socialistických skautů. Na první místo dávali Junáci volnosti závazek vůči skautským zákonům, které je dělaly lepším člověkem a vedle toho slibovali, že budou „bojovati proti všem neřestem, pití lihových nápojů a kouření“ (Bureš, Záruba 1924, s. 11). Druhá část slibu je zavazovala stejně jako svazové skauty k lásce a službě vlasti a taktéž zde hovořili konkrétně o Československu. Kromě toho vyzývali k prokazování úcty těm, kteří se na vzniku samostatného státu přičinili. Neopomenuta byla povinnost pomáhat bližním. Hlavní odlišností oproti slibu Svazu byl závazek k tomu, že skaut svým jednáním bude naplňovat myšlenku socialismu, aby se i on sám mohl stát pravým socialistou. V poslední části skaut sliboval oddanost svému kmenu a prohlašoval, že členství v organizaci Junáků volnosti je dobrovolné a je přesvědčen o správnosti skautské myšlenky.

Socialističtí skauti uváděli bod o dobrovolnosti členství hned na začátku slibu, kde se navíc zavazovali k plnění úkolů organizace. Se Svazem a Junáky volnosti měli společný bod o povinnosti k druhým, k čemuž přidávali slib k ochraně přírody. Službu vlasti a státu vypustili, místo toho zdůraznili ideu bratrství všech pracujících lidí. Stejně jako Junáci volnosti se i Socialističtí skauti zavazovali socialistické myšlenky a slibovali, že budou usilovat o její vítězství ve společnosti. Na závěr musel skaut slíbit, že se bude dobrovolně podřizovat kázni a poslouchat authority, avšak pokud budou jednat

v souladu s morálními zásadami. O kázni se zbylé organizace ve svých slibech nezmiňovaly, k poslušnosti vůči autoritám se zavazovaly zákonem. Zajímavá je zmínka ve slibu Socialistických skautů, že jejich skauting „přejímá odkaz středověkého rytířství v heslo, jež ukládá: statečnost, obětavost, spravedlnost a čestnost“ (Anon 1921a, s. 21). Toto se ve slibech Svazu a Junáků volnosti neobjevovalo. Ze článků Svazu je ale patrné, že si za vzor skauta dával taktéž rytíře (Svojsík 1919, s. 3, Jozefy 1929, s. 89). Junáci volnosti se však ke spojování rytířských hodnot s těmi skautskými nijak nevyjadřovali. V článku *Skauta průkopníka* se ale Miloslav Matoušek (1926a, s. 17) proti tomuto vzoru stavěl negativně, tedy Socialističtí skauti se v tomto směru plně neshodovali.

Ačkoliv slib Junáků volnosti a zejména Svazu nezmiňoval některé zásady, ke kterým se naopak zavazovali Socialističtí skauti, neznamená to, že pro ně nebyly podstatné. Důležitost těchto zásad vyjadřovali závazkem ke skautskému zákonu, ve kterém byly obsaženy.

4 POROVNÁVÁNÍ HODNOT A IDEÁLŮ PRVOREPUBLIKOVÝCH SKAUTSKÝCH ORGANIZACÍ

4.1 Metodologie a výzkumné otázky

Hlavním cílem práce je porovnat hodnoty a ideály zkoumaných skautských organizací, přičemž jsou stanoveny tři výzkumné otázky: V jakých vyznávaných hodnotách a ideálech se organizace odlišovaly či přímo rozcházely? Shodovaly se (nebo se alespoň přibližovaly) všechny tři organizace v některých přístupech? Které z organizací si byly ideově bližší a které naopak vzdálenější?

Výzkumná část je založena na analýze skautských časopisů. Přístup k těmto archivním pramenům byl zprostředkován Skautským archivem a Národní knihovnou České republiky. Během jejich čtení byly vybrány články, na jejichž základě bylo provedeno samotné porovnání organizací z hlediska jejich ideálů a vyznávaných hodnot. Za Svaz bylo analyzováno 71 článků (z toho 63 z časopisu *Vůdce* a 8 z časopisu *Junák*), za Socialistické skauty 79 článků (ze *Skauta průkopníka*) a z časopisů *Junáků* volnosti bylo vybráno 62 článků (z toho 21 z časopisu *Plamen* a 41 z časopisu *Sport a hry*).

4.2 Charakteristika skautských časopisů¹⁸

Svaz vydával časopisy *Vůdce* (který byl určený hlavně pro skautské činovníky a – jak už z názvu vyplývá – skautské vůdce) a dále časopis *Junák* (jenž se zaměřoval spíše na mladší členstvo). *Vůdce* vycházel bez přerušení od roku 1919 a do roku 1939 vyšlo tedy dvacet ročníků. Jeden ročník obvykle obsahoval deset čísel, přičemž počet stránek se pohyboval kolem patnácti. Časopis *Junák* započal své vydávání roku 1915 a taktéž vycházel pravidelně do roku 1939. Jeho název se ale v průběhu let několikrát změnil. Z počátku vycházel pod jménem *Junák*, což se změnilo v roce 1920, kdy se nazýval *Junák skaut československý*. O rok později však opět přešel k jinému názvu, a to na *Skaut junák* a od roku 1939 vycházel opět pod názvem *Junák*. Míval deset čísel přibližně s dvaceti stranami. V rámci analýzy časopisů Svazu byl využíván zejména časopis *Vůdce*, protože díky svému zaměření se zabýval více skautskou ideou a praxí.

¹⁸ Ukázky časopisů viz příloha.

V roce 1921 začali Socialističtí skauti vydávat časopis *Skaut průkopník*. Na rozdíl od Svazu vycházel s občasnými přestávkami a úplně zanikl roku 1932. Celkově existuje deset ročníků, přičemž počet čísel jednoho ročníku se pohyboval mezi deseti až dvanácti. Ročník osmý měl však pouze čtyři a poslední desátý jen dvě čísla. Každé číslo mívalo kolem patnácti stran.

Junáci volnosti měli časopis *Plamen*, ten disponoval ale jen pěti ročníky po deseti číslech, přičemž poslední ročník měl čísla čtyři. Jednotlivá čísla obsahovala dvanáct až třináct stran. Od roku 1929 své články vydávali v časopisu *Sport a hry*, ve kterém měli svou rubriku. Ta mívala kolem tří stran, ale někdy byly jejich články uveřejňovány i mimo ni.

Skautské časopisy byly rozmanité a organizace v nich uplatňovaly různé žánry. Na začátku časopisu se většinou objevovalo úvodní slovo některého z výše postavených skautských činovníků. Často v něm bylo promlouváno ke čtenářům nebo bylo hovořeno o aktuálních tématech rezonujících ve skautském světě. Dalším typicky používaným žánrem byl příběh. Ten se ale skoro neobjevoval ve *Vůdci*. Někdy organizace čerpaly od známých autorů a do svých časopisů uváděly kapitoly z jejich knih. Mnohdy se v periodikách objevovaly výňatky ze Setonových knih. Příběhy svým skrytým smyslem obvykle mládeži předávaly skautské hodnoty. Jiné články popisovaly události organizací, tedy skautské akce, výpravy, tábory (nezřídka byly popisovány z pohledu samotných mladých skautů) apod. Další články se týkaly skautské praxe a samotné náplně skautingu, kdy pojednávaly o skautské myšlence. Junáci volnosti a Socialističtí skauti navíc blíže seznamovali čtenáře se socialistickou ideologií ve vztahu ke skautingu. Časopisy obsahovaly i návody pro výrobu různých předmětů, často byly doplněny o kresby. Ke konci časopisů se zpravidla vyskytovaly zprávy, a to jak ze světa (nejen skautského), tak i z domácího prostředí. Tyto zprávy většinou přicházely s událostmi v uplynulé době, v případě Socialistických skautů a Junáků volnosti se často týkaly vědeckých objevů. Skautské časopisy vydávaly zprávy o dění v jejich vlastní organizaci, zejména Socialističtí skauti a Junáci volnosti psali o činnostech svých jednotlivých žup (tj. vyšší organizační jednotka) v republice. Příspěvky se týkaly i jiných skautských organizací, v nichž se skauti vyjadřovali o jejich činnosti. Ve *Skautovi průkopníkovi* vycházela od sedmého ročníku rubrika s názvem *Žihadlo*, která reagovala na (většinou negativní) psaní ostatních organizací o Socialistických skautech. Dále se

v časopisech objevovaly medailonky významných osobností, skautské hry s pravidly nebo doporučená literatura.

Každá z organizací využívala ve svých časopisech fotografie. Ty většinou zobrazovaly různá místa, krajinu, objekty (což bylo velmi časté u Socialistických skautů) nebo skauty během jejich činnosti, na výpravách, táborech, různých skautských akcích apod. (což bylo naopak typické pro Svaz a Junáky volnosti v časopisu *Sport a hry*). Hojně byly používány v *Junáku*, naopak nejméně v časopisu *Plamen*, kde byly často nahrazovány kresbami. To se změnilo v časopise *Sport a hry*, ve kterém byly fotografie časté. Kresby ale využívali i Socialističtí skauti a Svaz. Kromě toho, že kresby vyjadřovaly děj nějakého příběhu či vyprávění, často byly užívány u článků se vzdělávacím účelem (zobrazovaly stopy zvířat, výrobky apod.). Fotografie se pravidelně objevovaly i na titulní stránce časopisu *Sport a hry* a od roku 1931 i v *Junáku*. Ten do té doby uplatňoval právě kreslené obrázky. V časopisu *Vůdce* se fotografie objevovaly velmi málo, bylo běžné, že na jeden ročník připadaly např. tři fotografie. Co se týče kvality fotografií objevujících se v časopisech, méně kvalitní fotografie byly ve *Skautovi průkopníkovi*, naopak v lepší kvalitě v *Junáku* a v časopise *Sport a hry*.

Často se v periodikách objevovaly obrazové symboly a znaky, nejméně však v časopisu *Sport a hry*. *Junák* na titulní stránce zobrazoval státní a skautský znak, tedy lilii s hlavou psa uprostřed. Svůj znak používali od pátého ročníku *Skauta průkopníka* (na titulní straně) i Socialističtí skauti. Ten se skládal taktéž z lilie, ale uprostřed byl trojúhelník s písmeny SS a mezi nimi kladívko (Anon 1922a, s. 14). Znak Junáků volnosti tvořil trojúhelník (v tomto případě nebyla jeho součástí skautská lilie) v jehož středu bylo zkřížené kladívko s perem. V každém rohu trojúhelníku se nacházela počáteční písmena názvu jejich organizace (OJV) (Anon 1925a, s. 86). Tento znak ale v časopisech zobrazován nebyl. Na titulní stránce prvního ročníku *Plamene* se okolo nadpisu „Plamen“ objevovala kresba ohně. Obrazové symboly byly často součástí některých článků nebo příběhů a vyjadřovaly určitou věc nebo událost, která se v ději odehrála. To stejné používali i Socialističtí skauti a Svaz. Obrázky a kresby se často uplatňovaly i kolem názvů pravidelných rubrik *Junáka*.

Z výše uvedeného vyplývá, že nejprofesionálněji vedený byl časopis *Junák*, a to díky vyšším finančním prostředkům Svazu, čemuž napovídá i to, že si mohl dovolit vydávat časopisy dva a na rozdíl od Socialistických skautů a Junáků volnosti byly

(během meziválečného období) vydávány bez přerušení a jejich kvalita v průběhu let stoukala. *Junák* se stával obsáhlejší a byly patrné snahy o modernizaci jeho vzhledu. Finance pro své časopisy Svaz čerpal i z četných reklam, které se často objevovaly zejména v *Junáku*. Ty se většinou týkaly obchodů se skautským vybavením nebo knih. *Skaut průkopník* a jeho kvalita v posledních dvou ročnících naopak klesala, což bylo zapříčiněno právě špatnou finanční situací Sdružení (Schörpner 1932, s. 1). V časopise ubyly obrázky a fotografie a jeho vzhled byl oproti předešlým číslům značně zjednodušený. K jeho definitivnímu zániku nakonec došlo v roce 1932, tedy šest let před samotným rozpadem Socialistických skautů. *Plamen* vydávaný Junáky volnosti byl na podobné úrovni jako *Skaut průkopník*. Časopis *Sport a hry* byl ale veden mnohem profesionálněji. Byl vydávaný pod záštitou Ústředního tělovýchovného svazu a Junáci volnosti tak měli možnost mít skautskou rubriku lépe zpracovanou.

Zaměření časopisů napovídá, že za svou cílovou čtenářskou skupinu pokládaly skauty a skautky od přibližně dvanácti do šestnácti let. Zejména časopis Socialistických skautů cílil na své starší členstvo a pro mladší členy příliš nepsal. Časopis Junáků volnosti *Plamen* vycházel vstříc i nejmladším členům a měl trvale zvláštní rubriku pro vlčata. Organizačně početný a finančně zajištěný Svaz se rozhodl dilema, pro koho psát vyřešit tím, že vydával zvláštní časopisy pro členy a pro vůdce.

4.3 Hlavní idea

Hlavním cílem zkoumaných organizací bylo skautskými metodami stojícími na etickém základě vychovat nového a lepšího člověka, který svými mravními zásadami (jež představuje skautský zákon a slib) a svou činností přispěje k obrození společnosti a ke zlepšení samotného světa, bude usilovat o mezinárodní bratrství skautských organizací a světový mír (Mádl 1934, s. 133, Bingo 1925a, s. 24, Svojsík 1927, s. 1, Štych 1922, s. 113). Tento jedinec měl být tělesně zdatný, duševně silný, mravně dokonalý, samostatný a vždy ochotný pomáhat druhým (Rais 1924, s. 56, Pavlásek 1918, s. 149-150, Podzimek 1930a, s. 132-133, Böhm 1922a, s. 136). Socialističtí skauti a Junáci volnosti navíc stavěli tuto výchovu na socialistické ideologii, což se zásadně promítalo do ideových a hodnotových rozdílů mezi organizacemi. Cílem těchto dvou organizací bylo kromě výše zmíněného sdružovat mládež z dělnických rodin a nižších středních vrstev a s jejich pomocí tak přetvořit dosavadní nespravedlivý společenský řád na

spravedlivý socialistický. V této souvislosti kladli zejména Socialističtí skauti důraz na výchovu k třídnímu uvědomování (-ob- 1924a, s. 62-63, Kredvík 1921, s. 50, Böhm 1922a, s. 136-137).

Pro organizace byl podstatný návrat k přírodě, jenž silně procházel celou skautskou výchovou a byl důležitý pro vytvoření onoho nového člověka. Civilizace podle nich tento ideál v mládeži ubíjela. Pro skauty byla příroda místem, kde bylo možné nejlépe rozvíjet kromě tělesné i jejich duševní stránku a oprostit se od materiálního charakteru měst (Jedlička 1922a, s. 185, Bečka 1932, s. 133, Podzimek 1930a).

Každá zkoumaná organizace vycházela ze skautingu Baden-Powella a Setonova woodcraftu. Svaz vycházel více z anglického skautingu, tedy od Baden-Powella přejal nejen organizační strukturu, ale i ideu, avšak svou romantičností měl blíže k woodcraftu. Přesto musela být jeho idea uzpůsobena národním podmínkám a byl zdůrazňován jeho národní – slovanský charakter (Mašek 1929, s. 134-135). Junáci volnosti a Socialističtí skauti přejali od Baden-Powella jeho organizační strukturu, ale jinak se přiklíněli k woodcraftu. Junáci volnosti stejně jako Svaz zdůrazňovali svoji národní orientaci (Bureš 1925, s. 18-19, Tesař 1933, s. 75, Mádl 1934, s. 133-134).

Ačkoliv byl Socialistickým skautům Seton bližší, nemohli se s ideou woodcraftu ztotožnit úplně. V rámci jejich negativního postoje k náboženství a nadpřirozenu neuznávali jeho sklony k mystice (Matoušek 1926a, s. 17). Naopak zdůrazňovali svou vlastní cestu, kterou se jejich socialistický skauting měl vydávat. Tou byl jejich vědecký ráz, tedy chtěli prorážet cestu novým myšlenkám. Hlavním objektem jejich zkoumání měla být příroda, díky čemuž mělo být člověku umožněno zavrhnout náboženské pověry. Takto si Socialističtí skauti představovali moderního skauta – zálesáka, který se přičiní nejen na průkopnictví ve vědě, ale i v prosazení socialistické myšlenky. Na rozdíl od Svazu a Junáků volnosti, kteří převážně své skauty označovali za „junáky“, čímž vyjadřovali svůj vztah k českému národu, Socialističtí skauti označení „junák“ vypouštěli a místo toho užívali jen slovo „skaut“. I to jim ale nepřipadalo příhodné pro charakter jejich socialistického skautingu, a proto toto slovo postupně nahrazovali slovem „průkopník“, čímž chtěli jít po vzoru ruských pionýrů, tedy socialisticky založených ruských skautů (Štych 1921a, s. 5-6, Štych 1927, s. 1).

4.4 Ideální vlastnosti, znalosti a dovednosti skauta

Úkolem skautské výchovy je všestranně rozvíjet mládež, učit ji samostatnosti, připravovat na budoucí život a také ji vychovávat za účelem prospěšnosti pro společnost. Tento ideál se vyznačoval určitými vlastnostmi, znalostmi a dovednostmi, jež měly být ve své podstatě dokonalé. Ty se pro každou organizaci do jisté míry shodovaly. Některé odlišnosti je možné nalézt ve zdůraznění některých vlastností, znalostí či dovedností, jako tomu bylo zejména u socialistických organizací, jejichž skauti měli být dokonalým typem socialistického člověka. Ideální vlastnosti skauta, zejména jeho duševní kvality, jsou vyjádřeny ve skautském zákonu, a proto v této části již nejsou zmiňovány.

Organizace považovaly skauting za nejlepší možný doplněk školní výchovy, protože podle nich škola neumožňovala mládeži všestranný rozvoj. Děti v ní byly sice vychovávány po rozumové stránce, ale nedostávalo se jim dostatečného rozvoje stránky tělesné, smyslové, byla potlačována jejich kreativita či škola nevěnovala příliš pozornosti mravní výchově. Socialistické organizace navíc zdůrazňovaly nezdravé prostředí školních budov, ve kterých musely děti trávit velkou část dne. Toto všechno se skautské organizace snažily napravit svou výchovou (Seifert 1921, s. 28, 30, Balů 1929, s. 34-35, Jozefy 1929, s. 89-90, Mádl 1931a, s. 111-112, Krása 1935, s. 10).

Co se týče tělesných vlastností, obecně si organizace dávaly za vzor tělesně zdatného a odolného jedince (Štych 1921a, s. 6, Trýb 1928, s. 4, Fiřt 1932a, s. 246). Tomu napovídá i zodpovědný přístup ke sportu a tělesné výchově, ke kterým organizace své skauty vedly, přičemž nejdůsledněji se této oblasti věnovali Junáci volnosti. V souvislosti s tím prosazovaly organizace zdravou životosprávu, dbaly na čistotu těla a učily děti pořádku. Ze článků, které popisovaly průběh skautského tábora, vyplývá, jakým způsobem byli skauti k hygieně vedeni. Skauti museli dodržovat hygienu každý den, nejvíce je zmiňována ranní hygiena celého těla. Dále si museli mýt ruce před každým jídlem či si udržovat čisté oblečení (Anon 1923b, s. 111, Hokeš 1933b, s. 75, Anon 1922b, s. 119, Kudrna 1926, s. 97, Řehák 1933, s. 20, Tesař 1938, s. 22). Dále organizace vyzývaly mládež ke střídmosti ve stravě. Socialističtí skauti požadovali po svých členech i vegetariánství nebo alespoň velké omezení masa, a to z důvodu, že nepovažovali za přirozené, aby člověk jedl zvířata a také kvůli jeho poměrně vysoké ceně (Anon 1923b, s. 111).

V kontextu se zdravou životosprávou apelovaly organizace na naprostou abstinenci. Propagovaly názor, že kouření a pití alkoholu ničí mravní stránku jedince, způsobuje degenerativní onemocnění a jsou tím ovlivňovány i následující generace. To bylo v rozporu s myšlenkou vytvoření lepší společnosti (Anon 1928a, s. 13, E. L. 1920, s. 90). Junáci volnosti a Socialističtí skauti se k abstinenci zavazovali i ve svém slibu. Socialističtí skauti pak považovali kuřáctví a alkoholismus za výdobytky kapitalistické společnosti a nástroj, jak společnost udržovat v otroctví (Landová-Štychová 1922a, s. 25, 27).

Jedním z důležitých charakterových rysů skauta byla pracovitost. Skauti byli vedeni k pozitivnímu vztahu k práci, při níž je potřebná svědomitost, spolehlivost či vynalézavost (Rais 1924, s. 56, Mádl 1931a, s. 112, Novák 1928a, s. 19-20, Novák 1928b, s. 57-58, Maugli 1922, s. 57). Úcta k práci byla zdůrazňována hlavně Socialistickými skauty (Hladík 1926, s. 36, Landová-Štychová 1927, s. 19). Pracovitost byla organizacemi pěstována zejména pobytem v přírodě, kde se mládež zároveň učila samostatnosti (Hokeš 1933b, s. 75, Maugli 1922, s. 56, Charvát 1934, s. 65).

U Socialistických skautů se projevoval jejich negativní postoj k náboženství, a proto po svých skautech požadovali ateismus (Petrbok 1921, Anon 1921b, s. 23). Junáci volnosti se proti náboženství taktéž vymezovali, ale ne tak vyhraněně jako Socialističtí skauti. Víru v boha nepovažovali za nutnou, ale tuto volbu nechávali podobně jako Svaz na každém (Bingo 1925b, s. 35-36, Mádl 1930a, s. 112), avšak ten náboženství nepovažoval za něco špatného.

Aby celek prospíval, musí jednotlivci dodržovat pravidla a podléhat kázní. Právě kázeň byla podstatným aspektem, který se ve výchově mládeže uplatňoval. Díky ní se děti stávaly charakterními jedinci s dobrými vlastnostmi a hodnotami. Zkoumané skautské organizace uplatňovaly kázeň dobrovolnou a odmítaly nucenou, založenou na trestu a výhrůžkách, běžnou v oblasti vojenství nebo školství. Vynucování kázně kritizovali Junáci volnosti a Socialističtí skauti na skautské organizaci Baden-Powella. Proti takové se ale vymezoval i Svaz. Dobrovolná kázeň je založena na vzájemném respektu, ctění autorit, pravdomluvnosti a spravedlnosti. Má být přijata za své, jedinec ví, proč se má chovat podle určitých pravidel a ztotožňuje se s nimi (Plajner 1939, s. 49, Vodenka 1931, s. 6, R. S. 1934, s. 135-136, Tesař 1933, s. 75, Bureš 1928, s. 28, Hájek 1926, s. 65-66).

Přístup zkoumaných organizací k tomu, co by měl skaut znát a umět, se lišil v rozsahu dovedností, v množství a hloubce znalostí, avšak v zásadě si byly organizace podobné. V rámci své skautské výchovy měly organizace vytvořené zkoušky, které určovaly rozsah toho, co by měl správně skaut, popřípadě vlče znát a umět. Ze zkoušek je patrné, že na Socialistické skauty a svazové skauty byly kladeny obecně větší požadavky než na skauty Junáků volnosti.

V rámci fungování v přírodě a obecně v rámci své samostatnosti museli skauti ovládat stavbu přístřešků a stanů, znát druhy ohnišť a umět je zapálit, umět uvařit několik druhů jídel (jak na ohništi, tak i na kamnech) a připravit je pro určitý počet osob. Museli umět používat různé ruční nástroje, jako např. nůž, sekeru, pilu a další nástroje, se kterými byli schopni zhotovit nějaké, nejlépe užitečné, výrobky (Šrámek 1928, s. 35-36, Preininger 1931, s. 63-64, Fanderlík 1933, s. 80-82, Schörpner 1927, s. 89, Schörpner 1928, s. 48, Schörpner 1931, s. 80, B. 1924a, s. 19, -ob- 1924b, s. 97, Anon 1922c, s. 11-13, Anon 1922d, s. 120-121, Anon 1931a, s. 13, Anon 1937a, s. 24). Kromě toho museli zvládat i běžné úkony, jako je např. vyprání a zašití oděvu, přišití knoflíku či záplaty (Fanderlík 1933, s. 80, Náčelnictvo Skautů socialistů 1926, s. 92). Dále měl být skaut schopný se v přírodě orientovat. Mládež se proto učila být více všímavá k prostředí, ve kterém se zrovna nacházela, cvičila se v kreslení plánek, používání map a určování směru, a to nejen pomocí busoly, ale i podle jiných zákonitostí (Novák 1920, s. 120, Novák, Novák 1924, s. 25, Šrámek 1928, s. 35-37, Bobr 1926a, s. 21-22, Bobr 1926b, s. 72, Anon 1931b, s. 43, -lm- 1934, s. 109, Brusák 1937, s. 12). Skauti museli mít obecné znalosti rostlin a živočichů a umět je poznat i v praxi (Fanderlík 1933, s. 81, B. M. 1931, s. 77, Šrámek 1928, s. 36, Anon 1930a, s. 95, Seifert 1922, s. 39, Snědá Kůže 1926, s. 18).

Každá z organizací po svých skautech požadovala základní znalosti z astronomie (Heintz 1930, s. 95, Náčelnictvo Skautů socialistů 1926, s. 92, Bureš, Záruba 1924, s. 11-13), menší důraz na ni však kladl Svaz, jehož skauti se v této oblasti měli více orientovat hlavně v případě, že se chtěli stát vůdci (Svojsík 1930, s. 86-87). Nejvíce se tomuto tématu věnovali Socialističtí skauti, kteří měli ve *Skautovi průkopníkovi* o astronomii i samostatnou rubriku. To opět odkazuje na jejich vědecký charakter a propagaci ateismu.

Svaz dbal na to, aby byli skauti trénovaní ve stopování, které mělo daný svůj výchovný význam již při samotném vzniku skautingu v Anglii. Bylo po nich požadováno, aby uměli určit stopy některých zvířat a této stopy se držet (Anon 1930b, s. 124, Vodenka 1932, s. 173). Spousta her v přírodě, ale i ve městě se proto zaměřovala na tento aspekt výchovy.

Orientace ale nebyla vyžadována jen v přírodě, ale taktéž ve městě. Skauti museli znát dobře oblast svého bydliště, chápat jízdní řády či umět použít poštu nebo telegraf (Fanderlík 1933, s. 80-81, Novák, Novák 1924, s. 23-25, Novák, Novák 1925, s. 57, Kopecký 1930, s. 23, Anon 1937b, s. 12, Náčelnictvo Skautů socialistů 1926, s. 92). Byli cvičeni i v takových dovednostech, jako je šifrování, důraz organizace kladly hlavně na signalizování, zejména Morseovou nebo praporkovou abecedu (tzv. semafor) (Hart 1927, s. 149, A. K. 1930, s. 152, Bobr 1926c, s. 100).

V oblasti tělovýchovy museli skauti znát určité sportovní hry, orientovat se v oblasti atletiky, znát některé cviky a mít i teoretické znalosti o lidském těle s čímž souvisí i zdravotní péče a první pomoc (Anon 1923c, s. 73-74, Anon 1921c, s. 57, Bureš, Záruba 1924, s. 11-13, Svojsík 1930, s. 85). Junáci volnosti si hodně zakládali na sportovních trénincích a závodech svých skautů. Avšak v rámci zkoušek po mládeži nepožadovali tolik, co Socialističtí skauti nebo Svaz. Tyto dvě organizace zaváděly i zkoušky z tělesné zdatnosti. Svaz byl ve svých zkouškách i natolik konkrétní a důsledný, že jeho skauti museli kromě běžných sportovních činností, jako je běh nebo třeba skok, zvládnout např. chůzi na chůdách, po kladině, hod míčem oběma rukama nebo udělat kotrmelec (Svojsík 1930, s. 70).

Co se týče zdravotní péče a první pomoci, museli skauti Svazu znát ošetření drobných poranění, zvládnout umělé dýchání, zastavit krvácení z nosu, ale i z tepen, umět si poradit při bodnutí hmyzem nebo při uštknutí hadem, umět ošetřit popáleniny, zvládnout ovázat postižené místo obvazem či dovést vyrobít nosítka (Preininger 1933, s. 5, Svojsík 1930, s. 85). Socialističtí skauti a Junáci volnosti takto konkrétně nepopisovali, co přesně mají skauti z první pomoci znát. V článcích zabývajících se zdravotní péčí a první pomocí se organizace nezmiňovaly o situacích, jako je např. kousnutí klíštětem či bodnutí jiným hmyzem a případnou alergickou reakcí, což jsou v dnešní době témata velmi řešená a je na ně často upozorňováno.

Skauti museli mít přehled o celé skautské organizaci, tedy o její historii a hlavní myšlence skautingu. Kromě toho organizace dbaly i na základní znalosti ohledně jich samotných (znalost řádu organizace, idea apod.) (Novák, Novák 1924, s. 23-25). Svůj význam měla i občanská výchova, a to hlavně pro Svaz a Junáky volnosti. Socialističtí skauti po své mládeži znalosti z této oblasti (alespoň v rámci zkoušek) nepožadovali. Skauti Svazu a Junáků volnosti byli vedeni k vlastenectví, měli znát státní hymnu, vědět, jak se vyvěšuje vlajka a jaké jsou její náležitosti nebo mít základní přehled ohledně státu a jeho historie (Svojsík 1930, s. 70, Bureš, Záruba 1924, s. 11-13).

4.5 Tělovýchova a sport

Pro všechny tři zkoumané organizace byla tělovýchova a sport prostředkem pro dosažení jejich výchovného cíle, tedy vychovat z mládeže zdravé lidi po duševní i fyzické stránce a s vysokými morálními hodnotami. Skauting byl často považovaný za další sportovní sdružení, proti čemuž se skautské organizace ohrazovaly a zdůrazňovaly vyšší cíle, než má sport. Na výkonnostním sportu kritizovaly rivalitu mezi soupeři, bezohlednost a snahy o překonání rekordů. Skauti od něj převzali jeho ideální složku a uplatňovali ji pro pěstování tělesné zdatnosti, přičemž způsobem, jakým byla tělovýchova prováděna, se harmonicky rozvíjel i jedincův charakter a jeho duševní schopnosti. Takovými vlastnostmi jsou zejména smysl pro spolupráci a fair play, ctízádnost, odvaha, tříbení smyslů, rozhodnost apod. Právě mravní složka má být to, co má skauting navíc oproti sportu (Kamín 1931, s. 18-19, Anon 1932a, s. 72, Průcha 1939, s. 51).

Jedním z dalších aspektů, který byl sportu vytýkán, byla jeho přílišná specializace. Skautské organizace se snažily rozvíjet mládež pomocí různých druhů aktivit. Nepovažovaly za vhodné, aby se mládež zaměřovala na určitý druh sportu, protože mladý člověk ještě není dostatečně tělesně vyvinutý a mohlo by to tak pro něj být zdravotně závadné. Všestrannost měla být pro tělo i mysl mnohem prospěšnější a mladé lidi lépe připravovala pro život (Krása 1935, s. 9-10, Anon 1925b, s. 136-137, Draxl 1923, s. 12). Každá tělesná aktivita měla rozvíjet nějakou duševní schopnost. Například skok podporoval odvahu, míčové hry rozvíjely bystrost nebo vynalézavost (Hora 1930, s. 137).

Mládež se věnovala tělovýchově po celý rok. Za nevhodnější sportovní disciplínu byla považována lehká atletika, dále pak gymnastika, některé sezónní sporty, hry, které mimo fyzickou zdatnost rozvíjí cit pro spolupráci a trénují smysly (Anon 1931c, s. 70, Lili 1929, s. 28, Hora 1930, s. 137, -uch 1932, s. 151). Naopak odmítána byla těžká atletika nebo fotbal, protože v mládeži by tyto sporty mohly vzbuzovat spory a rivalitu a také příliš těžká fyzická námaha by mohla škodit jejich tělu (Anon 1931c, s. 70, Tělovýchovný odbor Hlavního stanu 1929, s. 40).

V oblasti tělovýchovy si byly organizace v mnohém podobné. Lišily se ale tím, jakým způsobem tyto činnosti prováděly a jak k nim přistupovaly. Nejvíce si na tělesné výchově zakládali Junáci volnosti a Socialističtí skauti. Patrné je to již z náplně jejich závodů nebo z četnosti jejich článků v časopisech. Junáci volnosti se o tomto tématu často rozepisovali hlavně ve své rubrice v časopisu *Sport a hry*, přičemž samotný název tohoto periodika, do kterého přispívali, o jejich vztahu k těmto aktivitám dost napovídal. Většinou popisovali náplň závodů a jejich výsledky. Obdobné články měli i Socialističtí skauti, které se vyskytovaly skoro v každém čísle *Skauta průkopníka*. Pro tyto dvě organizace byl sport opravdu důležitý a vyžadovaly pravidelný trénink, který byl pro každého člena povinný a stejně tak bylo povinné závodění. Organizace se snažily zapojovat do tělovýchovy i zkušené instruktory (Hlavní stan Skautů socialistů 1922, s. 106, Draxl 1923, s. 13, Anon 1932a, s. 72).

Svaz taktéž zdůrazňoval důležitost tělovýchovy a dbal na pravidelný trénink, avšak tyto aktivity prováděl více přirozenou cestou. Tedy místo pravidelného cvičení v tělocvičně, na které apelovali hlavně Junáci volnosti, raději vykonával tělovýchovné aktivity v přírodě. Výlety do přírody nebo táboření pro něj byly nejlepším tělovýchovným prostředkem. To ale neznamená, že by v tělocvičně jeho skauti necvičili vůbec, či by nepořádal závody. V této souvislosti bylo za tělovýchovu považováno i překonávání překážek v krajině, manuální práce apod. (Průcha 1939, s. 51-52). Junákům volnosti tento styl tělesné výchovy nepřipadal dostatečný (Anon 1931c, s. 70). Naopak Socialističtí skauti měli v tomto názoru ke Svazu blíže a také považovali za vhodnější provádět cvičení v přírodě (Tělovýchovný odbor Hlavního stanu 1929, s. 40). Důvod, proč Junáci volnosti a Socialističtí skauti tolik lpěli na důkladném provádění tělesné výchovy a pravidelných trénincích, je možné hledat právě v jejich socialistickém zaměření, kdy zdůrazňovali důležitost sportu a tělovýchovy zejména

u dělnické mládeže, která žila v nezdravém prostředí a neměla velké možnosti, jak se všestranně rozvíjet. Mimo to chtěli mít fyzicky zdatnou, zdravou a duševně silnou mládež, která bude moci bojovat proti buržoazii (Fiřt 1932b, s. 246, Draxl 1923, s. 12-13, Maule 1927, s. 31).

V rámci své činnosti pořádaly skautské organizace závody. Ty se lišily svým zaměřením. Junáci volnosti, kteří brali tělesnou výchovu nejvíce do důsledků, organizovali závody v čistě sportovních disciplínách (XVII. kmen Praha 1931, s. 69). Pro všechny členy byla účast na závodech povinná, s čímž souvisela i povinná příprava (Anon 1932a, s. 72). Od závodů očekávali, že v důsledku závodivosti poroste ve skautech touha po zdokonalení se (Fiřt 1932b, s. 246). Forma závodů Socialistických skautů byla pestřejší. Mimo sportovních disciplín skauti soutěžili i ve skautských dovednostech, tedy např. ve vaření, v první pomoci, stavění stanů apod. Závody obsahovaly i sekci tzv. amerických her, kde soutěžili ve družstvech v různých aktivitách, které byly nějakým způsobem ozvláštněny (Tělovýchovný odbor Hlavního stanu 1922, s. 13). Svaz pořádal z počátku své činnosti taktéž pouze lehkotletické závody. Později ale došel k přesvědčení, že je potřeba, aby mládež soutěžila ve všech oblastech skautské výchovy, nejen ve sportovních disciplínách, a tak získaly závody Svazu na všestrannosti (Anon 1928b, s. 151-152).

V rámci sportu se skauti cvičili i v sebeobraně. Kromě učení se některých chvatů, kterými by se ubránili proti útoku, se cvičili i v konkrétních bojových sportech, a to v jiu-jitsu či boxu (Anon 1923c, s. 74, Ulbricht 1933, s. 151, Preininger 1931, s. 64., Preininger 1933, s. 5). Box byl ale odmítán Junáky volnosti, protože podle nich podněcoval násilí a rivalitu (Anon 1932a, s. 72).

4.6 Tramping

S rozvojem skautského hnutí v Československu začal vznikat tramping, který vycházel ze samotného skautingu a woodcraftu. Skautské organizace nazývaly trampy divokými skauty. Ti se stejně jako skauti uchýlovali k táboření v přírodě a zdůrazňovali význam přátelství. Trampy se však často stávali ti, kteří nechtěli podléhat skautské kázi a být svazováni řády a pravidly, jimž se bylo nutné řídit právě ve skautských organizacích. Někdy se k trampingu přidávali i mladí dospělí skauti, pro které již nebyla skautská činnost atraktivní nebo na sebe nechtěli převzít odpovědnosti vůdce. Vyrůstající

přitažlivost trampského hnutí se tak často stávala i jedním z důvodů, proč některým skautským organizacím ubývalo členstvo (Novák 1921, s. 90-91, Anon 1930c, s. 101, Mádl 1931b, s. 12).

Svaz a Junáci volnosti se k trampskému hnutí stavěli odmítavě. Trampy považovali za nezdvořilé, bez dobrých mravů a vymezující se proti společnosti a jejím pokrokům (Novák 1921, s. 90-91, Mádl 1931b, s. 12). Svaz se různými prostředky snažil předcházet jeho negativním důsledkům. Vytvořil proto při své organizaci sdružení old skautů a skautek, které sdružovalo právě již dospělé skauty. Po nich nebylo požadováno nic kromě toho, aby podléhali skautskému řádu (někdy se old skauty stávali i členové oddílů, kteří se však nechtěli stát vůdci či se více podílet na skautské činnosti, ale přesto chtěli v oddíle zůstat). Vedle toho založil sdružení táborníků, kde byl provozovaný tzv. rodinný skauting, jenž nehleděl na věk organizovaných a zabýval se hlavně campingem (Novák 1921, s. 90, Anon 1930d, s. 63). Tímto se snažil přesvědčit zejména „slušné“ trampy, aby se připojili do Svazu. Dalším opatřením, kterým se Svaz bránil proti diskreditaci své organizace, byla nutnost potvrzení svazových oddílů, jimiž se tyto skautské oddíly prokazovaly, že nejsou trampy. Docházelo totiž ke stížnostem obyvatel obcí, že údajní skauti ničí přírodu či se v ní chovají nevhodně. Díky těmto průkazům tak mohli obyvatelé odlišit organizované skauty od trampů (Panuška 1920, s. 94).

Junáci volnosti takové kroky nepodnikali a o začleňování trampů do svých řad nestáli (Anon 1928c, s. 52). Svými články se spíše snažili ukazovat společnosti stinné stránky trampingu, aby jimi od něj odradili mladé lidi, a naopak jim představovali hodnotné přínosy skautingu. Uvědomovali si, že pokud tyto články budou uveřejňovány pouze v časopisu jejich organizace, nebudou mít velký dosah. Překážkou pro ně ale byly některé časopisy, které dávaly přednost právě článkům o trampingu (Korsak 1930, s. 113, Anon 1931d, s. 96).

Socialističtí skauti více rozlišovali mezi „špatnými“ a „dobrými“ (slušnými) trampy, a právě o přízeň těch slušných se snažili. Tvrdili, že je mezi nimi převážně dělnická mládež a hlavní rozdíl viděli v tom, že trampové jsou individualisty, kteří nechtějí být svázáni řády (Vosa 1928, s. 85), kdežto Socialističtí skauti fungují na základě kolektivistické ideje, v jejímž rámci by „společnou prací a pomocí umožnili jeden druhému styk s přírodou a táboření (...) a v solidaritě s dělnickou třídou právo na

pobyt chránili proti všem, kteří v ní chtějí vidět jen rozparcelovaný soukromý majetek“ (Anon 1931e, s. 30). Junáci volnosti (patrně důvodně) viděli ve snaze Socialistických skautů organizovat trampy do jejich sdružení pokus o udržení jejich členské základny, která se jim během let snižovala (Anon 1928c, s. 52).

4.7 Socialismus

Socialistická ideologie je hlavním aspektem, který od sebe organizace odlišuje, zejména Svaz od Junáků volnosti a Socialistických skautů, jejichž hodnotové východisko je právě socialistické. Důvod vzniku těchto dvou organizací spočíval v názoru, že Svaz je měšťáckou organizací, která nedává prostor dětem z dělnických rodin a pokud v něm už byly některé dělnické děti organizovány, nebyly příliš pochopeny nebo naopak ony nechápaly běžné starosti měšťáckých dětí. Podle těchto dvou organizací Svaz nedostatečně informoval mládež o problémech společnosti a záměrně se vyhýbal myšlence socialismu (Tesař 1933, s. 75, Eren 1933, s. 152, Kredvík 1921, s. 48-49). Dalším důvodem, proč vznikly socialistické skautské organizace (a samotný socialismus), byla třídní společnost, ze které vycházela nespravedlnost, kterou chtěly napravit (-ob- 1924a, s. 62, Matoušek 1926b, s. 87).

Svou skautskou a socialistickou výchovou chtěli Junáci volnosti a Socialističtí skauti dojít k novému společenskému řádu. Taková společnost by stála na mravních základech, na humanitě, kdy by si byli všichni rovni, nastala by hospodářská i sociální spravedlnost, svoboda a mír a v dokonalém případě beztřídní společnost. Tyto dvě organizace považovaly skautskou ideu shodnou s ideologií socialismu, protože podle jejich přesvědčení měly obě stejný cíl, tedy vychovat dobré, lepší lidi, pomáhat potřebným a napravit společnost, a proto tyto dvě myšlenky považovaly za navzájem se doplňující a podmiňující (K. B., V. J. 1929, s. 27, Mádl 1928a, s. 23, Anon 1934, s. 46, Štych 1921a, s. 6). Kromě toho byl podle nich skauting dokonalým příkladem komunistické společnosti, protože v něm skauti pracují pro prospěšnost celku, mají rovné podmínky a jsou stejně odměňováni (Mádl 1931a, s. 112, Štych 1921a, s. 6). I Svaz se svou výchovou snažil vést mládež ke smyslu pro rovnost a sociální spravedlnost (Kučera 1927, s. 9). Svojsík (1920a, s. 83) pak přímo prohlašoval, že „skauting je ve svém jádře naprostým sociálním vyrovnáním“. Přesto Junáci volnosti

a Socialističtí skauti neshledávali skautskou výchovu Svazu pro budoucnost společnosti za dostatečnou.

Socialistický skauting vedl mládež k názoru, že kapitalistická společnost je špatná a vykořisťuje většinu obyvatel, a proto je potřeba kapitalismus svrhnout. Zejména Socialističtí skauti pak nabádali ve svých článcích k třídnímu boji a kapitalisty zobrazovali jako nepřátele (Zeman 1926a, s. 82-83, Vrbenský 1929, s. 28-29). Svaz se mládeži nesnažil předkládat názory, ale naopak jí ukazoval cestu, jak si je má sama vytvořit. Místo vyzdvihování materiálních rozdílů vedl skauty k posuzování dobrého a špatného jednání lidí, podle čehož si měli vyvozovat závěry a utvářet názory sami (Pavlásek 1918).

Jak už z daného vyplývá, Svaz zaujímal k socialismu spíše neutrální, příp. negativní stanovisko. V třídním uvědomování viděl vzbuzování nenávisti, třebaže připouštěl, že tato nenávist vůči třídám může vycházet i z opačné strany, nejen ze strany třídy pracujících (Mejsnar 1931, s. 41). Místo třídní výchovy proto volal po spolupráci dobrých lidí za účelem napravení nespravedlivých společenských a hospodářských vztahů (Glos 1934, s. 39-40). Junákům volnosti a Socialistickým skautům připadal ale tento přístup povrchní a nedostatečný (Mádl 1931c, s. 42, Štych 1931, s. 61). Ačkoliv byl Svaz otevřený i dětem z chudých rodin, socialistické skautské organizace nepovažovaly za vhodné, aby byly dělnické děti ve Svazu organizovány. Důvodem bylo právě to, že ve Svazu nenaleznou podnět ke svému třídnímu uvědomění (Eren 1933, s. 152, Rys 1921, s. 46). Svaz si ale stál za názorem, že je podstatné vychovávat mládež z bohatých a chudých rodin ve skautské organizaci společně, protože jedině tak je možné dojít k tomu, aby se k sobě lidé z různých poměrů chovali hezky (Mladějovská 1930, s. 67).

Přístup Svazu k dětem z nemajetných rodin je možné vyvodit i z postoje ke skautskému kroji nebo k členským příspěvkům. Svaz si po vzoru anglických skautů zakládal na řádném nošení kroje (Baden-Powell 1931, s. 69). Pokud si ale některý člen nemohl z finančních důvodů kroj (či jiné potřebné skautské vybavení) pořídit, pomohl mu Svazem založený tzv. podpůrný fond, od kterého daný člen toto vybavení dostal zdarma nebo mu fond alespoň finančně přispěl (Anon 1920a, s. 80). Podobně se stavěli i k členským příspěvkům, kdy vůdce daného oddílu na základě majetnosti členů rozhodl, kolik který skaut bude platit (Třeštík 1933, s. 74). Socialističtí skauti taktéž

dbali na dodržování krojového řádu a nabádali své členy, aby si v rámci svého oddílu vytvořili tzv. krojový fond, do kterého by odváděli určitou část peněz, které se jim podařilo získat prostřednictvím nějaké skautské akce. Díky tomu by si i chudí skauti mohli kroj pořídit (Landová-Štychová 1923a, s. 76). Kromě toho zřizovali hospodářské odbory, které plnily podobnou funkci jako podpůrný fond Svazu (Böhm 1922b, s. 72). Junáci volnosti po svých členech kroj přímo vyžadovali: „Chodte řádně krojovaní. Mezi námi nesmí být lidí, kteří se vymlouvají, že na kroj nemají, zatímco na straně druhé utratí peněz daleko víc. Kroj je junáckým symbolem. Každý z nás jej musí nosit – proto ať dbají na to vůdcové“ (Mádl 1930b, s. 81). O podpůrném fondu, který měli Socialističtí skauti a Svaz, se nezmiňovali.

Ani přístup socialistických organizací k socialistické ideologii nebyl úplně shodný. Jak už bylo zmíněno v části o historii organizací, Junáci volnosti vznikli po roztržce se Socialistickými skauty, kdy se Junáci volnosti dali směrem národně socialistickým a Socialističtí skauti prosazovali spíše ideologii komunistické strany. Pro Junáky volnosti, kteří se přímo přimykali ke straně národních socialistů, byl důležitý vlastní národ a zároveň prosazovali uskutečnění socialistické myšlenky (Mádl 1928b, s. 31-32). K socialistické společnosti nicméně nechtěli dojít náhlým převratem, ale postupným vývojem (-ob- 1924a, s. 62-63).

Naopak ideový základ Socialistických skautů, ačkoliv si stáli za svou nestranností, byl podobný socialismu komunistické strany. V odštěpení některých kmenů, které následně vytvořily organizaci Junáků volnosti, viděli očištění svého sdružení (Fred 1923, s. 141). Jejich obdiv směřoval do Ruska a k Leninovi, jehož považovali za osvoboditele pracující třídy, bořítele kapitalistického řádu a tvůrce řádu nového, spravedlivého (Zeman 1926b, s. 4). Tento pozitivní postoj k revoluci v Rusku se ale vylučoval s jejich antimilitaristickým přesvědčením, protože právě bolševická revoluce proběhla násilným převratem a Socialističtí skauti se jinak proti násilí vymezovali, nicméně z analyzovaných článků se nezdá, že by si byli tohoto rozporu vědomi.

Společné byly pro Junáky volnosti a Socialistické skauty oslavy 1. máje, jakožto dne, kdy pracující třída slavila myšlenku socialismu a připomínala si stávkami dělníků z roku 1886 (Rais 1925, s. 33-34, Štych 1923a, s. 49). V souvislosti se stávkami se v člancích Socialistických skautů několikrát objevovalo obvinění anglických skautů ze

stávkokazectví, tedy z úmyslného kažení stávek pracující třídy (Petrbok 1921, s. 86, Štych 1922, s. 113, Štych 1927, s. 1, Štych 1931, s. 61). Landová-Štychová (1929, s. 33) v jednom ze svých článků i konkrétně uváděla, že skauti se ve stávkách uplatňovali „buď jako hlídky proti stávkujícím, buď jako stávkokazi – dívky pomáhají buď v kuchyních pro stávkokaze – nebo v jejich rodinách“. Na počátku dvacátého století se do role stávkokazů dostávali i američtí skauti. Dělnická třída se k americké skautské organizaci stavěla negativně, protože v očích dělnictva byla založena právě za účelem kažení stávek. Tento postoj podporoval i fakt, že skauti byli založeni na národním podkladu a byli často viděni v krojích a dělnické třídě tak skautská organizace připomínala armádu sloužící zájmům kapitalistického státu (Norwood 2002, s. 11).

Na obranu anglických skautů se postavil Svaz, podle kterého bylo obvinění ze stávkokazectví ze strany Socialistických skautů vytržené z kontextu. Zdůraznil, že řád anglických skautů přímo zakazuje kazit řádné stávky, a právě naopak takové stávky a dělníky bojující za svá práva podporuje. Avšak pokud by stávka dělníků z určitého odvětví mohla přímo někoho ohrožovat, měli skauti za svou morální povinnost takovou stávku překazit. Jako příklad uváděl Svaz ve svém článku stávku dopravních dělníků, která by měla za následek negativní dopad na určité oblasti společenského života, respektive byly by přerušeny např. dodávky potravin nebo energií a tím by mohli být ohroženi lidé v nemocnicích. V takových případech byli skauti oprávněni zasáhnout, a to např. tak, že by oni sami do nemocnic dováželi topivo či potraviny (Anon 1927a, s. 142-143).

Z uvedeného vychází zásadní rozdíl mezi Svazem a zkoumanými socialistickými organizacemi. Na rozdíl od Junáků volnosti a Socialistických skautů Svaz nechtěl bourat dosavadní světový řád, ale naopak chtěl dojít ke zlepšení společnosti, přinést do ní dobro a postavit ji na morální základy, a to prostřednictvím výchovy nového člověka, který se na této obrodě bude podílet s dalšími generacemi (Novák 1928a, s. 19).

4.8 Služba vlasti, vlastenectví a mezinárodní bratrství

Skautskou službou vlasti je myšlena taková činnost, kdy se skautské organizace, ale i jednotlivci podílejí na prospěšných pracích pro vlast, příp. stát. Příkladem je zapojení Svazu při vzniku Československa, nebo příprava skautů k obranně státu. Důležitost služby vlasti byla Junáky volnosti a Svazem zdůrazňována v jejich slibu, kde se k věrnosti k němu zavazovali. Naopak Socialističtí skauti toto ze slibu vypouštěli. Více než náležitost k vlastnímu národu vyzdvihovali příslušnost k dělnické třídě. Přesto byl pro ně stát do jisté míry podstatný, stejně tak občanská výchova. Zdůrazňovali ale, jakému státu má být služba a věrnost prokazována. Takovým státem mohl být pouze ten, pro nějž bude sociální spravedlnost na prvním místě. A právě socialistická výchova měla být správným prostředkem k výchově vlastenecké (Štych 1921c, s. 14, Štych 1927, s. 3).

Ve Svazu panovalo silné vlastenecké až nacionální cítění založené na uctívání dějin českého národa, který byl často utlačován nebo ohrožován. Samotný název pro českého skauta „junák“ měl zdůrazňovat národní ideu. Pro svazové skauty byl vznik samostatného státu důležitým krokem pro opravdové osamostatnění skautské organizace a v této době bylo vlastenectví vyzdvihováno ještě více, protože byly na místě snahy tuto nezávislost udržet (Svojsík 1920b, s. 149, Mejsnar 1929a, s. 3-4, Berger 1930a, s. 77). Podobný postoj zastávali i Junáci volnosti a oddanost vlasti a národu pro ně byla důležitá, což dokazovalo i jejich sympatizování se stranou národních socialistů, a tedy prosazování této ideologie. Socialističtí skauti považovali hlavně svazový nacionalismus za vyhrocený a v některých člancích dokonce obviňovali Svaz z fašismu: „(...) jako je např. u nás Svojsíkův Svaz skautů, který se přiklání pomalu k fašismu (...)“ (Štych 1927, s. 2). Takto se pak vyjadřovali o šovinistickém rázu baden-powellovského skautingu: „Jeho směs šovinistického nacionalismu s mezinárodnostním rázem a pacifismem skautského hnutí je nemožností (...)“ (Štych 1927, s. 1). Svaz si uvědomoval, že hranice, kdy může nacionalismus překročit hranice, je tenká. Zdůrazňovali ale zásadu, že nacionalismus musí být postavený na ideálu lásky k člověku a nesmí dojít k porušení principů spravedlnosti a lidskosti (Berger 1930a, s. 76-77).

Socialističtí skauti své sdružení na nacionalismu zakládat nechtěli, protože se podle nich vylučoval s mezinárodností. Podle nich mohl být skauting mezinárodní pouze za předpokladu, že bude založený na socialismu a pokud bude všeobecná láska

k lidem dávána před lásku k vlastnímu národu. Dali si proto za cíl vytvořit Skautskou socialistickou internacionálu, která by se opírala o dělnickou třídu, sdružovala by socialistické mládežnické organizace a pomocí níž by se socialistický skauting rozrostl i v jiných zemích světa. Právě v ní viděli šanci, jak vytvořit nový socialistický světový řád (Štych 1922, s. 114, Anon 1927b, s. 75). Za další velký krok k mezinárodnosti byla Socialistickými skauty vyzdvihována představa zavedení jednoho společného jazyka vedle vlastních národních jazyků. Takový jazyk by pomohl překlenout rozdílnost mezi národy a napomohl by lepší spolupráci (Barbusse 1921, s. 17-18). O této myšlence se v jednom ze svých článků zmiňovali i Junáci volnosti a Svaz (Janko 1925, s. 31, Podzimek 1930b, s. 160).

Právě vztah nacionalismu a mezinárodního bratrství byl mezi skautskými organizacemi poměrně diskutovaným tématem. Kvůli vysoké míře vlastenectví odsuzovali Socialističtí skauti zejména baden-powellovský skauting a s ním i Svaz. Ten ale ve svém přístupu k nacionalismu a ve vyzdvihování vlastního národa neviděl vzbuzení nepřátelství mezi národy ostatními, ale naopak zdůraznění hrdosti ke své vlasti, a to ve smyslu pozitivního vztahu k českým tradicím a jazyku (Berger 1930a, s. 77). Společně s Junáky volnosti viděl nutnost mít nejprve pořádek ve vlastním státě a mít pozitivní vztah k vlastnímu národu a poté začít budovat i bratrské vztahy s dalšími národy. Lásku k vlastnímu národu brali jako předstupeň k mezinárodnosti a v této souvislosti kladli důraz na to, aby byla skautská mládež vedena k úctě k jiným národům (Mádl 1928b, s. 32, Mladějovská 1930, s. 67, Podzimek 1930c, s. 59). Mezinárodní bratrství chápali jako sbratření skautských organizací jednotlivých zemí, které má vést k usilování o světový mír. Junáci volnosti toto doplňovali ještě o postupné utvoření socialistické společnosti. Svaz navíc zdůrazňoval, že toto vytváření světové skautské organizace by mělo být uskutečňováno bez ohledu na náboženství, politickou příslušnost, rasu a třídu (Novák 1924, s. 18, Svojsík 1927, s. 2). Naopak Socialističtí skauti považovali bratrství napříč třídami, po kterém toužil Svaz, za falešné. Z jejich článků je patrné, že k mezinárodnímu bratrství přistupovali spíše jako ke sbratření celých národů, ve kterých zvítězí socialistická myšlenka, díky čemuž dojde ke spojení třídy proletariátu a svrhnutí buržoazie (Štych 1927, s. 2).

Rozdílné názory panovaly ohledně požadavku zavádět do skautské výchovy brannou výchovu. Samotná skautská výchova je svým způsobem vojenskou výchovou

nebo alespoň nabyté znalosti a dovednosti (jako je stopování, učení se přežít v přírodě, signalizování apod.) jsou v případě nutnosti využitelné za vojenským účelem. To platí i pro vlastnosti, které mládež ve skautingu získává. Rozhodující ale bylo, zda s dětmi provádět i nácvik toho, jak se chovat při útocích nebo zda by mládež měla umět používat zbraně. Socialističtí skauti v souvislosti se svým negativním postojem vůči zbrojení a válkám obecně její zavádění do skautské výchovy neuznávali a zastávali názor, že pokud by došlo k válce a bylo by potřeba bránit stát, budou toho jejich skauti schopní, protože budou díky správné výchově tělesně i duševně silní a zdraví. Vojenský výcvik dělal podle nich člověka poslušným strojem a viděli v něm jen podporu dalšího militarismu (Štych 1921c, s. 14). Ochranu svobody svého státu brali jako povinnost, avšak z jejich článků je patrné, že neměli příliš velkou důvěru ve stát, který podle nich nebyl dělnické třídě oporou, a tak pro ně byla obrana státu spíše nepříjemnou nutností než morálním závazkem (Štych 1921c, s. 14, Vrch 1929, s. 5).

Naproti tomu Junáci volnosti, a hlavně Svaz, výchovu k brannosti podporovali, a tedy i zaváděli do svého programu. Pokládali to za mravní závazek a projev oddanosti svému státu. Branná výchova spočívala ve výcviku tělesné zdatnosti, duševní síly a schopnosti jednat v krizových situacích. Podstatné pro ně bylo, aby skauti byli v této oblasti vychováni i z morálního hlediska, tedy aby byli cvičeni pouze za účelem obrany, ne výboje. To znamenalo, že branná výchova nezahrnovala pouze tělesný výcvik, ale i občanskou nauku, dbalo se na objektivitu názorů a aby mládež nepodléhala nenávisti a agresivitě (Mádl 1935, s. 3-5, Skořepa 1934, s. 69-70).

Svaz i Junáci volnosti si realisticky uvědomovali, že skutečné společenské poměry k celosvětovému míru nevedou. To byl také důvod, proč považovali národní armádu za důležitou a stejně tak i brannou výchovu mládeže. Skautská výchova měla být prostředkem k dosažení míru, ale dle této myšlenky musela být k míru společnost nejprve vychována (Bingo 1925a, s. 25, Mádl 1934, s. 134-135, Podzimek 1929, s. 102, Podzimek 1930c, s. 58, Skořepa 1934, s. 68, Glos 1934, s. 40). Uvažování Socialistických skautů v této problematice bylo spíše utopistické.

Svaz a Junáci volnosti se ve výchově k brannosti rozcházel v otázce, zda má mládež umět používat zbraně. Junáci volnosti k těmto dovednostem své skauty nevedli, tvrdili, že z mládeže nechtějí vychovávat ozbrojené vojáky a ani tento výcvik nepovažovali za bezpečný. Jejich vojenskou výchovu považovali za dostatečnou

a pokud by se skaut v budoucnu stal vojákem, v armádě by se používat zbraně už naučil. Skautská výchova mu měla další případný výcvik v armádě usnadnit (Mádl 1935, s. 3, Mikšovič 1936, s. 9-10). Svaz ale chtěl, aby branná výchova byla úplná, a naopak skauty zbraně používat učil (Preininger 1931, s. 64). V roce 1925 dokonce uzavřel dohodu s Československým národním svazem střeleckým (Anon 1925c, s. 28). To podporovalo kritiku ze strany Socialistických skautů, kteří toto střelecké sdružení považovali za fašistickou organizaci¹⁹. V přístupu Svazu ke střelecké výchově viděli spiknutí proti proletariátu a socialistům (Matoušek 1926c, s. 23).

4.9 Politika a politické strany

Organizace se v otázce, do jaké míry být politickými a hlavně nestranickými, značně rozcházely. Spíše než politika obecně, byla nejvíce diskutovanou právě stranickost, která v základních myšlenkách skautského hnutí neměla (a nemá) mít místo.

Nejvíce se od politiky distancoval Svaz, který se považoval za nepolitickou organizaci a ostře se vymezoval proti stranickosti. Jakožto skautská organizace, která se držela zásad položených jejím původním zakladatelem, se nemohl v rámci této myšlenky vázat k žádné politické straně. Velký problém viděl v boji politických stran o moc, při kterém nejde (některým) politickým stranám ani tolik o dobro státu a jeho občanů, jako spíše o vlastní prospěch a v konečném důsledku pak dochází ke sporům a nekompromisnímu jednání (Šrámek 1921, s. 3). Snažil vyhýbat i pouhému diskutování o této problematice v oddílech, protože by to mohlo vést k neshodám (Charvát 1934, s. 67). Dále jeho skautům nebylo povoleno, aby se v krojích účastnili politických akcí (Anon 1920b, s. 12, Novák 1921, s. 93) nebo nedovoľoval svým vysoce postaveným činovníkům aktivní politickou činnost. Přesto bylo mnohdy patrné, k jakému politickému směru se někteří činovníci přikláněli²⁰ (Procházková 2017, s. 12).

I přes tento postoj si Svaz uvědomoval důležitost politiky ve společnosti. Povzbuzoval proto své členy, aby se o politické dění zajímali alespoň mimo svou skautskou činnost a mohli se tak v politice orientovat a v budoucnu si najít nějakou stranu, se kterou budou sympatizovat. K tomu, aby posoudili, která strana je co možná

¹⁹ Československý národní svaz střelecký vznikl v roce 1925 po politické roztržce v Československé obci střelecké. V obou organizacích byla prováděna zejména branná výchova (Autorský kolektiv 2013).

²⁰ V roce 1930 se stal starostou Svazu dokonce ministr zahraničí Edvard Beneš, který byl ve straně národních socialistů.

nejpochtivější, je měla dovést právě skautská výchova, která jim tyto hodnoty předává (Šrámek 1921, s. 4). Nabízí se ale otázka, zda je pouhé povzbuzení zájmu o politické dění dostatečné vzhledem k tomu, že má skautské hnutí připravovat mládež k životu²¹. Nepolitičnost Svazu byla zpochybňována Junáky volnosti i Socialistickými skauty. Tyto dvě organizace vycházely z názoru, že Svaz je státem prosazovaná skautská organizace a Svaz se tomuto protežování nebrání, a naopak se jím nechává finančně sponzorovat (F. 1932, s. 173).

Socialističtí skauti, ačkoliv jejich sdružení stálo na myšlence socialismu, se taktéž považovali za nepolitickou organizaci a na politickou sféru měli podobný názor jako Svaz. Přesto jim političnost jako taková do jisté míry nevadila. Na rozdíl od Svazu se nebránili politické diskusi se svými skauty i v rámci skautské činnosti, protože chtěli připravit mládež i na tento aspekt života. Politickou výchovu se snažili provádět nestranně, aby si mládež mohla utvořit vlastní názor (Rys 1921, s. 46-47, Landová-Štychová 1922b, s. 149). Do jaké míry ale mohla být tato výchova mládeže nestranná, když Socialističtí skauti dbali na to, aby byla založena na socialistickém podkladu, na kterém byly založeny i socialistické strany? Právě jejich socialistická ideologie byla často terčem kritiky. V roce 1927 přijali namísto skautského pozdravu „nazdar“ pozdrav „práci čest“ a v té době se ve *Skautovi průkopníkovi* začalo objevovat i vzájemné oslovování „soudruhu“ a „soudružko“ místo „bratře“ a „sestro“. Právě tento pozdrav a oslovení tehdy používala i Komunistická strana Československa (KSČ) a tím posilovali spojování své organizace s touto stranou ještě více. Oni sami ale tento krok považovali za vyjádření své příslušnosti k proletariátu (Landová-Štychová 1927, s. 19). Dalším důvodem, proč byli spojováni s KSČ, byl fakt, že jejich vysoce postavení činovníci byli v této straně organizováni. I přes toto všechno nechtěli být přidružení k politické straně, protože samotná organizace by pak nejednala sama za sebe, nýbrž by byla do jisté míry závislá na politické straně (Štych 1923b, s. 17).

Velmi političtí byli i Junáci volnosti, kteří vycházeli z tvrzení, že socialistická ideologie je zároveň ideologií politickou a jak už bylo zmíněno, podle jejich názoru měl

²¹ Postupem času docházelo k většímu uvědomění si nutnosti probuzení zájmu mladé generace o politické dění a účasti na veřejném životě. V dnešní době se Junák – český skaut prohlašuje za organizaci nestrannou. Jako organizace se tedy nesmí přiklánět k žádné politické straně ani politickému směru, ale mládež je nestranně vedena k určitému zájmu o politickou situaci (Procházková 2017, s. 12).

socialismus stejný cíl jako skauting. Tedy v konečném důsledku má být přirozené, aby bylo skautské hnutí politické (Anon 1928d, s. 24). Jejich cílem v této oblasti bylo změnit politiku od základů, tedy aby fungovala na mravním principu, kdy nebudou soupeřit o moc osobnosti, ale ty nejlepší možné myšlenky prospěšné celku (Bingo 1925c, s. 2-3). Tento cíl je pravděpodobně jedním z důvodů, proč se stranickosti nebránili a otevřeně prohlašovali, že jejich hnutí stojí při politické straně, konkrétně se přimykali k Československé straně socialistické (od roku 1926 nesla název Československá strana národně socialistická) (Mádl 1928b, s. 32). Prosazovali názor, že pokud chtějí ve společnosti opravdu něco změnit a být vidět, musí se angažovat v politice. K politickému názoru vedli i mládež, a protože byla vychovávána podle socialistické ideologie, předpokládali, že se v dospělosti přidá k některé ze socialistických stran a povede politickou sféru a tím i společnost správným směrem (Bingo 1925c, s. 3, I. O. M. 1935, s. 22-23). Z politických článků Junáků volnosti v podstatě vyplývá, že ze svých skautů vychovávají budoucí voliče a spolustraníky, a to nejlépe národních socialistů.

Spolupráce s politickou stranou byla Svazem i Socialistickými skauty odsuzována. Socialističtí skauti viděli ve většině politických stran jen boj o moc, fanatismus a spory (Štych 1921c, s. 14). Podobně se k tomu stavěl i Svaz. Ten považoval postoj Junáků volnosti (a dalších politických skautských organizací) k politickým stranám za sobeckou snahu o zmanipulování mládeže k politickému názoru, protože ještě není vyzrálá a schopná racionálního úsudku a kritického myšlení (Šimánek 1923, s. 7-8).

4.10 Náboženství

V oblasti náboženství docházelo mezi zkoumanými organizacemi k zásadnějším ideovým rozporům. Nejvíce diskutované otázky byly, zda mají organizace náboženský základ, jestli samotní skauti mohou být nábožensky založení či jaký vztah mají mít organizace k církvím a k samotnému bohu. Svaz byl založen na myšlenkách anglického skautingu, pro který byla náboženská víra podstatná. Socialističtí skauti a Junáci volnosti byly organizace fungující na socialistické ideologii, jež náboženství neuznávala.

Jak už bylo zmíněno, Junáci volnosti a Socialističtí skauti obviňovali Svaz z klerikalismu, tedy za to, že byl podle nich příliš oddaný církvi. I přesto, že Svaz přejal mnohé od Baden-Powella, musel být v mnohém přizpůsobený národním

podmínkám, např. sekularitě české společnosti. V důsledku toho nechtěl Svojsík zakládat skautskou organizaci při konkrétní církvi a náboženská víra byla individuální záležitostí každého jednotlivce.

Největšími odpůrci náboženské víry byli Socialističtí skauti. Už jen požadavek, aby byl správný skaut ateistou, dost naznačuje o jejich postoji. Kladli velký důraz na lidský rozum a vzhledem k jejich blízkému vztahu k vědě a jejím faktům, pro ně byla víra v boha a náboženská dogmata něco již překonaného a stejně tak tomu bylo u náboženské mystiky, která byla příhodná pro woodcraft (Matoušek 1926a, s. 17, Anon 1921b, s. 23). Dle nich byla církev ve svém počátku dobrá, ale po svém vzestupu a získání moci se zvrhla a byla ještě horší než společnost, proti které se vymezovala a kvůli které vznikla (Landová-Štychová 1923b, s. 21). Zajímavé ale je jejich tvrzení, podle kterého jejich skauting ve své podstatě stojí na náboženských zásadách. „Skaut – l'éclaireur – průkopník nového bytí společenského i individuálního, ukazovatel cest a směru zdravého, bezpečného a šťastného života – musí mít zcela jasný světový názor a životní program, a proto důvod jeho organizace musí být duchovní, ba náboženský“ (Anon 1921d, s. 15). Vycházeli z takových náboženských hodnot, které jsou do jisté míry všeobecnými principy dobra a ctností, vyzdvihovali ideál pravdy, přičemž zacházeli až k učení Jana Husa: „Husův ideál pravdy a víra v pravdu, v absolutní nějakou Pravdu, za níž bychom i umírat mohli, poněvadž máme tu jistotu v srdci – musí být ideálem moderního člověka“ (Anon 1921d, s. 15). Do těchto hodnot ale nezahrnovali víru v boha, naopak prosazovali víru v lidstvo a jeho lepší budoucnost (Anon 1921d, s. 15). Podobně se vyjadřoval Seifert (1921, s. 30), který viděl moderní náboženství v mravní ušlechtilosti, jež se získá zejména žitím v přírodě. Socialističtí skauti si tak utvářeli vlastní náboženství, které ale nemělo nadpřirozený základ.

Junáci volnosti se k náboženství stavěli obdobně jako Socialističtí skauti. Přesto byl jejich postoj o něco mírnější, poněvadž volbu víry nechávali na každém jedinci (Mádl 1930a). Náboženství nechápali nutně jako víru v boha, ale vnímali ho jako konání dobra a ušlechtilý život, kterého by měl člověk dosahovat. Církev taktéž viděli jako instituci, která upírá svobodu a svým učením je v rozporu s vědou. Rozlišovali dva typy náboženství. Tím prvním, které nepovažovali za nutné a proti kterému se vymezovali, bylo právě náboženství vyznávané církvemi – kolektivní náboženství, ve kterém jsou určitým společenstvím lidí sdíleny stejné názory a figuruje v něm úzký vztah člověka

k bohu. Druhým typem je náboženství individuální. „Takové náboženství, vnitřní, osobní, má každý člověk; toto náboženství, jež je výsledkem svobodného bádání a přesvědčení jednotlivce, stojí v příkrém rozporu s církvemi a klerikalismem, jež znamenají omezení svobodného rozhodování se jedinců a jsou překážkou pokroku“ (Bingo 1925b, s. 36). „Díváme-li se na náboženství pod tímto zorným úhlem, rozumíme-li jím osobité vysvětlení různých zjevů, jež dosud jsou zahaleny rouškou tajemství, nezužujeme-li je na pouhý poměr člověka k bohu (...), pak je náboženství nutno a není člověka, jenž by postrádal tohoto citu“ (Bingo 1925b, s. 35). Jeho součástí je vyznávání nejvyšších hodnot a ctností. Podobně jako Socialističtí skauti i Junáci volnosti hledali svůj hodnotový základ právě v náboženství a tvrdili, že nejlepší možný zdroj, kde je získat, je příroda (Bingo 1925b, s. 36). Se Socialistickými skauty se shodovali i v pohledu na Vánoce, které se pro velkou část společnosti staly křesťanským svátkem. Tyto dvě socialistické organizace ale oslavovaly pouze pohanskou historii Vánoc, jež souvisela s oslavami zimního slunovratu (B. 1924b, s. 108, Anon 1927c, s. 4).

Také Svaz se vyjadřoval o církvích skepticky, a to ve smyslu církve jakožto instituce a její hierarchie, která mnohdy nejednala na základě duchovních (křesťanských) hodnot (Kučera 1927, s. 9, Mejsnar 1929b, s. 5, Berger 1930b, s. 149). K náboženské výchově mládeže zaujímal Svaz neutrální stanovisko a skauti tak do víry nebyli nuceni a rozhodnutí o víře v boha bylo necháno na každém z nich. Pro Svaz ale samotné náboženství nebylo něčím špatným, a naopak se k němu stavěli pozitivně, a ačkoliv k němu mládež nebyla vedena přímo, dalo by se říci, že k náboženské víře byla vychovávána skrytě, a to ne skrze učení církve, ale díky přírodě, ke které měl Svaz úzký vztah právě i z tohoto hlediska (Kulich 1934, s. 5-6, Berger 1930b, s. 149). Náboženské ideály byly v mnohém ztotožňovány s těmi skautskými. Někteří svazoví autoři zkoumaných článků stáli za tím, aby bylo náboženství ve skautské výchově více diskutováno a mládež s ním byla seznamována blíže (Mejsnar 1929b, s. 6, Berger 1930b, s. 149-150). Podle Bergera (1930b, s. 149) mohl skautský vůdce získat v náboženské víře „oporu o hodnoty absolutní a nesmrtelné, prohloubení duševní, posilu mravní“.

4.11 Příroda

Příroda a její poznání byly jednoznačně důležité pro každou zkoumanou organizaci. Chtěly mládež seznámit i s nematerialistickým pohledem na svět, s nímž se setkává nejvíce životem ve městě (Bečka 1932, s. 133, Kamenický 1928, s. 55-56, Drtina 1918, s. 2, Novák 1928a, s. 20-21). Pobyt a činnosti v přírodě byly jedním z hlavních bodů skautské výchovy. Její pozitivní vliv na zdraví vyzdvihovali zejména Socialističtí skauti a Junáci volnosti, kteří tvrdili, že dělnické mládeži se dostává jen velmi málo zdravého způsobu života (Mádl 1931a, s. 111, Landová-Štychová 1922c, s. 133). Blízký vztah k přírodě zkoumané organizace navíc vyjadřovaly zdůrazňováním její ochrany. K ní je zavazoval i skautský zákon, v případě Socialistických skautů to byl taktéž slib. Během výletů, táboření nebo i v rámci běžného života měli skauti chránit přírodu (Jedlička 1922b, s. 104, Hloch 1922, s. 67-68, Kyncl 1924, s. 89, Bečka 1932, s. 134, Podzimek 1925, s. 114).

Přírodu vnímali jako zdroj poznání, díky kterému mohli skauti obohacovat svou duševní stránku. Za nejlepší způsob, jak rozvíjet jedincovy duševní schopnosti, považovali skauti její pozorování (Bečka 1932, s. 134, Jedlička 1922b, s. 103-104, Podzimek 1927, s. 5-6). Právě přírodověda měla ve skautingu svůj velký význam. Pro skautské organizace bylo důležité, aby se mládež uměla v přírodě orientovat, chápala souvislosti mezi přírodními jevy, znala její rostlinstvo, živočišstvo apod. Bez tohoto náhledu do jejího fungování by skauting ztratil na své hlavní myšlenky. Pro Socialistické skauty měla příroda význam i v rámci jejich vědeckého založení, kdy vybízeli mládež k vědecké činnosti a bádání (Jedlička 1922b, s. 103-104, Východočeská župa Skautů socialistů 1923, s. 25). Svaz kladl důraz na stopovací schopnost skauta, kterou taktéž rozvíjí své schopnosti i tělesnou kondici (Anon 1930b, s. 124, Vodenka 1932, s. 173).

V kontextu pozorování přírody zdůrazňovaly organizace citovou složku jedince, ke které je možné v rámci přírodního poznávání dojít. Je tím myšleno pochopení propojenosti člověka s přírodou a uvědomění si nutnosti lásky nejen k lidem, ale i všem živým tvorům a přírodě samotné (Podzimek 1925, s. 114, Seifert 1921, s. 30, Bečka 1932, s. 133-134). Pro Svaz spočívala tato citovost i v uvažování nad hlubšími filozofickými a náboženskými otázkami a v hledání duchovního rozměru přírody, kdy v ní viděl přítomnost něčeho vyššího (Drtina 1918, s. 3-4, Podzimek 1927, s. 7). Ačkoliv

Socialističtí skauti a Junáci volnosti taktéž hovořili o tomto aspektu přírody, bylo to spíše ve smyslu hledání dobra a ušlechtilého života (Seifert 1921, s. 30).

Kromě oslavování přírody se organizace v některých člancích vyjadřovali i k národním památkám. Tyto články se ale v časopisech vyskytovaly jen zřídka a silně převažovaly ty o přírodě. Z článků vyplývá, že k památkám měly pozitivní vztah. Více se o nich rozepisovali Junáci volnosti a Svaz, což souvisí s jejich vlasteneckým založením. Tyto články většinou seznamovaly čtenáře s významnými, ale i méně známými národními památkami. Někdy byli skauti vybízeni, aby se více zajímali o své okolí, v němž bydleli a případně prostřednictvím časopisů seznámili s památkami i skauty z jiných částí státu (Brusák 1937, s. 61-62, -sák 1938a, s. 79, Šrámek 1928, s. 37, Hartl 1930, s. 27-28, Štych 1923c, s. 97-100).

4.12 Dívky v organizacích

Tehdejší společnost nepovažovala za vhodné, aby se dívky věnovaly takovým činnostem, které prováděli skauti. Skautské organizace se právě tyto stereotypy pokoušely zbořit organizováním dívek ve svých řadách, ale zároveň je reprodukovaly tím, že nezaváděly koedukaci a stanovovaly rozdílné činnosti pro chlapce a dívky. Ani jedna ze zkoumaných organizací nesouhlasila s míněním, že jsou ženy méněcenné a méněschopné. Junáci volnosti a Socialističtí skauti přímo prohlašovali, že jedním z jejich záměrů je připravit půdu pro zrovnoprávnění mužů a žen, čehož dosáhnou skautskou výchovou jak chlapců, tak i dívek (Lillingová 1928, s. 21-22, Dívčí odbor Hlavního stanu Skautů socialistů 1921, s. 88-89). Tyto dvě organizace, zejména Socialističtí skauti apelovali na přijímání dívek z dělnických rodin, aby i jim byl přístupný zdravý způsob života a dostaly se mezi hodnotnou společnost lidí (Dívčí odbor Hlavního stanu Skautů socialistů 1921, s. 88).

V souvislosti s rovnoprávností mužů a žen byly dívky vedeny k vlastnímu úsudku, odpovědnosti, odolnosti a samostatnosti, aby nebyly v životě odkázány na pomoc mužů. Toho organizace dosahovaly učením dívek činností, které byly v tehdejší společnosti považovány za nevhodné pro ženy. Skautky se učily manuální zručnosti i mimo kuchyně. Bylo tedy běžné, aby dívky pracovaly s různými druhy nářadí, učily se opravovat jednoduché technické přístroje nebo si dokázaly samy vyrobit nábytek do

skautské klubovny či na tábor (Lillingová 1928, s. 22-23, Pavlovská 1923, s. 92, Veselá 1922, s. 29, Anon 1932b, s. 174-175).

Ačkoliv se organizace snažily bořit předsudky o ženách, stereotypy ohledně budoucího životního poslání dívky v programu skautek přetrvávaly, přičemž tomuto tak bylo nejvíce u Svazu a Junáků volnosti. Hlavní náplní programu skautek bylo připravovat dívku pro budoucí roli matky a ženy v domácnosti, případně pro jinou sociální činnost ve společnosti. V souvislosti s tímto byl kladen důraz na činnosti jako je zdravotní péče o dítě a domácnost, vaření, uklízení nebo základy hygieny (Januščíková 1925, s. 127, Jitřenka 1925, s. 3-4). Obě organizace zastávaly názor, že dívčí program by neměl být totožný s chlapeckým. Mezi Junáky volnosti panovaly obavy, aby dívky nepřejaly chlapecké chování a zvládly tak splnit svůj budoucí úkol být matkami (Lillingová 1928, s. 22)²².

Svaz kladl důraz na tělesné a duševní odlišnosti mezi dívkami a chlapci, a to zejména v období puberty. Šimsa (1925a, s. 54) tvrdil, že po fyzické stránce jsou dívky jemnější, proto by neměly vykonávat příliš namáhavé práce, a naopak jsou pro ně vhodnější úkony, kde projeví svou obratnost a uplatní smysly. Za tyto činnosti bylo považováno např. vaření (kde uplatní čich nebo chuť), vyšívání či háčkování (spojené se zrakem a hmatem) apod. Jejich myšlení a logické uvažování je založeno hlavně na citu a instinktu, a proto příliš nevynikají ve vědeckých oborech. Výchovný cíl dívek byl tedy oproti tomu chlapeckému více jednostranně zaměřený, protože vlastnosti dívek je k roli ženy v domácnosti či sociální pracovnice přímo předurčují. Naproti tomu Socialističtí skauti trvali na rovnosti pracovních funkcí a rolí ve společnosti. Dívka tedy mohla být v budoucnu stejně dobrou vědkyní, jako dobrou matkou a manželkou (Landová-Štychová, 1923b, s. 23).

Ani jedna z organizací nebyla plně koedukovaná. Přesto Junáci volnosti a Socialističtí skauti viděli v koedukaci ten nejlepší způsob výchovy, při kterém dochází k uvědomování si rovnosti mezi oběma pohlavími, prohlubování přátelských vztahů

²² V souvislosti s předsudky byl zajímavý názor Junáků volnosti, že dívky mají už ze své přirozenosti mnohem horší vlastnosti než chlapci, tedy že jsou více marnivé, panovačné nebo mají sklony k pomluvám. Za předpokladu, že se chtěly stát skautkami, byly nuceny se od těchto vlastností oprostít (-sák 1938b, s. 84). To se rozchází s výchovnými cíli skautingu jako takového, protože ten nepřijímá mládež už „hotovou“, nýbrž si dává za úkol vychovat z ní lepší lidi.

a vzájemné doplňkovosti. Svaz k ní však byl skeptičtější. Úplné koedukaci bránily postoje společnosti, skutečná povaha mládeže a vlivy prostředí, v němž vyrůstala.

Zkoumané organizace vysvětlovaly různým způsobem, proč nemohla být úplná koedukace zavedena. Svaz zastával názor, že ke společné výchově chlapců a dívek by mohlo docházet pouze v předpubertálním období, kdy si děti ještě neuvědomují svou sexualitu a je možné mezi nimi pěstovat kamarádský vztah bez rušivých vlivů. V době puberty by podle všeho měla být koedukace naprosto nevhodná. Svaz neuznával ani společné táboření chlapců a dívek. I pokud chlapci chtěli navštívit dívčí tábor, noc museli trávit striktně mimo něj (Anon 1924, s. 16, Stýblová 1939, s. 56). V pozdějším věku, tedy po odeznění puberty, měla být společná výchova do určité míry vhodná, a to například během společenských akcí nebo během výletů a táboření. Důvodem, proč bylo žádoucí, aby se dívky a chlapci v období adolescence přeci jenom setkávali, byly obavy z případné homosexuality (obzvláště mezi chlapci)²³. Podle Svazu nebyla plná koedukace možná kvůli existující mravní zkaženosti, a to ve všech společenských vrstvách (Šimsa 1925b, s. 87-89).

Socialističtí skauti taktéž viděli problém ve společnosti, avšak vinu dávali buržoazii, která společně s náboženskou výchovou stojí za nemožností koedukace. Křesťanství bylo podle nich velkým zdrojem nerovnosti mezi muži a ženami, protože pojímá ženu jako méněcennou. Následkem této výchovy pak dívky postrádají dostatečné sebevědomí a ctižádostivost a v důsledku toho nejsou dostatečně respektovány a uznávány ve společnosti temperamentních chlapců. Těchto vlastností mohou dívky nabýt pouze oddělenou výchovou. Stejně jako Svaz měli tedy Socialističtí skauti oddělené dívčí a chlapecké oddíly (Landová-Štychová 1921, s. 33, Landová-Štychová 1923b, s. 22), avšak táborů a výprav se mohla účastnit obě pohlaví současně. Podmínkou však bylo povolení náčelníka či náčelnice příslušného kmene (Hlavní stan Skautů socialistů 1921, s. 55).

Junáci volnosti se ke společné výchově v člancích tolik nevyjadřovali. Přesto je zřejmé, že považovali koedukaci za důležitý krok k rovnosti a částečně ji zaváděli i do

²³ Skauting nahlížel na homosexualitu jako na nemoc či jako mravní defekt, a tedy homosexuálové nebyli do skautské organizace přijímáni. Šimsa (1930, s. 13) hovoří o nepřijímání homosexuálů do organizace takto: „Je zatěžko, aby vůdce laik posoudil, jaké vady nebo zdravotní stavy jsou naprostou překážkou skautské výchovy nebo některých jejích složek. Naznačuji tu některé: (...) homosexualita apod. (...). Dospěli jsme ke třem důležitým závadám, vylučujícím ze skautingu, a to nedostatek inteligence, defekty mravní a chorobnost.“

praxe. Na rozdíl od Svazu a Socialistických skautů, kde byly od sebe dívčí a chlapecké oddíly oddělené úplně, totiž Junáci volnosti sdružovali v oddílech obě pohlaví, ale ta musela být rozdělena do samostatných družin, a tedy pracovala více méně samostatně (Bečka 1932, s. 133-134). Z některých článků vyprávějících o táborech či z táborových fotografií je ale patrné, že někdy spolu tábořili chlapci společně s dívkami (Divoch 1933, s. 201).

Jak je již zmíněno v historii organizací (viz strana 32 a 33), Junáci volnosti a Socialističtí skauti měli stejný název pro chlapce i dívky ve věku od 8 do 14 let, tedy „vlčata“. Důvod, proč nechtěli, aby se dívky jmenovaly jinak (jemněji) jako je tomu např. u Svazu, vysvětlovali Socialističtí skauti tak, že povaha vlčete je temperamentní, průbojná a nebojácná, a právě takové by měly být i dívky (nejen chlapci) (Pavlovská 1926, s. 33-34). Ve svém prvním roce fungování ale Junáci volnosti pravděpodobně užívali pro označení nejmladších děvčat název „šotci“. Tomu napovídá označení přílohy prvního ročníku *Plamene*, která nesla název *Koutek vlčat a šotků*. Jinde se už pojmenování „šotci“ neobjevovalo a název této přílohy se od dalšího ročníku přejmenoval na *Besedy vlčat*.

Co se týče periodik českých skautek, obecně se dívkám tolik prostoru nedostávalo. Ve vztahu k celé síti československých skautských organizací za první republiky byl časopis vydávaný přímo skautkami pouze jeden. Vycházel až mezi lety 1936-1938 pod názvem *Československá skautka* a vydavatelem bylo Sdružení československých skautek (tj. sdružení stojící mimo Svaz). Plnil podobné funkce jako ostatní skautské časopisy – tedy informoval o skautském dění, učil dívky skautské činnosti nebo obsahoval dívčí příběhy (Švec 2014, s. 51). Ze zkoumaných organizací měly alespoň svoji rubriku svazové skautky, a to v časopise *Junák*. Ta začala nepravidelně vycházet od roku 1919 a nesla název *Ze života junaček* a informovala o činnosti skautek a o událostech u nás i ve světě. Během let se název rubriky několikrát změnil – chvíli nesla název *Ze života skautek*, v roce 1931 byla přejmenována na *Dívčí skauting*. Její rozsah se pohyboval kolem jedné strany z celkových dvaceti stran *Junáka*. Kromě toho je možné v časopise nalézt i několik samostatných článků zabývajících se skautkami. Dívky neměly samostatnou rubriku ani v časopise *Vůdce*, pouze nepravidelně se v něm objevovaly články zaměřené na čistě dívčí činnost.

Socialističtí skauti psali ve *Skautovi průkopníkovi* o svých skautkách poměrně často. Neměly sice svou rubriku, ale skoro v každém čísle měly nějaký článek, který se obvykle pohyboval v rozmezí od jedné do dvou stránek, přičemž jedno číslo samotného *Skauta průkopníka* mívalo kolem patnácti stran. Články většinou nehovořily pouze o skautech jako o chlapcích, ale mluvily i k dívkám. Toto se v časopisech Svazu nebo Junáků volnosti neobjevovalo v takové míře a spíše promlouvali jen k chlapcům. Pokud se ale jednalo o články zaměřené obecně na celé jejich sdružení, obracely se většinou k obojímu pohlaví. Junáci volnosti rubriku pro skautky neměli a ze zkoumaných organizací měly dívky v časopisech *Plamen* a *Sport a hry* nejméně článků, avšak tento rozdíl nebyl až tak výrazný.

S touto problematikou souvisí přispívání do časopisů samotnými ženami či dívkami. Nejvíce článků napsaných skautkami je možné pozorovat u Svazu a Socialistických skautů, kde na jedno číslo časopisu většinou připadaly jeden až dva články (to ale nebylo pravidlem a někdy vyšlo číslo pouze s články napsanými muži či chlapci). Nejmenší zastoupení žen mezi autory měli Junáci volnosti. V časopise *Plamen* se tento počet pohyboval kolem čtyř článků od skautek na jeden ročník, který míval deset čísel (kromě posledního pátého ročníku, jenž obsahoval pouze čtyři čísla). V časopise *Sport a hry* byl tento počet o něco vyšší.

Články, jež byly věnované přímo skautkám nebo ty, které byly napsány ženami, nebyly tedy ve skautských periodikách příliš časté. Jinak tomu ale bylo u fotografií uvedených v časopisech a četnosti zobrazování dívek. V tomto případě pouze mírně převažovaly fotografie zobrazující skauty, ale jinak si byla obě pohlaví poměrně vyrovnaná, a to ve všech zkoumaných organizacích. Je zřejmé, že tematizace dívek na fotografiích byla častá, zatímco jejich tematizace v textu nikoli. I v tomto je třeba spatřovat obvyklou dobovou tendenci pojímat dívky v tisku, jako někoho, na koho se ostatní rádi dívají, méně se o nich píše, a ještě méně jim je poskytováno slovo.

ZÁVĚR

Cílem práce bylo porovnat hodnoty a ideály Svazu junáků – skautů Republiky československé, Československé obce junáků volnosti a Sdružení socialistických skautů a skautek.

V teoretické části bylo definováno, co je skautské hnutí a jaké organizace mu předcházely. Následovalo seznámení s historií anglického a českého skautingu od jeho vzniku po začátek druhé světové války, přičemž byly porovnány jejich zákony a sliby. Téma práce uváděla do kontextu kapitola týkající se hodnot sdílených skautingem. V této části byly rozebrány počátky utváření skautských hodnot, jaké jsou skautské principy a jak se projevují ve slibu a zákonu, což jsou hlavní ideové základy skautského hnutí. Poslední část kapitoly se týkala postavení dívek a žen ve skautingu, a to v souvislosti se společenským míněním tehdejší doby.

Empirická a zároveň hlavní část bakalářské práce se snažila najít odpovědi na výzkumné otázky definované v jejím úvodu. První výzkumnou otázkou bylo, v jakých vyznávaných hodnotách a ideálech se organizace odlišovaly či přímo rozcházely? Hlavním ideovým rozdílem byly samotné ideové kořeny organizací, kdy Svaz vycházel z Baden-Powellova pojetí skautingu a z obecně chápaných občanských a křesťanských ctností, kdežto Junáci volnosti a Socialističtí skauti ze Setonova woodcraftu a samozřejmě z učení levicových politických stran. Nejvíce od sebe organizace rozdělával postoj k socialistické ideologii, kterou vyznávali Junáci volnosti a Socialističtí skauti, což se následně projevovalo i v jejich skautském slibu a zákonu a v mnoha dalších oblastech jejich hodnotového systému. Svaz k socialistické ideologii zaujímal neutrální, příp. negativní stanovisko. Se socialistickým zaměřením Junáků volnosti a Socialistických skautů souvisí vybudování nového socialistického společenského řádu, ke kterému chtěli svou výchovou mládeže dojít. Svaz chápal žádoucí společenskou změnu pouze jako její pozvolnou humanizaci. Avšak ani Junáci volnosti a Socialističtí skauti nebyli v socialistické myšlence jednotní. Junáci volnosti se vydávali spíše národně socialistickým směrem, kdežto cesta Socialistických skautů se podobala ideologii komunistické strany. Další významnou odlišností byl postoj k politice a stranickosti. Zatímco Junáci volnosti otevřeně přiznávali práci při straně národních socialistů, Svaz a Socialističtí skauti apelovali na svou nepolitičnost a hlavně nestrannost. V případě Socialistických skautů to bylo bezpochyby záležitostí taktiky,

jelikož jim byla ideově blízká KSČ považována úřady za extremistickou a přihlášení k ní znamenalo riziko úředního zákazu. S těmito dvěma oblastmi (přístup k socialismu a politice) souvisí i otázka státu a služby vlasti. Pro Junáky volnosti a Svaz byla charakteristická jejich oddanost státu, kterou naopak negativně vnímali Socialističtí skauti.

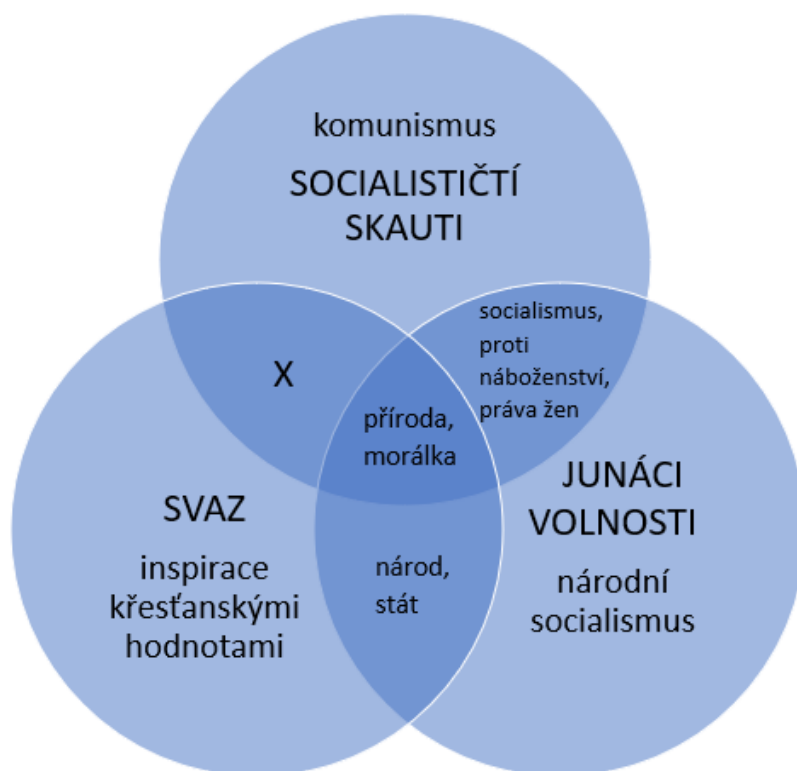
Další významné hodnotové rozdíly bylo možné pozorovat v otázce náboženství, proti kterému se socialistické organizace, zejména Socialističtí skauti, striktně vymezovaly. Svaz ho do své skautské výchovy povinně nezaváděl, nechápal jej však negativně, ba naopak. Náboženství společně se socialismem se následně promítalo do přístupu Socialistických skautů k dívkám a ženám a k jejich roli ve společnosti, podle něhož měly stejné možnosti jako muži. Svaz a Junáci volnosti se v tomto ohledu více drželi stereotypů a ve výchově skautek převažovaly činnosti předurčující budoucí roli matky a manželky. Na rozdíl od Svazu se ale Junáci volnosti snažili podobně jako Socialističtí skauti více zapojovat dívky do společných aktivit s chlapci (ve smyslu táboření apod.). Ani jedna z organizací však nezaváděla plně koedukovanou výchovu. Jiné odlišnosti byly patrné ve vztahu k tělovýchově a sportu, které se projevovaly kladením důrazu na některé tělovýchovné aktivity. Nejblíže měli k výkonnostně pojatému sportu (lehké atletice) Junáci volnosti a dále pak Socialističtí skauti. Organizace se ani plně neshodovaly v poměru k vzrůstajícímu trampskému hnutí. Zatímco Svaz a Junáci volnosti měli snahu zabránit diskreditaci skautské organizace, Socialističtí skauti spíše využili příležitosti a prostřednictvím přijímání trampů do své organizace se snažili znovu navýšit svou členskou základnu.

Druhá výzkumná otázka zjišťovala, zda se všechny tři organizace v některých přístupech shodovaly či alespoň přibližovaly? Společný byl jejich hlavní cíl, a to vychovat novou generaci, kterou bude pojit mezinárodní bratrství a bude usilovat o lepší, hodnotnější společnost. Organizace se shodovaly i v zásadních bodech skautského zákona. Podobná byla i jejich představa ideálního skauta, respektive co se týče jeho vlastností (jak tělesných, tak duševních) a znalostí a dovedností. Dalším přístupem, ve kterém si organizace byly podobné, byl jejich vztah k přírodě. Je-li opomenuto vnímání jejího náboženského rozměru v případě Svazu, měly k ní organizace podobný postoj. K pobytu v přírodě přistupovaly jako k jednomu z hlavních

prostředků skautské výchovy, byla pro ně zdrojem poznání, místem pro zdokonalování tělesných vlastností a možností úniku od materialismu a nezdravého prostředí měst.

Třetí otázka hledala odpověď na to, které organizace si byly ideově bližší a které naopak vzdálenější? Nejvíce ideově vzdálenými si byli Socialističtí skauti a Svaz. To bylo možné pozorovat i z negativního charakteru některých článků zaměřených proti sobě navzájem. Naopak blíže měli Socialističtí skauti k Junákům volnosti, které pojila právě socialistická ideologie, negativní postoj k náboženství nebo boj za práva žen. Junáci volnosti se ale přibližovali i ke Svazu, a to společným národním a vlasteneckým základem. Shody a neshody ukazuje následující schéma:

Schéma 1: Společné znaky zkoumaných organizací

Analyzované časopisy ukazují, že se jednotlivé organizace neměly příliš v lásce a zejména panovalo nepřátelství mezi Svazem a Socialistickými skauty. Sebehodnocení těchto organizací bylo pochopitelně v jejich časopisech kladné a jen výjimečně se objevovaly vnitřní polemiky, např. v časopisu *Vůdce* vedli skautští činovníci v rámci několika čísel diskusi, zda potřebuje Svaz náboženství.

Konečně je možné se zamyslet, zda se během let vyvíjely jednotlivé časopisy z hlediska vyznávaných hodnot a ideálů? Největší posun byl patrný ve *Skautovi průkopníkovi*, v jehož posledních ročnících převažovaly články zabývající se socialismem nad články se skautskou tematikou a také bylo evidentní ještě bližší přiblížení se ke komunistické ideologii. Naopak v předválečných ročnících časopisů Svazu a Junáků volnosti dostávaly větší prostor články zabývající se tématem vlastenectví a branné výchovy. V případě Svazu se v průběhu let změnil postoj k tělovýchově. Zatímco v počátku jeho fungování se k ní stavěl podobně jako třeba Junáci volnosti (pořádal čistě lehkootletické závody), později dbal na to, aby byly závody všestranné a obsahovaly převážně skautské činnosti. Nejzásadnější vyznávané hodnoty a ideály byly však během let v organizacích zachovány, což dokazují právě jejich periodika.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Ahistorie, 2018. Sdružení socialistických skautů a skautek (1919 – 1938). *Historie českého anarchismu* [online]. Krupka: Historický spolek Zádruha. [Cit. 14. 11. 2021].

Dostupné z: <https://ahistorie.451.cz/sdruzeni-socialisticky-skautu-a-skautek-1919-1938/>

Šifra A. K., 1930. Signály. *Sport a hry*. **1**(9-10), 152-153.

Anon, 1920a. Podpurný fond. *Vůdce*. **1**(5), 80.

Anon, 1920b. Ze skautského světa. Záležitosti politické. *Junák skaut československý*. **6**(1), 11-12.

Anon, 1921a. Slib skauta socialisty. *Skaut průkopník*. **1**(1-2), 21.

Anon, 1921b. Bratři a sestry skauti! *Skaut průkopník*. **1**(1-2), 23.

Anon, 1921c. Pokyny pro skautskou praxi. *Skaut průkopník*. **1**(5-6), 56-57.

Anon, 1921d. Na prahu nového života. *Skaut průkopník*. **1**(1-2), 14-15.

Anon, 1922a. Naše odznaky. *Skaut průkopník*. **2**(1), 14.

Anon, 1922b. Dívčí tábor S. S. v Babiččině údolí. *Skaut průkopník*. **2**(8), 119-120.

Anon, 1922c. Jak si zrobíme vlastní sněžnice. *Skaut průkopník*. **2**(1), 11-13.

Anon, 1922d. Za každého počasí! *Skaut průkopník*. **2**(8), 120-121.

Anon, 1923a. II. řádný sjezd Sdružení čl. skautů socialistů. *Skaut průkopník*. **3**(1), 1-3.

Anon, 1923b. Pokyny vůdcům. *Skaut průkopník*. **3**(7-8), 110-112.

Anon, 1923c. Program činnosti. *Skaut průkopník*. **3(5)**, 73-74.

Anon, 1924. Společné táboření hochů a děvčat. *Vůdce*. **5(1)**, 16.

Anon, 1925a. Co praví náš odznak? *Plamen*. **2(8)**, 86.

Anon, 1925b. Skauting a sport. *Vůdce*. **5(9)**, 136-137.

Anon, 1925c. Cvičení ve střelbě. *Skaut junák*. **7(2)**, 28.

Anon, 1926. Naše zákony. *Skaut průkopník*. **5(4)**, 75-77.

Anon, 1927a. Skauti a stávky. *Vůdce*. **7(9)**, 142-143.

Anon, 1927b. Skautská socialistická spolupráce. *Skaut průkopník*. **6(5)**, 75-76.

Anon, 1927c. Zimní dobrodružství na Šumavě. *Skaut průkopník*. **6(1)**, 3-5.

Anon, 1928a. Krása těla. Výklad zákona. *Plamen*. **5(2)**, 13.

Anon, 1928b. Skautské závody. *Vůdce*. **8(10)**, 151-155.

Anon, 1928c. Tramping nebo junáctví? *Plamen*. **5(3)**, 52.

Anon, 1928d. Politické junáctví. *Plamen*. **5(2)**, 24.

Anon, 1930a. Knihy přírody. *Sport a hry*. **1(6)**, 95.

Anon, 1930b. Výcvik ve stopování. *Vůdce*. **10(8)**, 124.

Anon, 1930c. Sněm našich junáků. *Sport a hry*. **1(7)**, 101.

Anon, 1930d. Old-skauti. *Vůdce*. **10**(4), 63.

Anon, 1931a. Junácká praxe. *Sport a hry*. **2**(1), 13.

Anon, 1931b. Junácká praxe. *Sport a hry*. **2**(3), 43.

Anon, 1931c. Junácká tělovýchova. *Sport a hry*. **2**(4-5), 70.

Anon, 1931d. Čsl. Obec Junáků Volnosti na postupu. *Sport a hry*. **2**(7), 95-96.

Anon, 1931e. Všem trampům a trampským osadám. *Skaut průkopník*. **9**(4), 30.

Anon, 1932a. Sport v junáctví. *Sport a hry*. **3**(5), 72.

Anon, 1932b. Dívčí tábory. *Vůdce*. **12**(10), 174-175.

Anon, 1934. Vyprávíme si. *Sport a hry*. **5**(3), 46.

Anon, 1937a. Junácká kuchařka. *Sport a hry*. **7**(9-10), 24.

Anon, 1937b. Co má věděti každý junák o svém okolí? *Sport a hry*. **7**(8), 12.

Autorský kolektiv, 2013. Historie české sportovní střelby. In: *Střelecká příprava* [online]. Brno: Fakulta sportovních studií Masarykovy univerzity. [Cit. 27. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/strelba/historie-cesko>

Šifra B., 1924a. Z dílny junákovy. *Plamen*. **1**(2), 19-20.

Šifra B., 1924b. Vánoce – svátky lásky. *Plamen*. **1**(10), 107-108.

BADEN-POWELL, Robert, 1931. Noste správně skautský kroj. *Vůdce*. **11**(7), 69-70.

BADEN-POWELL, Robert, 2014. *Scouting for Boys: The Original 1908 Edition*. New York: Dover Publications. ISBN 13 978-0-486-31812-7.

Balů, 1929. Škola, skauting, socialismus. *Skaut průkopník*. **8(3)**, 34-35.

BARBUSSE, Henri, 1921. Stoupcům internacionály! *Skaut průkopník*. Přeložil Karel HROT. **1(1-2)**, 17-18.

BEČKA, Karel, 1932. Provádění junáctví v praxi. *Sport a hry*. **3(9)**, 133-134.

BERGER, Karel, 1930a. Nacionalismus ve skautingu. *Vůdce*. **10(5)**, 76-78.

BERGER, Karel, 1930b. O náboženských ideálech ve skautingu. *Vůdce*. **10(10)**, 148-150.

BILIÁNOVÁ, Popelka, 1914. *O dívčím skautingu*. Praha: Emil Šolc.

Bingo, 1925a. Militarismus, pacifismus, antimilitarismus. *Plamen*. **2(3)**, 24-25.

Bingo, 1925b. Náboženství, církve, klerikalismus. *Plamen*. **2(4)**, 35-36.

Bingo, 1925c. Junáctví a politika. *Plamen*. **2(1)**, 2-3.

Šifra B. M., 1931. Kapitoly z dřevoznalství. *Vůdce*. **11(7)**, 77-78.

Bobr, 1926a. Orientace v krajině ve dne. *Skaut průkopník*. **5(2)**, 21-22.

Bobr, 1926b. Orientace v krajině v noci. *Skaut průkopník*. **5(4)**, 72.

Bobr, 1926c. O Morseově abecedě. *Skaut průkopník*. **5(6)**, 100.

BÖHM, K., 1922a. Revise. *Skaut průkopník*. **2(9)**, 136-137.

BÖHM, K., 1922b. O našem kroji. *Skaut průkopník*. **2**(5), 71-72.

BRUSÁK, Karel, 1937. Až přijedete do Prahy! *Sport a hry*. **7**(4), 61-62.

BŘEČKA, Bruno, 1999. *Kronika čs. skautského hnutí 1900-1990*. Brno: Junák. ISBN 80-238-5564-6.

BUREŠ, Otakar, ZÁRUBA, František, 1924. *Smysl a podstata našeho skautingu*. Praha: Mladé proudy.

BUREŠ, Otakar, 1925. Skauting – junáctví. *Plamen*. **2**(2), 18-20.

BUREŠ, Otakar, 1928. Další stopou. *Plamen*. **5**(3), 27-28.

ČÁKA, Jan, 1990. *Junácká symbolika*. Praha: Merkur. ISBN 80-7032-876-2.

DENNY, Kathleen E., 2011. Gender in Context, Content, and Approach: Comparing Gender Messages in Girl Scout and Boy Scout Handbooks. *Gender and Society* [online]. **25**(1), 27-47 [cit. 14. 12. 2020]. ISSN 0891-2432. Dostupné z JSTOR: <https://www.jstor.org/stable/25789920>

Divoch, 1933. Náš tábor. *Sport a hry*. **4**(14), 200-202.

Dívčí odbor Hlavního stanu Skautů socialistů, 1921. Ustavení dívčího odboru hlavního stanu Čs. S. S a jeho úkoly. *Skaut průkopník*. **1**(9-10), 88-89.

DRAXL, Ctiboj, 1923. Tělesná výchova v našem Sdružení. *Skaut průkopník*. **3**(1), 11-13.

DRTINA, František, 1918. Mládí a příroda. *Junák*. **4**(1), 1-4.

DUROZOI, Gérard et al., 1994. *Filozofický slovník*. Praha: EWA. ISBN 80-85764-07-5.

Šifra E. L., 1920. Alkohol. *Junák skaut československý*. **6**(5-6), 90.

EREN, Vláďa, 1933. Cesta našeho skautingu. *Sport a hry*. **4**(10), 152.

Šifra F., 1932. Naše bolesti. *Sport a hry*. **3**(11-12), 173.

FANDERLÍK, Velen, 1933. Program oddílu na celý rok. *Vůdce*. **13**(5-6), 80-82.

FIŘT, Alois, 1932a. Co chceme? *Sport a hry*. **3**(16), 246.

FIŘT, Alois, 1932b. Mládež v tělovýchově. *Sport a hry*. **3**(16), 246.

Fred, 1923. Naše práce. *Skaut průkopník*. **3**(9-10), 141-142.

GEIST, Bohumil, HAJDA, Jan, 1993. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing. ISBN 80-85605-28-7.

Girl Scouts, 2020. National proficiency badges. *Girl Scouts* [online]. New York: Girl Scouts of the United States of America. [Cit. 15. 1. 2021]. Dostupné z: https://www.girlscouts.org/content/dam/girlscouts-gsusa/forms-and-documents/our-program/Badges/2020GSUSA_CadetteBadgesAwardsAndPins2020_Guide-1.pdf

Girl Guides, c2021. Badge finder. *Girlguiding* [online]. London: Girl Guides of the United Kingdom. [Cit. 15. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.girlguiding.org.uk/what-we-do/our-badges-and-activities/badge-finder/?SearchForm.Text=&SearchForm.GuidingSectionId=55&SearchForm.TypeId=104&SearchForm.ThemeId=&SearchForm.PageNumber=1&SearchForm.Order=Relevance>

GLOS, Bohuslav, 1934. Od lidí do přírody nebo přírodou k lidem? *Vůdce*. **14**(3-4), 38-40.

HARGRAVE, John, 1924. *Listy z Wigwamu*. Přeložil Miloš SEIFERT, Jaroslav NAUMAN. Praha: Čin.

HART, P., 1927. Morseova abeceda. *Vůdce*. **7**(10), 149-153.

HARTL, Antonín, 1930. Kulturní stopaření. *Naše dílo Ú. L. Š.*: příloha časopisu *Vůdce*. **11**(3), 27-28.

HÁJEK, Bedřich, 1926. Kázeň. *Skaut průkopník*. **5**(4), 65-66.

HEINTZ, Vojtěch. 1930. Kapitola o hvězdářství. *Sport hry*. **1**(6), 95-96.

Historická komise, 1994. *Cestou k pramenům: Skautské historické minimum*. Praha: Junácká edice. ISBN 80-85209-27-6.

HLADÍK, Jan, 1926. Jdeme s dělníky! *Skaut průkopník*. **5**(3), 34-36.

Hlavní stan Skautů socialistů, 1921. Společné podniky hochů a dívek. *Skaut průkopník*. **1**(5-6), 55.

Hlavní stan Skautů socialistů, 1922. Oddílům! *Skaut průkopník*. **2**(7), 106.

HLOCH, Vladimír, 1922. Péče o kraj. *Skaut průkopník*. **2**(5), 67-69.

HOKEŠ, Alois, 1933a. Tábornictví. *Sport a hry*. **4**(11), 162-163.

HOKEŠ, Alois, 1933b. Náš vůdce. *Sport a hry*. **4**(5), 75.

HONECK, Mischa, 2016. The Power of Innocence: Anglo-American Scouting and the Boyification of Empire. *Geschichte und Gesellschaft* [online]. **42**(3), 441-466 [cit. 12. 12. 2020]. ISSN 0340-613X. Dostupné z JSTOR: <https://www.jstor.org/stable/24891244>

HORA, Karel, 1930. Tělesná výchova ve skautských oddílech. *Vůdce*. **10**(9), 134-138.

CHALMERS, F. Graeme, DANCER, A. Andrea, 2008. Crafts, Boys, Ernest Thompson Seton, and the Woodcraft Movement. *Studies in Art Education* [online]. **49**(3), 183-199 [cit. 12. 12. 2020]. ISSN 0039-3541. Dostupné z JSTOR:

<https://www.jstor.org/stable/24467875>

CHARVÁT, Josef, 1934. Skaut je gentleman. *Vůdce*. **14**(5), 65-68.

Šifra I. O. M., 1935. Proč pokládáme naši junáckou ideologii socialismem? *Sport a hry*. **6**(3-4), 22-23.

JANKO, Vláďa, 1925. Skautská esperantská liga. *Plamen*. **2**(3), 31.

JANUŠTÍKOVÁ, Marie, 1925. Naše junačky. *Vůdce*. **5**(8), 127.

JASPERS, Eva, 2016. Values. *Oxford Bibliographies* [online]. Oxford University Press. [Cit. 28. 12. 2021]. Dostupné z:

<https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199756384/obo-9780199756384-0182.xml>

JEDLIČKA, Viktor, 1922a. Příroda umělcem. *Skaut průkopník*. **2**(11-12), 185-186.

JEDLIČKA, Viktor, 1922b. Skaut – pozorovatelem v přírodě. *Skaut průkopník*. **2**(7), 103-104.

JIRÁŇ, Jan, 2019. Český skauting a český národ v letech 1912-1922. *Moderní dějiny: časopis pro dějiny 19. a 20. století*. **27**(2), 55-77. ISSN 1210-6860.

Jitřenka, 1925. Dívčí junáctví. *Plamen*. **2**(1), 3-4.

JORDAN, Ben, 2010. „Conservation of Boyhood“: Boy Scouting's Modest Manliness and Natural Resource Conservation, 1910-1930. *Environmental History* [online]. **15**(4) 612-642 [cit. 12. 12. 2020]. ISSN 1084-5453. Dostupné z JSTOR:

<https://www.jstor.org/stable/25764486>

JOZEFY, Jan, 1929. Škola se skautingem ruku v ruce. *Vůdce*. **9**(6), 89-91.

Junák – český skaut, 2018. Skautské odborky. *Skaut* [online]. Praha: Junák – český skaut. [Cit. 15. 1. 2021]. Dostupné z:

https://odborky.skaut.cz/wp-content/uploads/2018/06/odborky_plakat_no2.pdf

KAMENICKÝ, Alois, 1928. Blíž k přírodě. *Skaut průkopník*. **7**(5), 55-58.

Kamín, 1931. Skauting a sport. *Skaut průkopník*. **9**(3), 18-19.

Šifra K. B., V. J., 1929. Socialistický podklad junáctví. *Sport a hry*. **1**(2), 27.

KOPECKÝ, Emil, 1930. Program schůzek vlčat. *Naše dílo Ú. L. Š.*: příloha časopisu *Vůdce*. **11**(3), 22-24.

Korsak, 1930. Zabraňujeme demoralisaci mládeže. *Sport a hry*. **1**(7), 112-113.

KRÁSA, František, 1935. Skauting nebo sport? *Sport a hry*. **6**(1-2), 9-10.

KREDVÍK, Karel, 1921. Socialistický skauting. *Skaut průkopník*. **1**(5-6), 48-50.

KUČERA, František, 1927. Skauting a sociální péče. *Vůdce*. **8**(1), 8-10.

KUDRNA, Rudolf, 1926. Zima. *Skaut průkopník*. **5**(6), 97-98.

KULICH, M. L. Š., 1934. Či potrebuje skautské hnutie náboženstvo? *Vůdce*. **15**(1), 5-6.

KYNCL, Jar., 1924. Hlasy junáků. *Plamen*. **1(8)**, 89.

LANDOVÁ-ŠTYCHOVÁ, Luisa, 1921. Skautky socialistky. *Skaut průkopník*. **1(3-4)**, 33-35.

LANDOVÁ-ŠTYCHOVÁ, Luisa, 1922a. Proč jsme abstinenty. *Skaut průkopník*. **2(2)**, 25-27.

LANDOVÁ-ŠTYCHOVÁ, Luisa, 1922b. Skauting a politika. *Skaut průkopník*. **2(10)**, 149-150.

LANDOVÁ-ŠTYCHOVÁ, Luisa, 1922c. Závady našeho hnutí. *Skaut průkopník*. **2(9)**, 133-134.

LANDOVÁ-ŠTYCHOVÁ, Luisa, 1923a. Dívčí odbor. *Skaut průkopník*. **3(5)**, 76-77.

LANDOVÁ-ŠTYCHOVÁ, Luisa, 1923b. Naše problémy. *Skaut průkopník*. **3(2)**, 21-23.

LANDOVÁ-ŠTYCHOVÁ, Luisa, 1927. Buď práci čest! *Skaut průkopník*. **6(2)**, 19-20.

LANDOVÁ-ŠTYCHOVÁ, Luisa, 1929. Pro sjednocený proletářský skauting. *Skaut průkopník*. **8(3)**, 32-34.

Liga lesní moudrosti, b. r. Woodcrafterský zákon. *Liga lesní moudrosti* [online]. Praha: Liga lesní moudrosti. [Cit. 28. 12. 2021]. Dostupné z: https://www.woodcraft.cz/index.php?right=filozofie_4zakon&lan=cs

Lili, 1929. Zimní sporty. *Sport a hry*. **1(2)**, 28.

LILLINGOVÁ, Marka, 1928. Proč organisujeme junačky. *Plamen*. **5(2)**, 21-23.

Šifra -Im-, 1934. Abychom nezbloudili. *Sport a hry*. **5(7)**, 109-110.

- MÁDL, Antonín, 1928a. Socialismus v junáctví. *Plamen*. **5**(2), 23.
- MÁDL, Antonín, 1928b. Dílo dobré se podařilo. *Plamen*. **5**(3), 30-32.
- MÁDL, Antonín, 1930a. Dopis slečně učitelce katolického náboženství. *Sport a hry*. **1**(7), 112.
- MÁDL, Antonín, 1930b. Náš život. *Sport a hry*. **1**(5), 80-81.
- MÁDL, Antonín, 1931a. Dělnický skauting. Přednáška proslovená v rozhlase dne 24. června t. r. *Sport a hry*. **2**(8), 111-114.
- MÁDL, Antonín, 1931b. Ještě o trampingu. *Sport a hry*. **2**(1), 12-13.
- MÁDL, Antonín, 1931c. O Svazu junáků-skautů a o všem, co je kolem. *Sport a hry*. **2**(3), 41-42.
- MÁDL, Antonín, 1934. Programové poselství náčelníka Českoslov. obce junáků volnosti. *Sport a hry*. **5**(9-10), 132-135.
- MÁDL, Antonín, 1935. Jaká má být doopravdy brannost? *Sport a hry*. **6**(8), 3-5.
- MAŠEK, Jan, 1929. Česká národní povaha a skauting. *Vůdce*. **9**(9-10), 134-135.
- MATTEN, Lori A., 2014. Scouting for Identity: Recruiting Daughters to Save the Traditional Polish Family During the Interwar Years. *Polish American Studies* [online]. **71**(1), 5-36 [cit. 12. 12. 2020]. ISSN 0032-2806. Dostupné z JSTOR: <https://www.istor.org/stable/25764486>
- MATOUŠEK, Miloslav, 1926a. Náš výchovný cíl. *Skaut průkopník*. **5**(2), 17-18.
- MATOUŠEK, Miloslav, 1926b. Epištola mladým. *Skaut průkopník*. **5**(5), 87-88.

- MATOUŠEK, Miloslav, 1926c. Pušky v rukou svazových skautů. *Skaut průkopník*. **5**(2), 23.
- Maugli, 1922. O výchovném vlivu skautingu. *Skaut průkopník*. **2**(4), 55-57.
- MAULE, L., 1927. Skauting a tělovýchova. *Skaut průkopník*. **6**(2), 30-31.
- MEJSNAR, Karel, 1929a. Ideovost v našem skautingu: V. Idea národní jako vůdčí idea skautská. *Vůdce*. **10**(1), 3-5.
- MEJSNAR, Karel, 1929b. Ideovost v našem skautingu: VI. Ideály náboženské ve výchově skautské. *Vůdce*. **10**(1), 5-6.
- MEJSNAR, Karel, 1931. Socialismus a skautská výchova. *Vůdce*. **11**(4), 40-42.
- MIKŠOVIČ, Ivan, 1936. Junáci na obranu vlasti! *Sport a hry*. **7**(1), 9-10.
- MILLS, Sarah, 2011. Scouting for girls? Gender and the Scout Movement in Britain. *Gender, Place and Culture* [online]. **18**(4), 537-556 [cit. 12. 12. 2020]. ISSN 1360-0524. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/0966369X.2011.583342>
- MLADĚJOVSKÁ, Mira, 1930. Lidství a snášenlivost. *Vůdce*. **10**(5), 66-67.
- MUCHA, Vilém, 1975. *Dějiny dělnické tělovýchovy v Československu*. Praha: Olympia.
- Náčelnictvo Skautů socialistů, 1926. Skautská zkouška. *Skaut průkopník*. **5**(5), 92-93.
- NAGY, Laszlo, 1999. *250 miliónů skautů*. Praha: Junák – TDC. ISBN 80-86109-23-2.
- NORWOOD, Stephen Harlan, 2002. *Strikebreaking & Intimidation: Mercenaries and Masculinity in Twentieth-Century America*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press. ISBN 0-8078-2705-3.

- NOVÁK, Jan, 1921. Ochrana skautského kroje. *Vůdce*. **2(6)**, 90-94.
- NOVÁK, Jan, 1922. *Družinová soustava*. Praha: Springer.
- NOVÁK, Jan, 1924. Mezinárodnost ve skautingu. *Vůdce*. **5(2)**, 17-18.
- NOVÁK, Jan, 1928a. Cíle skautské výchovy. *Vůdce*. **9(2-3)**, 18-23.
- NOVÁK, Jan, 1928b. Jak povedeš svou družinu. *Vůdce*. **8(4)**, 55-58.
- NOVÁK, Jan, NOVÁK, Jaroslav, 1924. Klubovna II. *Vůdce*. **5(2)**, 23-25.
- NOVÁK, Jan, NOVÁK, Jaroslav, 1925. Klubovna III. *Vůdce*. **5(4)**, 56-58.
- NOVÁK, Jaroslav, 1920. Jak učím značkám mapovým. *Vůdce*. **1(7-8)**, 120.
- Šifra -ob-, 1924a. Junáctví a socialismus. *Plamen*. **1(5-6)**, 62-63,
- Šifra -ob-, 1924b. Z dílny junákovy. *Plamen*. **1(9)**, 97-99.
- PANUŠKA, Emerich, 1920. Proti „divokým skautům“. *Vůdce*. **1(6)**, 94.
- PAVLÁSEK, František, 1918. Jak my to vidíme. *Junák*. **4(10)**, 149-151.
- PAVLOVSKÁ, Aloisie, 1923. Něco o truhlářství. *Skaut průkopník*. **3(6)**, 92-93.
- PAVLOVSKÁ, Aloisie, 1926. Rusalky či vlčata? *Skaut průkopník*. **5(3)**, 33-34.
- PETRBOK, Jaroslav, 1921. S. S.! *Skaut průkopník*. **1(9-10)**, 86-87.
- PLAJNER, Rudolf, 1939. Povinnost – Odpovědnost – Kázeň. *Vůdce*. **20(4)**, 48-49.

PLAJNER, Rudolf, 1977a. *Cestou k dospělosti*. Kapitola třetí: Integrace a dezintegrace českého skautingu [online]. Praha: Junák – TDC, 2001 [cit. 4. 10. 2021]. Dostupné z: <http://data-krizovatka.skauting.cz/plajner/02/chapt3.html>

PLAJNER, Rudolf, 1977b. *Cestou k dospělosti*. Kapitola šestá: Skautská ústředí stojící mimo Svaz a Federaci [online]. Praha: Junák – TDC, 2001 [cit. 4. 10. 2021]. Dostupné z: <http://data-krizovatka.skauting.cz/plajner/02/default.html>

PLAJNER, Rudolf, 1978. *Idey a praxe svazového skautingu*. Kapitola první: Idea povinností k Bohu a náboženská tolerance [online]. Praha: Junák – TDC, 2001 [cit. 4. 10. 2021]. Dostupné z: <http://data-krizovatka.skauting.cz/plajner/03/default.html>

PLAJNER, Rudolf, 1992. *Úsvit českého junáctví*. Praha: Junácká edice. ISBN 80-85209-25-X.

PODZIMEK, Jan, 1925. Pozorování a znalost přírody jako programová složka skautingu. *Vůdce*. **5**(8), 114-116.

PODZIMEK, Jan, 1927. O pojmu a smyslu přírodovědy ve skautingu. *Vůdce*. **8**(1), 4-8.

PODZIMEK, Jan, 1929. Junáctví a válka. *Vůdce*. **9**(7), 101-105.

PODZIMEK, Jan, 1930a. K naší ideologii. *Vůdce*. **10**(9), 131-134.

PODZIMEK, Jan, 1930b. Skautská esperantská liga. *Vůdce*. **11**(10), 160.

PODZIMEK, Jan, 1930c. Junáctví a válka. *Vůdce*. **10**(4), 57-59.

PREININGER, Jaromír, 1931. Předvojenská výchova. *Vůdce*. **11**(6), 63-65.

PREININGER, Jaromír, 1933. Tělovýchova v skautském oddíle. *Vůdce*. **14**(1), 4-6.

PROCHÁZKOVÁ, Klára, 2017. Nestranickost není apolitičnost. *Roverský kmen* [online]. **20**(99), 12-13 [cit. 14. 10. 2021]. ISSN 1213-0664. Dostupné z: [https://www.strukturovanydialog.cz/sites/default/files/file/files/1494491175/roversky_kmen_2017-4 - c. 99 - duben 2017.pdf](https://www.strukturovanydialog.cz/sites/default/files/file/files/1494491175/roversky_kmen_2017-4_-_c._99_-_duben_2017.pdf)

PRŮCHA, Karel, 1939. Tělesná výchova junácká. *Vůdce*. **20**(4), 51-52.

PRYNN, David, 1983. The Woodcraft Folk and the Labour Movement 1925-70. *Journal of Contemporary History* [online]. **18**(1), 79-95 [cit. 22. 1. 2021]. ISSN 0022-0094. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/260482>

RAIS, Karel, 1924. Karel Půlpán, bojovník za nového člověka. *Plamen*. **1**(5-6), 56-57.

RAIS, Karel, 1925. K 1. máji! *Plamen*. **2**(4), 33-34.

Šifra R. S., 1934. Kázeň. *Vůdce*. **14**(9-10), 135-136.

RYS, B., 1921. Oprávněná existence skauta socialisty. *Skaut průkopník*. **1**(5-6), 46-48.

ŘEHÁK, Bohuslav, 1933. Jak skautský tábor vypadat nemá. *Vůdce*. **14**(2), 19-22.

Šifra -sák, 1937. Hodinky místo kompasu. *Sport a hry*. **7**(8), 12.

Šifra -sák, 1938a. Poznávej svou vlast. *Sport a hry*. **8**(5-6), 79.

Šifra -sák, 1938b. Junačka. *Sport a hry*. **8**(5-6), 84.

Scouts BSA, c2021. Merit Badges. *Boy Scouts of America* [online]. Irving: Boy Scouts of America. [Cit. 15. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.scouting.org/programs/scouts-bsa/advancement-and-awards/merit-badges/>

SEIFERT, Miloš, 1921. Znovuzrození. *Skaut průkopník*. **1**(3-4), 28-30.

- SEIFERT, Miloš, 1922. Věnujte se studiu ptáků. *Skaut průkopník*. **2**(3), 39-41.
- SCHÖRPNER, František, 1927. Jak si skauti venku vaří. *Skaut průkopník*. **6**(6), 89-90.
- SCHÖRPNER, František, 1928. Jak si kdo ustele. *Skaut průkopník*. **7**(4), 48-50.
- SCHÖRPNER, František, 1931. Přírodní barometr. *Skaut průkopník*. **9**(8), 80-81.
- SCHÖRPNER, František, 1932. Hospodářský rozvrat a naše organizační činnost. *Skaut průkopník*. **10**(1), 1-2.
- SKOŘEPA, Miloslav, 1934. Výchova k míru a brannosti národa. *Vůdce*. **14**(5), 68-70.
- Snědá Kůže, 1926. Jarní květena. *Skaut průkopník*. **5**(2), 18-19.
- STUDENOVSKÝ, Tomáš, 2017. *Rebel s hlavou v oblacích: Miloš Seifert (1887-1941): Život a dílo*. Praha: Liga lesní moudrosti. ISBN 978-80-904567-9-2.
- STÝBLOVÁ, Božena, 1939. Slovo k ženám. *Vůdce*. **20**(4), 55-57.
- SVOBODA, Milan, 1994. *Hledání zaváté stezky*. Praha: Leprez. ISBN 80-900821-8-1.
- SVOJSÍK, Antonín Benjamin, 1912. *Základy junáctví*. Praha: Springer.
- SVOJSÍK, Antonín Benjamin, 1919. Pro brannost národa. *Junák skaut československý*. **6**(1), 1-3.
- SVOJSÍK, Antonín Benjamin, 1920a. Úvodní slovo. *Vůdce*. **1**(6), 82-85.
- SVOJSÍK, Antonín Benjamin, 1920b. Na prahu nového období. *Junák skaut československý*. **6**(9-10), 148-150.

- SVOJSÍK, Antonín Benjamin, 1927. Světové poslání skautingu. *Vůdce*. **8(1)**, 1-2.
- SVOJSÍK, Antonín Benjamin, 1930. *Organisace*. 2. vyd. Praha: Springer.
- SVOJSÍK, Antonín Benjamin, 2002. *Český skaut*. 3. vyd. Praha: Junák – TDC.
- ŠANTORA, Roman et al., 2012. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha: Junák – TDC. ISBN 978-80-204-2622-2.
- ŠIMÁNEK, Josef, 1923. Skauting a politika. *Vůdce*. **4(1-2)**, 7-10.
- ŠIMSA, Ivens, 1925a. Dívčí skauting, koedukace a výchova pohlavní. *Vůdce*. **5(4)**, 52-55.
- ŠIMSA, Ivens, 1925b. Dívčí skauting, koedukace a výchova pohlavní. *Vůdce*. **5(6)**, 87-90.
- ŠIMSA, Jan, 1930. Kdo může býti skautem. *Naše dílo Ú. L. Š.*: příloha časopisu *Vůdce*. **11(2)**, 13.
- ŠOUKAL, Jiří, 2015. Prázdninové osady v době první republiky. *Kuděj: časopis pro kulturní dějiny* [online]. **16(1-2)**, 53-73 [cit. 10. 12. 2020]. ISSN 1211-8109. Dostupné z: <https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/11025/29448/1/Soukal.pdf>
- ŠRÁMEK, Augustin, 1921. Traktát skautům o politice. *Skaut junák*. **7(1-2)**, 3-4.
- ŠRÁMEK, Augustin, 1928. Skautská vycházka. *Vůdce*. **9(2-3)**, 34-38.
- ŠTYCH, Jaroslav, 1921a. Průkopníci. *Skaut průkopník*. **1(1-2)**, 5-6.
- ŠTYCH, Jaroslav, 1921b. Náš tábor u moře Jaderského. *Skaut průkopník*. **1(5-6)**, 43-45.
- ŠTYCH, Jaroslav, 1921c. Náš vznik a raison d'être. *Skaut průkopník*. **1(1-2)**, 13-14.

ŠTYCH, Jaroslav, 1922. Mezinárodní úkol socialistického skautingu. *Skaut průkopník*. **2**(8), 113-114.

ŠTYCH, Jaroslav, 1923a. Skauti socialisté, spojte se! *Skaut průkopník*. **3**(4), 49-50.

ŠTYCH, Jaroslav, 1923b. Náš poměr k politické straně. *Skaut průkopník*. **3**(2), 17.

ŠTYCH, Jaroslav, 1923c. Pět neděl v moravské divočině. *Skaut průkopník*. **3**(7-8), 97-100.

ŠTYCH, Jaroslav, 1927. Výhledy do budoucna. *Skaut průkopník*. **6**(1), 1-3.

ŠTYCH, Jaroslav, 1931. Poslání socialistického skautingu. *Skaut průkopník*. **9**(8), 61-62.

ŠVEC, Štefan, 2014. *Česky psané časopisy pro děti (1850-1989)*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2535-5.

TESAŘ, Stanislav, 1933. Proč byla založena čsl. obec Junáků Volnosti. *Sport a hry*. **4**(5), 75.

TESAŘ, Stanislav, 1938. Den v táboře junáků. *Sport a hry*. **8**(1-2), 22-24.

Tělovýchovný odbor Hlavního stanu, 1922. Jarní slet a závody. *Skaut průkopník*. **2**(1), 13-14.

Tělovýchovný odbor Hlavního stanu, 1929. Tělovýchova v našem Sdružení. *Skaut průkopník*. **8**(3), 40-42.

The Scout Association, c2021a. Religious Policy. *Scouts* [online]. London: The Scout Association. [Cit. 24. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.scouts.org.uk/por/2-key-policies/religious-policy/>

The Scout Association, c2021b. Scout Awards. *Scouts* [online]. London: The Scout Association. [Cit. 15. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.scouts.org.uk/scouts/awards/>

TRÝB, Antonín, 1928. Výchova a skauting. *Vůdce*. **9**(1), 4-5.

TŘEŠTÍK, Karel, 1933. Jak získati prostředky finanční. *Vůdce*. **13**(5-6), 74-76.

VALLORY, Eduard, 2012. *World Scouting: Education for Global Citizenship*. New York: Palgrave Macmillan. ISBN 978-1-349-34330-0.

Šifra -uch, 1932. Sport ve skautingu. *Vůdce*. **12**(9), 151-154.

ULBRICHT, Eduard, 1933. Příspěvek k sebeobraně. *Vůdce*. **13**(3-4), 42-44.

VESELÁ, Hana, 1922. Manuelní ruční práce v našich dívčích oddílech. *Skaut průkopník*. **2**(2), 29.

VODENKA, Václav, 1931. O kázni. *Vůdce*. **12**(1), 6-7.

VODENKA, Václav, 1932. O stopování. *Vůdce*. **12**(10), 172-173.

Vosa, 1928. O trampech. *Skaut průkopník*. **7**(7), 85-86.

VRBENSKÝ, Bohuslav, 1929. Deset roků práce. *Skaut průkopník*. **8**(3), 28-30.

VRCH, A., 1929. Steč. *Skaut průkopník*. **8**(1), 5-6.

Východočeská župa Skautů socialistů, 1923. Návrhy a resoluce přijaté na sjezdu 6. a 7. ledna t. r. *Skaut průkopník*. **3**(2), 24-25.

WAGGGS, b. r. Who we are. *World Association of Girl Guides and Girl Scouts* [online]. London: WAGGGS. [Cit. 8. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.wagggs.org/en/about-us/who-we-are/>

WENDELL, Bryan, 2014. About the 'belief in God' requirement in Scouting. In: *A Blog for the BSA's Adult Leaders* [online]. Irving: Boys Scouts of America 3.10. [Cit. 24. 2. 2021]. Dostupné z: <https://blog.scoutingmagazine.org/2014/10/03/belief-in-god-scouting/>

World YMCA, c2019. About YMCA. *World YMCA* [online]. Ženeva: YMCA. [Cit. 2. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.ymca.int/about-us/>

WOSM, b. r. (a). National Scout Organizations. *Scouts Creating a Better World*. [online]. WOSM. [Cit. 8. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.scout.org/worldwide>

WOSM, b. r. (b). The Scout Promise and Law. *Scouts Creating a Better World* [online]. WOSM. [Cit. 10. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.scout.org/promiseandlaw>

XVII. kmen Praha, 1931. Jarní kmenové závody 25. kmene Praha XVII. *Sport a hry*. **2**(4-5), 69.

ZEMAN, František, 1926a. Proletáři. *Skaut průkopník*. **5**(5), 82-83.

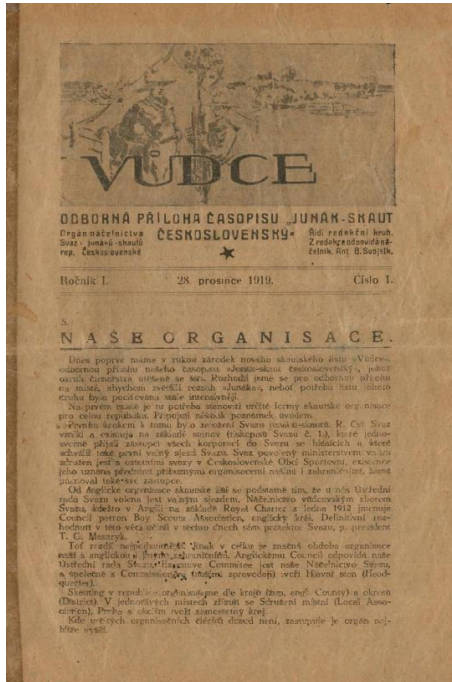
ZEMAN, František, 1926b, Vladimír Iljič Lenin. *Skaut průkopník*. **5**(1), 4-6.

SEZNAM PŘÍLOH

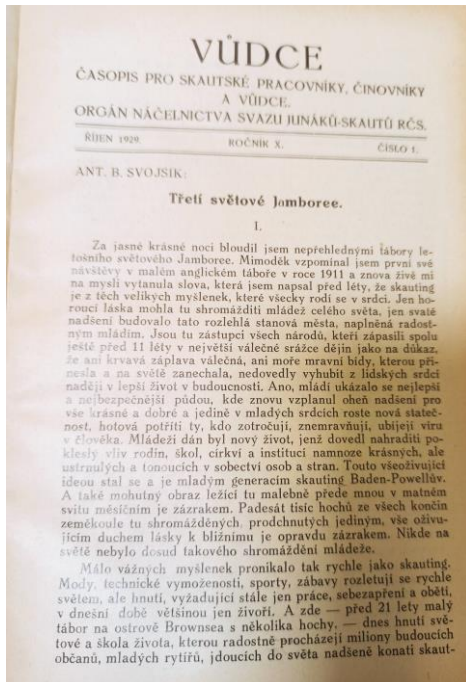
- Příloha č. 1: Úvodní strana 1. ročníku a 1. čísla časopisu Vůdce
- Příloha č. 2: Úvodní strana 10. ročníku a 1. čísla časopisu Vůdce
- Příloha č. 3: Úvodní strana 20. ročníku a 1-2. čísla časopisu Vůdce
- Příloha č. 4: Úvodní strana 4. ročníku a 1. čísla časopisu Junák
- Příloha č. 5: Úvodní strana 16. ročníku a 1. čísla časopisu Skaut junák
- Příloha č. 6: Úvodní strana 25. ročníku 1. čísla časopisu Skaut junák
- Příloha č. 7: Úvodní strana 1. ročníku a 1-2. čísla časopisu Skaut průkopník
- Příloha č. 8: Úvodní strana 6. ročníku a 1. čísla časopisu Skaut průkopník
- Příloha č. 9: Úvodní strana 10. ročníku a 1. čísla časopisu Skaut průkopník
- Příloha č. 10: Úvodní strana 1. ročníku a 1. čísla časopisu Plamen
- Příloha č. 11: Úvodní strana 2. ročníku a 4. čísla časopisu Plamen
- Příloha č. 12: Úvodní strana 5. ročníku 1. čísla časopisu Plamen
- Příloha č. 13: Úvodní strana 1. ročníku a 1. čísla časopisu Sport a hry
- Příloha č. 14: Úvodní stránka 7. ročníku a 1. čísla časopisu Sport a hry

PŘÍLOHY

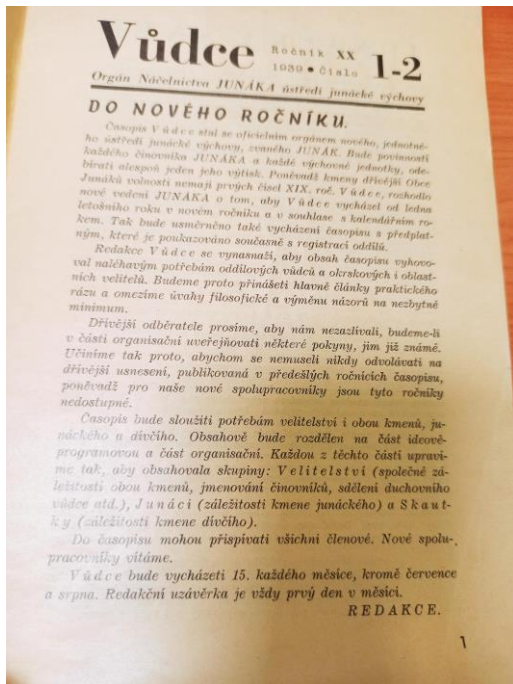
Příloha č. 1: Úvodní strana 1. ročníku a 1. čísla časopisu Vůdce

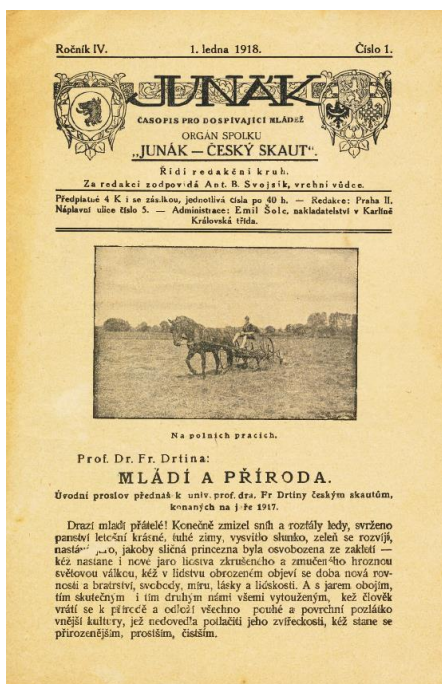
Příloha č. 2: Úvodní strana 10. ročníku a 1. čísla časopisu Vůdce

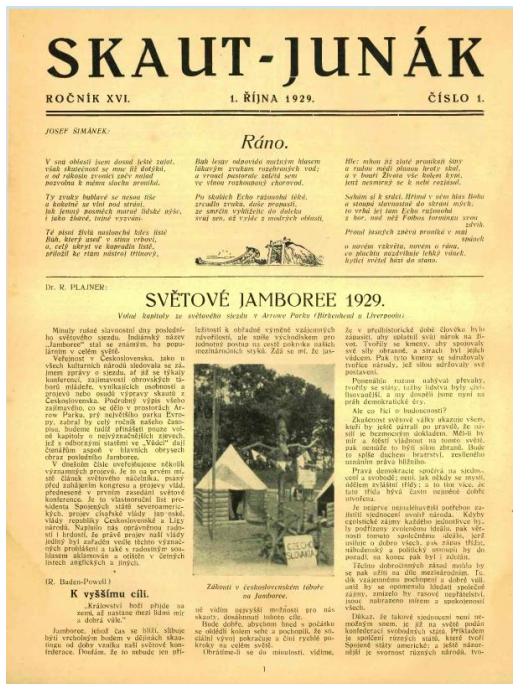
Příloha č. 3: Úvodní strana 20. ročníku a 1-2. čísla časopisu Vůdce

Příloha č. 4: Úvodní strana 4. ročníku a 1. čísla časopisu Junák

Příloha č. 5: Úvodní strana 16. ročníku a 1. čísla časopisu Skaut junák

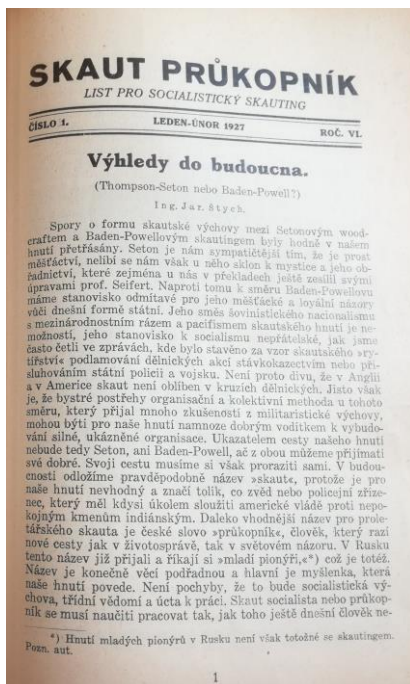
Příloha č. 6: Úvodní strana 25. ročníku 1. čísla časopisu Skaut junák

Příloha č. 7: Úvodní strana 1. ročníku a 1-2. čísla časopisu Skaut průkopník

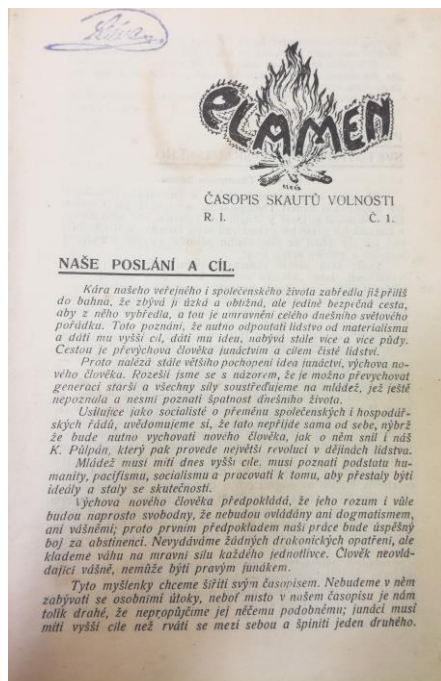
Příloha č. 8: Úvodní strana 6. ročníku a 1. čísla časopisu Skaut průkopník

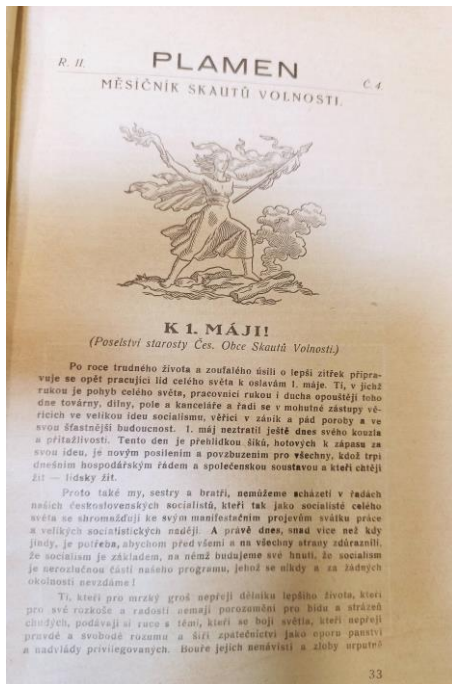
Příloha č. 9: Úvodní strana 10. ročníku a 1. čísla časopisu Skaut průkopník

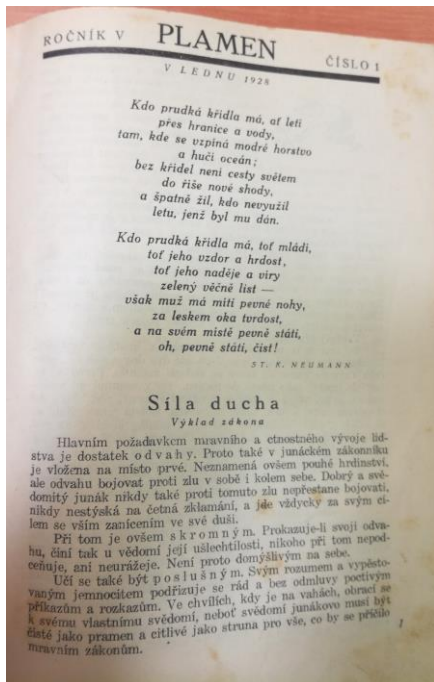
Příloha č. 10: Úvodní strana 1. ročníku a 1. čísla časopisu Plamen

Příloha č. 11: Úvodní strana 2. ročníku a 4. čísla časopisu Plamen

Příloha č. 12: Úvodní strana 5. ročníku 1. čísla časopisu Plamen

Příloha č. 13: Úvodní strana 1. ročníku a 1. čísla časopisu Sport a hry

Příloha č. 14: Úvodní stránka 7. ročníku a 1. čísla časopisu Sport a hry

